

AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA

**GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU AGENCIJE
IZ PODRUČJA TRŽIŠNOG NATJECANJA
ZA 2003. GODINU**

rujan 2004.

**REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA**

**Godišnje izvješće
o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja
iz područja tržišnog natjecanja za 2003. godinu**

rujan 2004.

SADRŽAJ

Predgovor	1
1. Uvod	6
2. Važnost i uloga područja tržišnog natjecanja u postupku pristupa Republike Hrvatske u EU	11
2.1. Uloga Agencije u postupku priključivanju u EU te važnost prava i politike tržišnog natjecanja u povećanju konkurentnosti hrvatskog gospodarstva	13
3. Usklađivanje zakonodavstva iz područja tržišnog natjecanja s pravnom stečevinom EU (acquis communautaire)	16
3.1. Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja	16
3.1.1. Razlozi za donošenje novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja	16
3.1.2. Relevantne odredbe Ugovora o osnivanju EZ i SSP koje su temelj novog Zakona	17
3.1.3. Predmet i primjena Zakona	20
3.1.4. Zabranjeni sporazumi	21
3.1.5. Vladajući položaj i ograničavajuća djelovanja	24
3.1.6. Koncentracije poduzetnika	25
3.1.6.1. Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracije poduzetnika	29
3.1.7. Postupovne odredbe	32
3.1.8. Kaznene odredbe	35
3.2. Uredba o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta	37
4. Aktivnost Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u 2003. godini	39
5. Poslovi iz osnovnog djelokruga Agencije – zaštita tržišnog natjecanja u užem smislu	41
5.1. Ocjene sporazuma između poduzetnika	41
5.1.1. Izabrani predmet 1. Ocjena Ugovora o suradnji između INA – Industrija nafte d.d., Zagreb i MOL Hungarian Oil and Gas PLC, Mađarska	43
5.1.2. Izabrani predmet 2. Ocjena Ugovora o isključivoj distribuciji između Zagrebačke pivovare d.d., Zagreb i 23 poduzetnika sa sjedištem na području Republike Hrvatske	45
5.2. Koncentracije poduzetnika	48
5.2.1. Izabrani predmet 3. Prijava namjere provedbe koncentracije između Lura d.d., Zagreb i Sloboda d.d., Osijek	50
5.3. Zlouporebe vladajućeg položaja	53
5.3.1. Izabrani predmet 4. Utvrđivanje narušavanja slobodnog tržišnog natjecanja – AMC Međimurje d.o.o., Čakovec protiv Autohrvatska Pula d.o.o.	54

6. Međunarodna suradnja	57
6.1. Europska unija	57
6.1.1. CARDS program Europske unije	58
6.2. OECD i WTO	58
6.3. Stručno usavršavanje kroz sudjelovanje na međunarodnim seminarima	59
7. Aktivno promicanje prava i politike konkurencije	61
8. Ustrojstvo Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja	64
9. Proračun Agencije i ispostavljene upravne pristojbe	68
10. Zaključak	70

Privitak 1. Poglavlje 6. Mišljenja Europske komisije (AVIS)

Privitak 2. Analiza obrađivanih predmeta u 2003. godini

Privitak 3. Broj i struktura zaposlenika Agencije

Privitak 4. Proračun Agencije

Privitak 5. Nalaz Državne revizije

Privitak 6. Prikaz rada (aktivnosti) Agencije u 2002. godini

PREDGOVOR

Pravo i politika tržišnog natjecanja od presudne su važnosti za sve države čije se gospodarstvo temelji na načelu slobodnog tržišta i u kojem je raspodjela sredstava rezultat odnosa ponude i potražnje na tržištu, a ne posljedica mjera kojima država intervenira u odnose među poduzetnicima. Primjena prava i politike tržišnog natjecanja ima u konačnici za cilj uspostavu tržišta na kojem poduzetnici sudjeluju potpuno ravnopravno i pod jednakim uvjetima, a njihov položaj na tržištu vrednuje se isključivo kvalitetom proizvoda, odnosno usluga koje nude. Primjenjujući propise o tržišnom natjecanju djeluje se s jedne strane na strukturu samog tržišta, a s druge strane na ponašanje poduzetnika koji se nalaze na tom tržištu. Poduzetnici su prisiljeni svoja ponašanja na tržištu uskladiti s pravilima koja onemogućuju stvaranje monopola ili sprječavaju zlouporabe već postojećeg vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu, odnosno sprječavaju stvaranje kartela koji u pravilu imaju za posljedicu dogovore o cijenama ili podjelu tržišta.

Postupanje poduzetnika, sukladno propisima kojima se uređuje tržišno natjecanje, rezultira jačanjem poduzetničke kreativnosti kroz tehnološka unaprjeđenja - inovacije, smanjivanje troškova proizvodnje, unaprjeđenje ekonomske učinkovitosti poduzetnika što dovodi do povećanja njihove konkurentnosti, kako na domaćem, tako i na inozemnom tržištu. Poduzetnici nude proizvode i usluge koje su konkurentne u odnosu na cijene i kvalitetu jer njihov pristup nekom tržištu, na kojem postoji učinkovito tržišno natjecanje, određuje samo kvaliteta i cijena proizvoda odnosno usluga. S druge strane, potrošači dobivaju mogućnost izbora između većeg spektra ponuđenih proizvoda i usluga, od većeg broja ponuditelja, po nižim cijenama i bolje kvalitete.

U tom smislu, zadatak je prava tržišnog natjecanja spriječiti mjere i postupanja na tržištu koja određene poduzetnike mogu dovesti u položaj koji je neopravdano povoljniji u odnosu na druge poduzetnike te time ugroziti slobodu tržišnog natjecanja među poduzetnicima.

Međutim, da bi provedba prava tržišnog natjecanja bila učinkovita potrebno je istovremeno i razvijati tzv. "kulturu tržišnog natjecanja", tj. provoditi aktivnu politiku promicanja tržišnog natjecanja, odnosno podizanja razine svijesti i znanja te informiranosti poduzetnika, potrošača, vladinih i ostalih državnih tijela, pravosuđa te šire javnosti o važnosti i ulozi politike i prava tržišnog natjecanja za daljnji razvitak tržišnog gospodarstva u našoj zemlji te njegove uloge u podizanju konkurentnosti hrvatskih poduzetnika.

Spomenute zadaće dane su u nadležnost Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: Agencija), kao instituciji *sui generis* nadležnoj za provedbu Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja. Međutim, treba naglasiti da je Agencija kao tijelo opće nadležnosti nadležna za sva pitanja u svezi sa zaštitom tržišnoga

natjecanja, ako ona temeljem posebnih propisa nisu u nadležnosti nekoga drugog tijela, zaduženog za ta pitanja u određenim djelatnostima.

Tako su primjerice za tržišno natjecanje na pojedinim tržištima značajni i drugi propisi, primjerice, Zakon o telekomunikacijama ("Narodne novine", broj 122/03, 158/03, 177/03 i 60/04), Zakon o bankama ("Narodne novine", broj 84/02) i Odluka o zaštiti tržišnog natjecanja unutar bankarskog sektora ("Narodne novine", broj 48/2003), zakoni u području energetske djelatnosti (Zakon o energiji, Zakon o tržištu električne energije, Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata, Zakon o tržištu plina, Zakon o regulaciji energetske djelatnosti; svi objavljeni u Narodnim novinama, broj 68/01), Zakon o medijima ("Narodne novine", broj 163/2003), Zakon o elektroničkim medijima ("Narodne novine", broj 122/2003), Zakon o pošti ("Narodne novine", broj 172/2003). U tim propisima je zaštita tržišnog natjecanja povjerena posebnim regulatorima. No, ti propisi ne uređuju sveobuhvatno tržišno natjecanje u tim djelatnostima, nego samo nekim svojim odredbama, posebno ili dodatno, rješavaju određena pitanja tržišnoga natjecanja. Iz tog razloga je Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja ujedno izvor prava tržišnoga natjecanja i za djelatnosti ne koje se ti propisi odnose. Stoga je suradnja Agencije s posebnim regulatornim tijelima neophodna za zaštitu tržišnog natjecanja u tim djelatnostima. Agencija je u 2003. godini sklopila Sporazum o suradnji s Hrvatskom narodnom bankom, kao posebnim regulatorom u bankarskom sektoru. Također, pokrenula je i inicijativu za sklapanjem sporazuma o suradnji kojim bi se detaljnije uredili oblici i načini suradnje između Agencije i ostalih regulatornih tijela.

Aktivnosti Agencije bile su u 2003. godini u značajnoj mjeri koncentrirane na projektu izrade novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", broj 122/2003) i prijedloga podzakonskih akata (Uredbe o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta i Uredbe o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika) koje donosi Vlada RH, temeljem prijedloga Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, a kojim se hrvatsko pravo tržišnog natjecanja usklađuje s pravnom stečevinom EU.

Prvi propis kojim je u Republici Hrvatskoj bilo uređeno područje zaštite tržišnog natjecanja bio je Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja iz 1995. godine ("Narodne novine", broj 48/95, 52/97 i 89/98).

Iako je ovaj propis bio donekle usklađen s propisima EU o zaštiti tržišnog natjecanja, potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske (članak 69. i članak 70.), Republika Hrvatska je preuzela obvezu prioritetnog i potpunog usklađivanja propisa o zaštiti tržišnog natjecanja s odredbama članka 81., članka 82. i članka 86. Ugovora o osnivanju EZ.

Potreba donošenja novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja proizlazila je također iz činjenice da je do tada važeći zakon iz 1995. kroz višegodišnju primjenu pokazao mnoge nejasnoće i nedosljednosti, kako materijalnopravne

tako i postupovne naravi, što je u konačnici rezultiralo i pravnom nesigurnošću njegovih adresata. Novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine"; broj 122/2003; u daljnjem tekstu: ZZTN 2003.) donosi velik broj novina materijalno-pravne i postupovne naravi.

Stupanjem na snagu ZZTN 2003. hrvatski propisi o zaštiti tržišnog natjecanja potpuno su usklađeni s odredbama Ugovora o osnivanju EZ. Riječ je o članku 81. Ugovora kojim se uređuje područje zabranjenih sporazuma između poduzetnika i mogućnosti izuzeća od takve zabrane, članku 82. Ugovora kojim se uređuje područje zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu te članku 86. Ugovora kojim se uređuje primjena prava tržišnog natjecanja na pravne ili fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti od posebnog interesa te uživaju posebna prava u EU.

Iako je ZZTN 2003. u primjeni od 1. listopada 2003. posao usklađivanja zakonodavstva iz ovog područja s pravnom stečevinom EU nije završen. ZZTN 2003. predviđa donošenje niz podzakonskih akata kojima se ovo područje usklađuje sa sekundarnim zakonodavstvom EU koje je podložno vrlo čestim promjenama. Pored navedenoga, važni izvor prava tržišnog natjecanja u EU je i sudska praksa. Stoga će, u cilju učinkovite provedbe ovoga zakona i primjene europskih standarda i kriterija, biti potrebno uložiti značajne snage na institucionalno jačanje Agencije i dodatnu edukaciju zaposlenika Agencije. Uzevši u obzir činjenicu da je riječ o relativno novoj grani prava koja je u primjeni u Republici Hrvatskoj svega nešto više od sedam godina, bit će neophodna i specijalizacija sudaca koji odlučuju o zakonitosti odluka Agencije.

Naime, ZZTN 2003. izričito utvrđuje obvezu Agencije da u ocjeni oblika sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja koji mogu utjecati na trgovinu između RH i Europskih zajednica primjenjuje kriterije i standarda EZ i instrumenata za njihovo tumačenje. Ta se obveza, *mutatis mutandis*, odnosi i na druga tijela u slučajevima kada primjenjuju taj propis, prije svega sudove.

ZZTN 2003. značajno mijenja i unutarnje ustrojstvo Agencije. Ukida institute ravnatelja i Savjeta za zaštitu tržišnog natjecanja te uvodi novo tijelo koje upravlja radom Agencije i odlučuje o svim pitanjima za koje je Agencija nadležna.

To je Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: Vijeće). Vijeće ima pet članova koje imenuje Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade RH, na razdoblje od pet godina. Na čelu Vijeća nalazi se predsjednik Vijeća koji zastupa, predstavlja i rukovodi Agencijom te organizira i vodi rad i poslovanje Agencije, vodi stručni rad i odgovoran je za stručni rad Agencije. Sve odluke Vijeće donosi na sjednicama većinom od najmanje tri glasa. Korum čine tri člana Vijeća, od kojih jedan obvezno mora biti predsjednik ili njegov zamjenik.

Pored Vijeća zaduženog za upravljanje i donošenje odluka Agencija ima stručnu službu koja obavlja sve upravne, stručne i administrativne poslove za potrebe

Vijeća. Stoga je bilo potrebno donijeti novi Statut Agencije koji je Vijeće usvojilo na sjednici od 4. prosinca 2003.

U ovom izvještajnom razdoblju, unatoč činjenici da je Agencija bila gotovo šest mjeseci bez osobe koja je ovlaštena za zastupanje i donošenje odluka (u razdoblju od 30. travnja 2003., tj. od odlaska u mirovinu bivšeg ravnatelja Agencije, mr. sc. Hrvoja Momčinovića, do sredine listopada 2003., odnosno do dana kada je Hrvatski sabor imenovao niže potpisanu predsjednicu Vijeća i članove Vijeća (Odluka objavljena u "Narodnim novinama", broj 167/2003, od 22. listopada 2003.) okončano je 78% zaprimljenih predmeta u 2003. godini (ocjene sporazuma poduzetnika, kontrola koncentracija, zlouporabe vladajućeg položaja, stručna mišljenja, mišljenja o sukladnosti zakonskih prijedloga s odredbama ZZTN, poslovi vezani uz međunarodnu suradnju). Rečeno ukazuje na zadržani visoki stupanj ažurnosti Agencije, što je rezultat, kako efikasnog i stručnog rada stručne službe, tako i profesionalnog statusa članova Vijeća, kao zaposlenika u Agenciji, što im omogućuje promptno održavanje sjednica Vijeća i donošenje odluka.

Pored navedenoga, Agencija je unatoč činjenici da je njezin postojeći broj zaposlenika značajno ispod potrebnog broja za učinkovitu provedbu ZZTN, stupanjem na snagu Zakona o državnim potporama ("Narodne novine", br. 47/03, 60/04) nadležna i za poslove odobravanja i nadzora provedbe općih i pojedinačnih državnih potpora te za poslove nalaganja povrata općih i pojedinačnih državnih potpora koje su dane protivno propisima. Izvješće o radu Agencije iz područja državnih potpora za 2003. godinu Agencija je izradila i dostavila Hrvatskom saboru koje je isto i prihvatio.

Zaključno, područje tržišnog natjecanja, u procesu približavanja EU, od iznimne je važnosti prije svega radi pravovremene pripreme hrvatskih poduzetnika na uvjete poslovanja koji vrijede na jedinstvenom europskom tržištu. Međutim, harmonizacija i stalno prilagođavanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU kolikogod važna, nije i ne može biti cilj sam po sebi. Potrebno je osigurati istodobnu pravilnu primjenu toga zakonodavstva i to, kako kontinuiranim institucionalnim jačanjem Agencije kao institucije kojoj je u zadatak dano obavljanje tih poslova, tako i odgovarajućom pripremom hrvatskog pravosudnog sustava zahtjevima koje pred njega postavlja ova pravna problematika. Također, podizanje svijesti i razine znanja te informiranosti vladinih i ostalih državnih tijela, samih poduzetnika, potrošača, pravosuđa i ostale javnosti o važnosti i ulozi politike i prava tržišnog natjecanja za daljnji razvitak tržišnog gospodarstva u našoj zemlji, te njegova uloga u podizanju konkurentnosti hrvatskih poduzetnika od jednake je ili čak veće važnosti od same prilagodbe propisa s tog područja pravnoj stečevini Europske unije.

Međutim, osiguranje pune učinkovitosti provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja zahtijeva, sukladno Mišljenju Europske komisije (AVIS) o tržišnom natjecanju u Republici Hrvatskoj, učinkovit rad Agencije, ali i učinkovit rad sudova

koji odlučuju o zakonitosti odluka Agencije (Upravni sud Republike Hrvatske), te prekršajnih sudova koji izriču kazne za povrede odredaba ZZTN.

Novim ZZTN 2003. pokušalo se, kroz propisivanje kazni za povrede odredaba ZZTN koje su u cijelosti u skladu s komparativnim pravom EU, ali istovremeno niže od kazni koje je propisivao do tada važeći ZZTN iz 1995, omogućiti prekršajnim sudovima izricanje primjerene kazne za povrede odredaba tog zakona te duljim zastarnim rokovima (rok za relativnu zastaru je tri godine, a rok za apsolutnu zastaru je šest godina) pridonijeti poboljšanju učinkovitosti provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Ipak, smatramo da to nije dovoljno.

Naime, niti u novom ZZTN 2003. Agencija nema ovlasti za izricanje kazni za povrede odredbi tog zakona, već kazne kao i u do tada važećem zakonu, temeljem odluka Agencije izriču prekršajni sudovi, a o žalbama protiv rješenja prekršajnih sudova odlučuje Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske. S druge strane, o zakonitosti odluka Agencije, ali i ostalih regulatornih tijela, odlučuje Upravni sud Republike Hrvatske. Takvo uređenje slijedi opće uređenje sudske zaštite protiv odluka upravnih tijela što u slučaju provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja ne osigurava brzu i učinkovitu pravnu zaštitu te dovodi do pravne nesigurnosti (dugotrajnost upravnih sporova bez mogućnosti izricanja kazni, nemogućnost specijalizacije tolikog broja sudaca za, u pravilu, neveliki broj predmeta o kojem će isti odlučivati, neizricanje kazni od strane prekršajnih sudova zbog zastara i slično). Ovakvo uređenje u zemljama članicama EU ima samo Republika Slovenija koja je uvidjevši njegovu neučinkovitost pristupila radu na hitnoj izmjeni svoga zakona.

U cilju konačnog ispunjenja pune učinkovitosti provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, a s obzirom da je riječ o trgovačkoj odnosno gospodarskoj problematici logičnije bi, a i ekonomski svrsishodnije rješenje bilo da u nadležnosti jednog suda (trgovačkih sudova) bude kontrola zakonitosti odluka Agencije i ostalih regulatornih tijela te propisivanje kazni. Takvo uređenje omogućilo bi i sustavnu edukaciju i specijalizaciju sudaca. To je moguće postići samo dubljim promjenama u hrvatskom pravnom sustavu. Stoga je jedan od prioriteta Agencije u budućem radu pokretanje inicijative za neophodnim izmjenama svih potrebnih propisa koji će omogućiti učinkovitu provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Predsjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Olgica Spevec

1. Uvod

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: Agencija) izradila je Godišnje izvješće o radu za 2003. godinu u smislu odredbi članka 36. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja¹ (u daljnjem tekstu: ZZTN).² Izvješće o radu Agencije strukturirano je i izrađeno polazeći od metodologije izrade takvih godišnjih izvješća Europske komisije. Izvješće sadrži pregled aktivnosti te analizu stanja i postupaka pokrenutih u Agenciji temeljem odredaba ZZTN u razdoblju od 1. siječnja 2003. do 31. prosinca 2003.³

Agencija obavlja upravne i stručne poslove u svezi sa zaštitom tržišnog natjecanja, poslove odobravanja i nadzora provedbe općih i pojedinačnih državnih potpora te nalaže povrat općih i pojedinačnih državnih potpora koje su dane ili korištene protivno propisima. Navedene nadležnosti Agencije utvrđene su odredbama ZZTN i Zakona o državnim potporama⁴. Predmetno izvješće obuhvaća pregled rada Agencije samo u odnosu na poslove zaštite tržišnog natjecanja u tzv. «užem smislu» koje Agencija obavlja sukladno odredbama ZZTN. Godišnje izvješće o radu Agencije u odnosu na državne potpore i godišnje izvješće o državnim potporama koji se smatraju poslovima tržišnog natjecanja u tzv. «širem smislu»⁵ obveza je Agencije prema Zakonu o državnim potporama i izrađuje se kao zasebno izvješće⁶.

Područje tržišnog natjecanja po prvi put je u Republici Hrvatskoj bilo uređeno ZZTN donesenim 1995. godine koji je, uz uvođenje osnovnih pravila tržišnog natjecanja koja vrijede u Europskoj uniji, osigurao osnivanje i rad Agencije kao neovisne institucije zadužene za provedbu pravila tržišnog natjecanja uređenih tim zakonom. U svezi s procesom pridruživanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, a nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: SSP), Republika Hrvatska je donijela Nacionalni program za pridruživanje i Plan usklađivanja zakonodavstva po pojedinim godinama, a u svrhu prihvaćanja

¹ "Narodne novine", br. 122/2003.

² Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", br. 122/03). Zakon je usvojen u Hrvatskom saboru 15. srpnja 2003., na snagu je stupio 7. kolovoza 2003, a počeo se primjenjivati od 1. listopada 2003.

³ Čl. 36. ZZTN: «Vijeće je dužno jednom godišnje za proteklu kalendarsku godinu podnijeti Hrvatskom saboru izvješće o radu Agencije.»

⁴ "Narodne novine", br. 47/2003 i 60/2004.

⁵ ZZTN pripada sustavu zaštite tržišnog natjecanja u užem smislu koji regulira odnose između poduzetnika. Osim navedenoga, postoji i sustav zaštite tržišnog natjecanja u širem smislu, što je izvan domašaja ZZTN, koji obuhvaća sve oblike državne intervencije na tržište u korist pojedinih poduzetnika (propisi o javnoj nabavi, o dodjeli posebnih ili isključivih prava, odnosno propisi o državnim potporama).

⁶ Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u odnosu na državne potpore i godišnje izvješće o državnim potporama za 2003. godinu Agencija je izradila (Klasa: 031-02/2004-01/61) i dostavila Hrvatskom saboru koji je isto prihvatio dana 2. srpnja 2004.

pravne stečevine Europske zajednice (acquis communautaire). Sklapanjem SSP je Republika Hrvatska, među ostalim, preuzela obvezu prioritnog i potpunog usklađivanja propisa s područja tržišnog natjecanja s odredbama članka 81., članka 82. i članka 86. Ugovora o osnivanju Europske zajednice.⁷

O važnosti i ulozi područja tržišnog natjecanja u povećanju konkurentnosti hrvatskog gospodarstva, odnosno o ulozi prava i politike tržišnog natjecanja i ulozi Agencije, kao krovne institucije za provedbu te grane prava, u postupku pristupa Republike Hrvatske u Europsku uniju, vezano uz zaključke iz Mišljenja Europske komisije o području tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj, detaljnije se izvješćuje u zasebnom poglavlju, pod brojem 2., na str. 11. do 15.

U cilju izvršenja te obveze, značajan dio ljudskih resursa Agencije bio je gotovo tri godine (počevši od 2001. do srpnja 2003.), usmjeren ka izradi zakona i provedbenih propisa. Izrađen je novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja kao temeljni pravni propis iz područja tržišnog natjecanja. Odredbama novog ZZTN propisano je da će Vlada RH, na prijedlog Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: Vijeće), donijeti niz podzakonskih akata kojima se detaljnije uređuju pojedina područja utvrđena tim zakonom. Odredbama članka 67. ZZTN propisani su i rokovi za donošenje tih podzakonskih akata (tri, odnosno šest mjeseci od dana stupanja na snagu ZZTN).

Slijedom navedenoga, Vlada RH, na prijedlog Vijeća, donosi Uredbe kojima se поближе uređuju sljedeća područja:

- mjerodavno tržište,
- način prijave i kriterije za ocjenu koncentracija,
- uvjete za primjenu skupnih izuzeća za tzv. vertikalne sporazume⁸,
- uvjete za primjenu skupnih izuzeća za tzv. horizontalne sporazume⁹,
- uvjete za primjenu skupnih izuzeća za sporazume o transferu tehnologije, o licenci i know-how,
- uvjete za primjenu skupnih izuzeća za sporazume o distribuciji i servisiranju motornih vozila,
- uvjete za primjenu skupnih izuzeća za sporazume o osiguranju
- sporazume male vrijednosti¹⁰.

⁷ Glava VI. – «Zajednička pravila o tržišnom natjecanju, oporezivanju i ujednačavanju zakona», poglavlje 1. – «Pravila o tržišnom natjecanju», Članak 81., članak 82. i članak 86. Amsterdamskog sporazuma kao konsolidirane verzije Ugovora o osnivanju Europske zajednice. Riječ je o primarnom izvoru prava EU, a na rečenim odredbama temelje se propisi o zaštiti konkurencije država-članica Europske unije, ali isto tako i odredbe ZZTN (Official Journal C340, 10/11/1997; www.europa.eu.int).

⁸ Sporazumi između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije, a posebno sljedeće kategorije sporazuma: o isključivoj distribuciji, o selektivnoj distribuciji, o isključivoj kupnji i o franchisingu.

⁹ Sporazumi između poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije, a posebno sljedeće kategorije sporazuma: o istraživanju i razvoju i o specijalizaciji.

U skladu s navedenim, Vijeće je tijekom 2003. godine donijelo prijedlog Uredbe o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija te prijedlog Uredbe o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta u slučajevima na koje se primjenjuje ZZTN¹¹. O usklađivanju zakonodavstva iz područja tržišnog natjecanja s pravnom stečevinom EZ, odnosno o novom ZZTN te o podzakonskim aktima potrebnim za njegovu provedbu detaljnije se izvješćuje u zasebnom poglavlju pod brojem 3, na str. 16. do 38.

Tijekom 2003. godine otvoreno je ukupno 349 predmeta, a od toga broja 150 je upravnih predmeta. Tri su osnovne kategorije upravnih predmeta koje Agencija vodi iz svog djelokruga. To su ocjene sporazuma, ocjene zlouporaba vladajućeg položaja i ocjene koncentracija. Pored navedenoga, važno područje djelovanja Agencije su i stručni poslovi, primjerice davanje mišljenja o sukladnosti nacrtu prijedloga zakona i drugih propisa s odredbama ZZTN. Detaljni pregled aktivnosti Agencije u 2003. te pregled rada Agencije u odnosu na tri spomenute osnovne kategorije upravnih predmeta, kao i opis izabраниh predmeta iz pojedine kategorije obrađuje se u poglavljima pod brojevima 4. i 5., na str. 39. do 56.

Poslovi iz djelokruga međunarodne suradnje čine značajan dio aktivnosti Agencije. Naime, priroda djelatnosti Agencije nužno uključuje intenzivnu suradnju s drugim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja u inozemstvu i brojnim međunarodnim organizacijama, kao što su institucije Europske unije, UNCTAD, WTO, OECD, Svjetska banka, EBRD itd. Suradnja s međunarodnim organizacijama iziskuje aktivno sudjelovanje predstavnika Agencije na konferencijama, seminarima te sastancima u zemlji i inozemstvu. Tijekom 2003. godine Agencije je otvorila ukupno sto predmeta iz područja međunarodne suradnje (sudjelovanja na seminarima, suradnje s drugim tijelima za konkurenciju u inozemstvu, te raznim međunarodnim organizacijama). U procesu približavanja Hrvatske Europskoj uniji, tijekom 2003. održavani su konzultativni tehnički sastanci u Europskoj komisiji kao i sastanak Pododbora za unutarnje tržište Privremenog odbora Europske zajednice i Republike Hrvatske, na kojima su sudjelovali i predstavnici Agencije. U travnju 2003. godine započeo je s provedbom CARDS projekt 2001, čiji je korisnik Agencija, pod nazivom «Podrška razvoju politike tržišnog natjecanja u Hrvatskoj u skladu sa standardima i praksom Europske unije». Poslovi Agencije iz područja međunarodne suradnje detaljno se obrađuju u poglavlju pod brojem 6, na str. 57. do 60.

¹⁰ Čl. 13. ZZTN: "Sporazumom male vrijednosti smatra se sporazum u kojem je zajednički tržišni udio sudionika sporazuma i poduzetnika pod njihovom kontrolom neznatan, pod uvjetom da ne sadrži odredbe koje unatoč neznatnom tržišnom udjelu dovode do sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja".

¹¹ Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 15. travnja 2004. donijela četiri Uredbe i to: Uredbu o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika, Uredbu o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta, Uredbu o skupnom izuzeću sporazuma između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije i Uredbu o sporazumima male vrijednosti.

Jedno od važnih područja djelovanja Agencije, pored njene izvršne funkcije provedbe ZZTN, je i razvijanje tzv. «kulture tržišnog natjecanja», tj. aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, odnosno podizanja razine svijesti i znanja te informiranosti poduzetnika, vladinih i ostalih državnih tijela, pravosuđa, potrošača i najšire javnosti o važnosti i ulozi politike i prava tržišnog natjecanja što je detaljno obrađeno u poglavlju pod brojem 7., na str. 61. do 63.

Uz izradu novog zakona i podzakonskih akata, tijekom 2003. godine izrađen je i novi Statut Agencije koji je usvojen na sjednici Vijeća od 4. prosinca 2003.¹²

Novi Statut Agencije, donesen temeljem odredaba novog ZZTN, propisuje novi organizacijski ustroj. Najznačajnije promjene u ustrojstvu Agencije su u upravljačkoj funkciji. Umjesto ravnatelja, upravljačku funkciju po novom ZZTN preuzima Vijeće. Vijeće je tijelo koje upravlja radom Agencije i odlučuje o svim pitanjima za koje je Agencija nadležna, a sastoji se od pet članova, od kojih je jedan predsjednik Vijeća¹³. Predsjednik Vijeća zastupa, predstavlja i rukovodi Agencijom¹⁴. U rukovođenju Agencijom predsjednik Vijeća organizira i vodi rad i poslovanje Agencije, vodi stručni rad i odgovoran je za stručni rad Agencije¹⁵. O novom organizacijskom ustroju detaljnije se izvješćuje u poglavlju pod brojem 8., na str. 64. do 67., a o Proračunu Agencije i o ispostavljenim i naplaćenim upravnim pristojbama u poglavlju pod brojem 9., na str. 68. do 69.

Zaključna razmatranja u kojima su izneseni problemi u provedbi prava i politike tržišnog natjecanja te rješenja za uočene nedostatke, odnosno izazovi i prioriteti koji stoje pred Agencijom u cilju učinkovite provedbe i aktivnog promicanja ove grane prava, detaljno su obrađeni u 10. poglavlju, na str. 70. do 71.

U pravitku ovoga izvješća, označenim pod brojem 1., nalazi se Mišljenje Europske komisije (AVIS) o tržišnom natjecanja u Republici Hrvatskoj.

U pravitku, označenim pod brojem 2., nalazi se detaljni statistički pregled rada Agencije u 2003. godini po kategorijama predmeta, a u pravitku, označenim pod brojem 3., iznosi se broj i struktura zaposlenika Agencije.

Proračun Agencije iznosi se u pravitku označenim pod brojem 4., a Nalaz Državne revizije u pravitku označenog pod brojem 5.

Uz Izvješće o radu za 2003. godinu, podnosimo i Prikaz rada (aktivnosti) Agencije u 2002. godini koje je izradila stručna služba Agencije. S obzirom da je bivši ravnatelj Agencije, mr. sc. Hrvoje Momčinović, 8. travnja 2003. podnio ostavku Hrvatskom saboru te počevši od 1. svibnja 2003. otišao u mirovinu, a u

¹² Odluku o potvrđivanju Statuta Agencije kasnije je donio Hrvatski sabor na svojoj trećoj sjednici održanoj 30. siječnja 2004.

¹³ Čl. 31. st. 1. ZZTN

¹⁴ Čl. 30. st. 4. ZZTN

¹⁵ Čl. 30. st. 5. ZZTN

Agenciji do imenovanja novog Vijeća, u smislu odredaba novog ZZTN, nije bilo osobe ovlaštene za zastupanje i predstavljanje Agencije, nije bilo niti moguće, podnijeti Hrvatskom saboru godišnje izvješće o radu Agencije za 2002. godinu.¹⁶ Iz navedenih razloga dostavlja se tzv. tehničko izvješće kao Prikaz rada (aktivnosti) Agencije u 2002. godini uz Godišnje izvješće o radu Agencije za 2003. godinu, i nalazi se u Godišnjem izvješću kao privitak označen brojem 6.

¹⁶ Čl. 16. bivšeg ZZTN ("Narodne novine", broj 48/95, 52/97 i 89/98 koji je bio na snazi do 30. rujna 2003.) propisuje da je Agencija dužna sačiniti cjelovitu analizu stanja te postupaka pokrenutih na temelju odredaba tog Zakona i o tome dostaviti godišnje izvješće Hrvatskom saboru.

2. Važnost i uloga područja tržišnog natjecanja u postupku pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji

Sklapanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: SSP), Republika Hrvatska učinila je prvi korak prema uspostavi bliskih i trajnih odnosa s Europskom unijom utemeljenih na uzajamnosti i obostranom interesu, a koji će joj omogućiti formaliziranje i daljnje jačanje tih odnosa, s krajnjim ciljem – članstvom u ovoj političkoj i gospodarskoj zajednici zemalja «starog kontinenta». Istodobno, uz ispunjavanje političkih kriterija, Republika Hrvatska je preuzela niz obveza u pogledu izmjena i prilagodbi pravnog i gospodarskog sustava standardima i pravilima koja vrijede u Europskoj uniji. Jedno od prioritarnih područja za Republiku Hrvatsku, i to ne samo usklađivanja pravnog sustava, već i ubrzane primjene u našoj zemlji pravila koja vrijede u Europskoj uniji, je područje zaštite tržišnog natjecanja. Naime, do stupanja na snagu SSP, čemu prethodi njegova ratifikacija u zemljama članicama Europske unije, na snazi je, od početka 2002. godine, Privremeni Sporazum o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske i Europske zajednice (u daljnjem tekstu: Privremeni Sporazum), u kojem su sadržane odredbe o trgovini i trgovinskim pitanjima iz SSP, kao i odredbe o tržišnom natjecanju, odredbe o intelektualnom, industrijskom i trgovačkom vlasništvu, čija primjena ne trpi odgodu.

Iz odredaba SSP i Privremenog Sporazuma koje se odnose na područje tržišnog natjecanja, a citirane su u poglavlju označenim pod brojem 3.1.2. ovoga Izvješća, razvidno je da se Republika Hrvatska obvezala, kako na primjenu pravila zaštite tržišnog natjecanja po uzoru na ona koja vrijede u Europskoj uniji, tako i na gotovo trenutno usklađivanje zakonodavstva s područja tržišnog natjecanja sa zakonodavstvom EU. Čak štoviše, pored preuzetih obveza primjene pravila o tržišnom natjecanju u EU, preuzeta je i obveza primjene «instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice», što uključuje i sekundarno zakonodavstvo tijela Europske unije zaduženih za tržišno natjecanja, ali i sudsku praksu odnosno sudske odluke, osobito Europskog suda pravde (Court of Justice).

U skladu s pravnom stečevinom EZ (acquis communautaire) tržišno natjecanje obuhvaća politiku tržišnog natjecanja u užem smislu (anti-trust) i kontrolu državnih potpora (state aid), pa acquis communautaire obuhvaća pravila i postupke za suzbijanje djelovanja protivnih tržišnom natjecanju od strane poduzeća (ograničavajuće sporazume između poduzetnika i zlouporabu vladajućeg položaja), te za sprječavanje vlada u davanju državnih potpora koje narušavaju tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu. Općenito, pravila tržišnog natjecanja izravno se primjenjuju na području Europske unije, a države članice moraju u cijelosti surađivati s Europskom komisijom u provedbi tih pravila.

Politika zaštite tržišnog natjecanja uključena je u aktivnosti EU od njenog osnutka tj. od sklapanja Ugovora o osnivanju EZ 1958. godine, kao dio politike okrenute prema stvaranju ekonomske integracije među zemljama članicama. Takvu je ekonomsku integraciju bilo moguće postići samo jačanjem unutarnjeg tržišta kao ključnog aspekta zajedničkog tržišta EU, odnosno ukidanjem svih prepreka koje stoje na putu trgovini među zemljama članicama.

Stoga je uloga politike tržišnog natjecanja kao instrumenta stvaranja jedinstvenog tržišta iznimno važna za razumijevanje prava tržišnog natjecanja Europske zajednice. To razlikuje i čini jedinstvenim pravo tržišnog natjecanja EU u odnosu na pravo tržišnog natjecanja u bilo kojoj drugoj zemlji, pa čak i u samim zemljama članicama.

Naime, pravo tržišnog natjecanja u EU podređeno je ispunjenju dva cilja. Prvi cilj je zaštita tržišnog natjecanja među poduzetnicima, kao što je to i u drugim zemljama koje su se opredijelile za tržišno gospodarstvo, ali drugi, još zahtjevniji i složeniji cilj je stvaranje jedinstvenog europskog tržišta. Ovaj posljednji cilj često je diktirao razvitak zakonodavstva i prakse tržišnog natjecanja u EU.

Kako se EU razvijala i sazrijevala pokazalo se da su pravo i politika tržišnog natjecanja imala središnje mjesto i ulogu u tom razvitku. U osnovi, pravo tržišnog natjecanja u užem smislu u EU uređuje sljedeće:

- zabranu sklapanja sporazuma između poduzetnika koji utječu ili bi mogli utjecati na trgovinu između zemalja članica, i koji za cilj ili posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja unutar zajedničkog tržišta (članak 81. Ugovora o osnivanju EZ),
- zabranu zlouporaba vladajućeg položaja jednog ili više poduzetnika na zajedničkom tržištu (članak 82. Ugovora o osnivanju EZ),
- zabranu mjera koje su u suprotnosti s navedenim Ugovorom, osobito člankom 12. i člancima 81. do 89., a odnose se na javna poduzeća i poduzeća kojima države članice daju posebna ili isključiva prava.

Iako se na prvi pogled čini da su koncentracije isključene iz imenovanih oblika narušavanja tržišnog natjecanja u Ugovoru o osnivanju EZ, takav zaključak nije točan. Valjanim tumačenjem treba se uzeti u obzir i treći imenovani oblik narušavanja tržišnog natjecanja, odnosno koncentracije. Svaka koncentracija se u osnovi temelji na nekom sporazumu između poduzetnika, pa su pod prvom navedenom točkom obuhvaćene i koncentracije.

Odredbe iz Ugovora o osnivanju EZ, a koje se odnose na tržišno natjecanje na odgovarajući način su uključene i u odredbe SSP i Privremenog sporazuma, a citirane su pod točkom 3.1.2. ovoga Izvješća.

2.1. Uloga Agencije u postupku priključivanju EU te važnost prava i politike tržišnog natjecanja u povećanju konkurentnosti hrvatskog gospodarstva

Nakon donošenja svih podzakonskih akata koje predviđa ZZTN proces usklađivanja i prilagodbe zakonodavstva na ovom području neće biti okončan. Riječ je o «živoj» pravnoj problematici koja se i u Europskoj uniji konstantno mijenja i dopunjava, pa će praćenje i prilagođavanje hrvatskog zakonodavstva pravnoj stečevini Europske zajednice biti stalan i neprekidan proces, odnosno zadatak.

Drugi zadatak bit će primjena i provedba usvojenih pravila, na način koji će utjecati na uspostavu tržišnog gospodarstva u kojem će ista pravila vrijediti za sve gospodarske subjekte na tržištu, bez obzira na njihovu tržišnu snagu i moć. Stoga je osnovna funkcija prava i politike tržišnog natjecanja spriječiti mjere i postupanja na tržištu koja određene poduzetnike mogu dovesti u položaj koji je neopravdano povoljniji u odnosu na druge poduzetnike te time ugroziti slobodu tržišnog natjecanja među poduzetnicima.

Nadalje, učinkovita primjena propisa o tržišnom natjecanju djeluje na ponašanje poduzetnika koji se nalaze na tržištu jer su oni prisiljeni svoja ponašanja na tržištu uskladiti s pravilima koja onemogućuju stvaranje monopola ili sprječavaju zlouporabe već postojećeg vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu, odnosno sprječavaju stvaranje kartela koji u pravilu imaju za posljedicu dogovore o cijenama ili podjelu tržišta. Rezultat takvog ponašanja je jačanje poduzetničke kreativnosti kroz tehnološka unaprjeđenja - inovacije, smanjivanje troškova proizvodnje, unaprjeđenje njihove ekonomske učinkovitosti što dovodi do povećanja njihove konkurentnosti, kako na domaćem, tako i na inozemnom tržištu. Poduzetnici nude proizvode i usluge koje su konkurentne u odnosu na cijene i kvalitetu jer njihov pristup tržištu, na kojem postoji učinkovito tržišno natjecanje, određuje samo kvaliteta i cijena proizvoda, odnosno usluga. S druge strane, potrošači dobivaju mogućnost izbora između većeg spektra ponuđenih proizvoda i usluga od većeg broja ponuditelja po nižim cijenama i bolje kvalitete.

Međutim, izvršna uloga Agencije u provedbi prava tržišnog natjecanja nije dovoljna. Potrebno je istovremeno razvijati i tzv. "kulturu tržišnog natjecanja", tj. provoditi aktivnu politiku promicanja tržišnog natjecanja, odnosno podizanja razine svijesti i znanja te informiranosti poduzetnika, vladinih i ostalih državnih tijela, pravosuđa, potrošača, te šire javnosti o važnosti i ulozi politike i prava tržišnog natjecanja za daljnji razvitak tržišnog gospodarstva u našoj zemlji te njegove uloge u podizanju konkurentnosti hrvatskih poduzetnika.

U tom pogledu najveću odgovornost snositi će ova Agencija, ali i druga državna tijela u mjeri u kojoj su joj spremna osigurati samostalnost i neovisnost odnosno osigurati joj sve potrebne uvjete za rad (prije svega kroz alokaciju financijskih

sredstava koja su preduvjet za njezino institucionalno jačanje), ali isto tako i u okviru svoga djelokruga osigurati donošenje, ali i provedbu propisa koji neće biti u suprotnosti s odredbama ZZTN.

Međutim, treba naglasiti da postoje i sektorski regulatori koji su zaduženi za zaštitu tržišnog natjecanja temeljem posebnih propisa u pojedinim djelatnostima. Primjerice, Hrvatska narodna banka u bankarskom sektoru, Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti u području obavljanja energetske djelatnosti, Hrvatska agencija za telekomunikacije u području obavljanja telekomunikacijskih usluga, Vijeće za elektroničke medije na tržištu elektroničkih medija, Vijeće za poštanske usluge koje obavlja nadzor nad obavljanjem poštanske djelatnosti i osiguranje ravnopravnog i djelotvornog tržišta poštanskih usluga. Iako načelno smatramo dobrim rješenjem da postoje posebna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja na posebnim tržištima u posebnim djelatnostima, loša posljedica takvog uređenja je nedostatak zakonskog uređenja koordinacije tih tijela. Neosporno je da ta posebna regulatorna tijela imaju specijalizirana znanja u svojim sektorima, ali im nedostaje dovoljno znanja i iskustva iz područja tržišnog natjecanja, čime s druge strane neosporno raspolaže Agencija. Pored navedenog, većina propisa, koji uređuju te sektore i primjena kojih je data u nadležnost posebnim regulatorima, nema odredbi kojima bi se detaljno uređivali pojedini instituti narušavanja tržišnog natjecanja. Djelatnosti tih regulatora sastoje se najčešće u nadzoru visine cijena robe i/ili usluga, davanju dozvola (koncesija) za pristup na tržište, poticanju otvorenog pristupa na tržište, skrb o interesima korisnika, određivanje uvjeta za pristup infrastrukturi koja predstavlja prirodni monopol i sl. Iz tog razloga je ZZTN ujedno izvor prava tržišnoga natjecanja i za sektore na koje se ti propisi odnose. Stoga smatramo da je neophodna suradnja Agencije i sektorskih regulatora. Najbrže rješenje do, po našem mišljenju, potrebnog zakonskog uređenja obvezne suradnje između Agencije i posebnih regulatornih tijela vidimo u sklapanju sporazuma o suradnji, što je Agencija i učinila s Hrvatskom narodnom bankom i Vijećem za regulaciju energetske djelatnosti, te tijekom 2003. godine inicirala sklapanje sporazuma i sa ostalim sektorskim regulatorima. Bez takve intenzivne suradnje između sektorskih regulatora i Agencije kao općeg tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja, takva zaštita u svim sektorima odnosno na svim tržištima neće biti jedinstvena, odnosno ujednačeno razvijena, što dovodi do pravne nesigurnosti.

Zaključno, o ulozi Agencije u postupku pristupanja RH u EU dovoljno samo za sebe govori Mišljenje Europske komisije (AVIS) o tržišnom natjecanju u RH.

U ovom dijelu Izvješća iznijet ćemo samo zaključke koji proizlaze iz Mišljenja Europske komisije o tržišnom natjecanju u užem smislu, a cjelokupni sadržaj Mišljenja Europske komisije o tržišnom natjecanju nalazi se u privitku ovog Izvješća, označen pod brojem 1.

Zaključci iz Mišljenja Europske komisije su slijedeći:

- jačati neovisnost Agencije,
- izmijeniti propise kojima se ograničava neovisnost Agencije, odnosno koji su u sukobu sa ZZTN (članak 266. Zakona o općem upravnom postupku koji omogućuje pod propisanim uvjetima izvanredno ukidanje konačnog i izvršnog rješenja Agencije, te odredbe Zakona o obveznim odnosima koje propisuju isključivu nadležnost sudova za utvrđivanje ništavosti sporazuma),
- institucionalno jačanje Agencije (jačanje njezinih administrativnih kapaciteta) i stalna edukacija njezinih zaposlenika,
- konstantno usklađivanje zakonodavstva iz područja tržišnog natjecanja s *acquis communautaire*,
- osiguranje učinkovite provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja od strane Agencije u cilju prilagodbe hrvatskih poduzetnika na slična okruženja tržišnog natjecanja kakva postoje u Europskoj zajednici puno prije punog članstva RH u toj Zajednici.
- osiguranje učinkovite provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja kroz djelotvoran pravosudni sustav koji učinkovito može rješavati u upravnim sporovima protiv rješenja Agencije i donositi odluke koje će biti u skladu s pravnom stečevinom EZ.

3. Usklađivanje zakonodavstva iz područja tržišnog natjecanja s pravnom stečevinom EU (acquis communautaire)

3.1. Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja

3.1.1. Razlozi za donošenje novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja

Područje tržišnog natjecanja po prvi put je u Republici Hrvatskoj bilo uređeno Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja, koji je donesen 1995. godine ("Narodne novine", broj 48/95, 52/97 i 89/98; u daljnjem tekstu: ZZTN 1995)., a koji je, uz uvođenje osnovnih pravila tržišnog natjecanja oslonjenih pretežito na pravila koja vrijede u Europskoj uniji, osigurao osnivanje i uspostavu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja kao pravne osobe koja je zadužena za provedbu toga zakona. Agencija je u obavljanju poslova utvrđenih tim zakonom samostalna, a za svoj rad odgovara izravno Hrvatskom saboru koji ju je i osnovao Odlukom Hrvatskog sabora o osnivanju Agencije ("Narodne novine", broj 73/95), a s radom je započela tek početkom 1997. godine.

ZZTN 1995., iako dopunjavan i mijenjan u nekoliko navrata, ipak nije pratio u dovoljnoj mjeri dostignuća i rješenja europskog zakonodavstva koje je od donošenja tog zakona značajno evoluiralo.

Nadalje, sklapanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske, Republika Hrvatska je preuzela obvezu prioritarnog i potpunog usklađivanja propisa s područja tržišnog natjecanja s odredbama komparativnog prava EZ.

Također, potreba donošenja novog zakona proizlazila je iz činjenice da je do tada važeći ZZTN 1995 kroz višegodišnju primjenu pokazao mnoge nejasnoće i nedosljednosti, kako materijalnopravne tako i postupovne naravi, što je u konačnici rezultiralo i pravnom nesigurnošću njegovih adresata.

Polazeći od preuzetih obveza iz SSP koje su prenesene i u Privremeni sporazum o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske i Europske zajednice (u daljnjem tekstu: Privremeni sporazum), tijekom 2002. godine i 2003. u Agenciji je intenziviran rad na pripremi novog zakona (koji je započeo još početkom 2001.), a 15. srpnju 2003. godine Hrvatski sabor je usvojio novi Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", broj 122/2003; u daljnjem tekstu: ZZTN), koji je stupio na snagu 7. kolovoza 2003. godine, a počeo se primjenjivati od 1. listopada 2003. godine.

3.1.2. Relevantne odredbe Ugovora o osnivanju Europske zajednice te Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske iz područja tržišnog natjecanja koje čine temelj na kojem je izrađen i novi ZZTN

Primarni izvor prava tržišnog natjecanja u užem smislu u EU su odredbe članka 81., 82. i 86. Ugovora o osnivanju EZ koje su u cijelosti inkorporirane i u novi ZZTN.

Članak 81. (bivši članak 85.) Ugovora o osnivanju Europske zajednice uređuje zabranjene sporazume i mogućnosti izuzeća od opće zabrane, a glasi, cit.:

"1. Zbog nespojivosti sa zajedničkim tržištem, zabranjeni su svi sporazumi između poduzeća, odluke udruženja poduzeća i zajedničko djelovanje koji bi mogli utjecati na trgovinsku razmjenu između država članica i koji za cilj ili posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja unutar zajedničkog tržišta, a osobito oni kojima se:

- (a) izravno ili neizravno određuju kupovne ili prodajne cijene ili drugi trgovinski uvjeti;
- (b) ograničavaju ili nadziru proizvodnja, tržišta, tehnički razvoj ili ulaganja;
- (c) dijeli tržište ili izvori nabave;
- (d) primjenjuju nejednaki uvjeti na iste poslove s različitim trgovačkim partnerima, čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
- (e) sklapanje ugovora uvjetuje pristankom drugih stranaka na dodatne obveze koje, po svojoj prirodi ili prema trgovačkim običajima, nemaju nikakve veze s predmetom tih ugovora.

2. Svi sporazumi ili odluke zabranjeni na temelju ovog članka, automatski su ništavni.

3. Međutim, odredbe stavka 1. mogu se proglasiti neprimjenjivima u slučaju:

- svakog sporazuma ili vrste sporazuma između poduzeća;
 - svake odluke ili vrste odluka udruženja poduzeća;
 - svakoga zajedničkoga djelovanja ili vrste zajedničkoga djelovanja, koji pridonose poboljšanju proizvodnje ili distribucije robe, odnosno promicanju tehničkoga ili gospodarskog napretka, pri čemu potrošačima omogućavaju pravedan udio u koristi koja iz njih proizlazi, te koji:
- (a) dotičnim poduzećima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje ovih ciljeva; i
 - (b) tim poduzećima ne omogućavaju uklanjanje konkurencije u pogledu značajnog dijela proizvoda u pitanju.

Članak 82. (bivši članak 86.) Ugovora o osnivanju EZ uređuje zloporabe vladajućeg položaja, a glasi, cit:

"Svaka zloporaba vladajućeg položaja od strane jednog ili više poduzeća na zajedničkom tržištu ili njegovom značajnom dijelu zabranjena je kao nespojiva sa zajedničkim tržištem utoliko što bi mogla utjecati na trgovinsku razmjenu između država članica.

Takva se zloporaba može posebice sastojati u:

- (a) izravnom ili neizravnom nametanju nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena ili drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;
- (b) ograničavanju proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvitka na štetu potrošača;
- (c) primjeni nejednakih uvjeta na iste poslove s različitim trgovačkim partnerima, čime ih se stavlja u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju;
- (d) uvjetovanju sklapanja ugovora pristankom drugih stranaka na dodatne obveze koje, po svojoj prirodi ili prema trgovačkim običajima i praksi, nemaju nikakve veze s predmetom tih ugovora."

Članak 86. (bivši članak 90.) Ugovora o osnivanju EZ uređuje primjenu prava tržišnog natjecanja na pravne ili fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti od posebnog interesa te uživaju posebna prava u EU, a glasi, cit.:

"1. U slučaju javnih poduzeća i poduzeća kojima države članice daju posebna ili isključiva prava, države članice ne smiju donositi niti ostavljati na snazi mjere koje su u suprotnosti s pravilima sadržanima u ovom Ugovoru, a posebice s pravilima utvrđenima u članku 12. i člancima 81. do 89.

2. Poduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od općega gospodarskog interesa ili koja su po svojoj prirodi monopoli koji ostvaruju prihod, podliježu pravilima sadržanima u ovom Ugovoru, a posebice pravilima o tržišnom natjecanju i to u mjeri u kojoj primjena tih pravila ne sprječava, *de jure* ili *de facto*, obavljanje posebnih zadaća koje su im povjerene. Razvoj trgovine pritom ne smije biti pogođen u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno interesima Zajednice.

3. Komisija je dužna osigurati primjenu odredbi ovoga članka i, po potrebi, donositi odgovarajuće direktive ili odluke naslovljene na države članice."

Obveza RH da svoje zakonodavstvo uskladi s pravnom stečevinom Europske zajednice (*acquis communautaire*) proizlazi iz članka 69. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Republike Hrvatske ("Narodne novine – Međunarodni ugovori", broj 14/01; u daljnjem tekstu: SSP). Ta obveza nastala je već samim potpisivanjem rečenog sporazuma (29. listopada 2001.). Potrebno ju je potpuno ispuniti u roku od šest

godina od dana potpisivanja SSP. Međutim, područje tržišnog natjecanja izričito je navedeno kao jedno od prioritarnih područja usklađivanja koje je pod posebnom pažnjom Europske komisije.

Članak 69. SSP glasi, cit:

"1. Stranke pridaju važnost usklađivanju postojećega hrvatskoga zakonodavstva sa zakonodavstvom Zajednice. Hrvatska će nastojati osigurati postupno usklađivanje postojećih zakona i budućega zakonodavstva s pravnom stečevinom Zajednice (*acquis*).

2. Usklađivanje će započeti danom potpisivanja Sporazuma i postupno će se proširivati na sve elemente pravne stečevine Zajednice (*acquis*) iz ovoga Sporazuma do kraja razdoblja utvrđenoga u članku 5. Sporazuma. Usklađivanje će se, posebice u ranoj fazi, usredotočiti na temeljne dijelove pravne stečevine Zajednice (*acquis*) koji se odnose na unutarnje tržište i na druga područja vezana uz trgovinu, a na temelju programa o kojem se trebaju usuglasiti Hrvatska i Komisija Europskih zajednica. Hrvatska će u dogovoru s Komisijom Europskih zajednica definirati načine nadgledanja provedbe usklađivanja zakonodavstva i radnji koje treba poduzimati u svezi s njegovom provedbom."

Članak 70. SSP u dijelu u kojem uređuje tržišno natjecanje u užem smislu (bez odredbi o državnim potporama), a glasi:

"1. Sljedeće je nespojivo s ispravnom primjenom Sporazuma, u mjeri u kojoj može utjecati na trgovinu između Hrvatske i Zajednice:

- (i) svi sporazumi između poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađene prakse između poduzetnika, čiji je cilj ili učinak sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnoga natjecanja;
- (ii) zlouporaba vladajućega položaja jednog ili više poduzetnika na teritoriju Hrvatske ili Zajednice u cjelini, ili u njihovim značajnim dijelovima;

2. Svako postupanje suprotno ovomu članku ocjenjivat će se na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Zajednici, posebice članaka 81., 82. i 86. Ugovora o osnivanju Europske zajednice i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice."

3. Stranke će osigurati da operativno neovisnomu javnomu tijelu budu povjerene ovlasti nužne za potpunu primjenu stavka 1. (i) i (ii) ovoga članka glede privatnih i javnih poduzetnika i poduzetnika kojima su dodijeljena posebna prava."

Članak 40. SSP-a glasi, cit:

"Hrvatska će postupno prilagođavati sve državne monopole tržišne naravi kako bi zajamčila da do isteka četvrte godine od stupanja na snagu ovoga Sporazuma više ne postoji diskriminacija između državljana država članica i državljana

Hrvatske s obzirom na uvjete nabave i prodaje robe. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje bit će obaviješteno o mjerama koje su usvojene radi ostvarivanja toga cilja."

Kao što proizlazi iz citiranih odredbi Ugovora o osnivanju EZ i Sporazuma, Hrvatska se obvezala razvijati i primjenjivati pravila zaštite tržišnog natjecanja po uzoru na ona koja vrijede u Europskoj uniji, i to ne samo u pogledu primjene primarnog već i sekundarnog zakonodavstva¹⁷ te sudske prakse EZ. Istodobno, Hrvatska se obvezala i na izgradnju institucionalnog okvira kojim će se taj sustav i pravila primijeniti u našoj zemlji uključivo osiguranje operativnog neovisnog tijela koje će morati imati sve ovlasti za učinkovitu provedbu tih pravila.

3.1.3. Predmet i primjena Zakona

ZZTN se primjenjuje na sve oblike sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja na teritoriju RH ili izvan njezinog teritorija ako imaju učinak na teritoriju RH, osim ako posebnim propisima za tržišta pojedinih proizvoda i usluga nije drukčije uređeno¹⁸. Dakle, ovaj Zakon uređuje problematiku tržišnog natjecanja kao opći propis (*lex generalis*) i on se primjenjuje na sve djelatnosti, osim na one u kojima se ovo pitanje uređuje posebnim zakonima (*lex specialis*).

Tako su primjerice za tržišno natjecanje na pojedinim tržištima značajni i drugi propisi, primjerice, Zakon o telekomunikacijama ("Narodne novine", broj 122/03, 158/03, 177/03 i 60/04), Zakon o bankama ("Narodne novine", broj 84/02) i Odluka o zaštiti tržišnog natjecanja unutar bankarskog sektora ("Narodne novine", broj 48/2003), zakoni u području energetske djelatnosti (Zakon o energiji, Zakon o tržištu električne energije, Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata, Zakon o tržištu plina, Zakon o regulaciji energetske djelatnosti; svi objavljeni u Narodnim novinama, broj 68/01), Zakon o medijima ("Narodne novine", broj 163/2003), Zakon o elektroničkim medijima ("Narodne novine", broj 122/2003), Zakon o pošti ("Narodne novine", broj 172/2003). U tim propisima je zaštita tržišnog natjecanja povjerena posebnim regulatorima. No, ti propisi ne uređuju sveobuhvatno tržišno natjecanje u tim djelatnostima, nego samo nekim svojim odredbama, posebno ili dodatno, rješavaju određena pitanja tržišnoga natjecanja.

Zakon se odnosi na trgovačka društva, trgovce pojedince, obrtnike i druge pravne i fizičke osobe koje obavljajući gospodarsku djelatnost sudjeluju u prometu roba i /ili usluga, te na strane pravne i fizičke osobe ako njihovo sudjelovanje u prometu robe i/ili usluga proizvodi učinak na domaćem tržištu¹⁹.

¹⁷ Pod sekundarnim zakonodavstvom EZ podrazumijevaju se uredbe, smjernice, odluke, preporuke i mišljenja koje donosi Europska komisija ili Vijeće EZ.

¹⁸ Čl. 2. ZZTN

¹⁹ Čl. 3. ZZTN

Istovremeno, Zakon se primjenjuje i na pravne osobe čiji su osnivači ili imatelji udjela ili dionica država, odnosno jedinice lokalne ili područne samouprave, kao i na sve pravne i fizičke osobe kojima je na temelju posebnih propisa povjereno obavljanje službe od općeg gospodarskog interesa ili utvrđeno isključivo pravo obavljanja određenih djelatnosti, ali samo u slučajevima ako primjena Zakona ne bi sprječavala obavljanje zadaća koje su im tim propisima date u nadležnost i zbog kojih su te osobe osnovane. Ova odredba ZZTN (članak 4.) je u cijelosti usklađena s člankom 86. stavkom 2. Ugovora o osnivanju EZ, a uređuje primjenu prava tržišnog natjecanja na pravne ili fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti od posebnog interesa te uživaju posebna prava u EU.

Zakon se odnosi i na poduzetnika koji ima kontrolu nad drugim poduzetnikom, te na poduzetnike pod kontrolom drugog poduzetnika²⁰.

Pod pojmom poduzetnika na kojeg se primjenjuju odredbe ZZTN podrazumijevaju se u najširem smislu svi oni subjekti (pravne ili fizičke osobe, državna tijela, udruge, udruženja) koji, sudjeluju u prometu roba i usluga u najširem smislu, pa makar i jednokratno. Nije važan pravni status tog subjekta koji djeluje na tržištu, niti način njegovog financiranja, relevantno je jedino da on sudjeluje, pa makar i samo jednokratno, u prometu robe i usluga na tržištu.

3.1.4. Zabranjeni sporazumi

Članak 9. ZZTN uvodi pojam zabranjenih sporazuma, a članak 10. ZZTN uvjete za pojedinačna ili skupna izuzeća sporazuma od primjene odredbi ZZTN o zabranjenim sporazumima. Ova dva članka su suštinski prijevod pravila iz članka 81. Ugovora o osnivanju EZ.

Članak 9. ZZTN koja uvodi pojam zabranjenih sporazuma je prohibitorna odredba kojom se generalno zabranjuju sporazumi između poduzetnika koji kao cilj ili posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu.

Pod zajedničkim pojmom sporazuma između poduzetnika ZZTN podrazumijeva ugovore, izričite ili prešutne dogovori, usklađena djelovanja, odluke udruženja poduzetnika. Dakle, forma sporazuma nije propisana. Obuhvaća sve oblike pisane i usmene sporazuma, dogovora (koluzije), odnosno usklađenih djelovanja između poduzetnika, neovisno jesu li takvi sporazumi ugovori u smislu Zakona o obveznim odnosima, odnosno jesu li za ugovorne strane pravno obvezujući.

U točkama 1. do 5. stavka 1. članka 9. ZZTN utvrđuju se naročito zabranjeni sporazumi, na način da se navodi ilustrativna lista odredbi, odnosno imenovanih djela koje mogu dovesti do sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja.

²⁰ Čl. 5. ZZTN

Slijedom iznijetoga, nastavno na već opisanu opću zabranu sporazuma uređuju se naročito zabranjeni sporazumi kojima se:

1. izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti,
2. ograničava ili nadzire proizvodnja, tržišta, tehnološki razvoj ili ulaganje,
3. dijele tržišta ili izvori nabave,
4. primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju,
5. uvjetuje sklapanje ugovora prihvaćanjem od drugih ugovornih stranaka dodatnih obveza, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u svezi s predmetom tih ugovora.

Takvi sporazumi su ex lege ništavi ako se ne mogu izuzeti od primjene odredbi tog zakona o zabranjenim sporazumima putem pojedinačnih ili skupnih izuzeća. Pojedinačno ili skupno izuzeće od opće zabrane u smislu članka 10. ZZTN može biti utvrđeno za sporazum koji kumulativno ispunjava dva pozitivna i dva negativna kriterija. U širem smislu pozitivni učinci tog sporazuma na mjerodavnom tržištu moraju prevagnuti nad njegovim negativnim učincima.

Pozitivni kriteriji su sljedeći:

- sporazum mora pridonositi unaprjeđenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga, promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja, te
- pružati potrošačima razmjernu korist.

Negativni kriteriji su sljedeći:

- ne mogu se poduzetnicima nametati ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva (ciljevi obrazloženi pod pozitivnim kriterijima),
- ne može se poduzetnicima omogućiti isključivanje znatnog dijela konkurencije s tržišta za robe i/ili usluge koje su predmetom sporazuma.

Navedeni pozitivni i negativni kriteriji su osnovni kriteriji koji moraju biti ispunjeni za izuzeće sporazuma od zabrane.

Pored navedenih kriterija Vlada RH, na prijedlog Vijeća, za određene vrste sporazuma propisuje uvjete za pojedinačna ili skupna izuzeća od zabrane tih sporazuma. Riječ je o sporazumima koji po svojoj prirodi strankama sporazuma nameću određena ograničenja koja su potrebna za ostvarenje cilja zbog kojeg su stranke i pristupile sklapanju tog sporazuma.

Po uzoru na pravila i praksu institucija EZ, novi ZZTN propisuje sljedeće vrste sporazuma koji potpadaju pod skupna izuzeća:

- sporazumi između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje ili distribucije, tzv. vertikalni sporazumi, a posebno:
 - ❖ sporazumi o isključivoj distribuciji,
 - ❖ sporazumi o selektivnoj distribuciji,
 - ❖ sporazumi o isključivoj kupnji,
 - ❖ sporazumi o franchisingu.

- sporazumi između poduzetnika koji djeluju na istoj razini proizvodnje ili distribucije, tzv. horizontalni sporazumi, a posebno:
 - ❖ sporazumi o istraživanju i razvoju,
 - ❖ sporazumi o specijalizaciji.

- sporazumi o transferu tehnologije, o licenci i o know-how,
- sporazumi o distribuciji i servisiranju motornih vozila, i
- sporazumi o osiguranju.

Posebnim propisima koje donosi Vlada Republike Hrvatske, na prijedlog Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, određuju se uvjeti koje moraju sadržavati spomenuti sporazumi, ograničenja ili uvjeti koje oni ne smiju sadržavati, te drugi uvjeti koji se moraju ispuniti da bi se na njih mogla primijeniti skupna izuzeća.

Značajna novina u pogledu sporazuma je da poduzetnici nisu u obvezi podnositi Agenciji na ocjenu sporazume koji udovoljavaju kriterijima za skupna izuzeća. Prednosti ovakvog uređenja za Agenciju su da se ona može posvetiti radu na predmetima kojima se značajno sprječava, ograničava ili narušava tržišno natjecanje, odnosno da je napušteno nepotrebno administriranje, tj. ocjena u pravilu nespornih sporazuma koji su sasvim uobičajeni u trgovačkom pravu (sporazumi o isključivoj distribuciji, o isključivoj nabavi, o franchisingu, o licenci, itd.). S druge strane, poduzetnici imaju veću pravnu sigurnost jer im je unaprijed poznato koje uvjete takvi sporazumi moraju ispunjavati, odnosno kakva ograničenja ne smiju sadržavati da bi se na njih moglo primijeniti skupno izuzeće. Međutim, Agencija zadržava pravo pokretanja postupka ocjene sporazuma *ex offo* sa stanovišta tzv. *kumulativnog učinka sporazuma*²¹.

Sporazumi koji nisu obuhvaćeni skupnim izuzećem, a sadrže određena ograničenja mogu se, na zahtjev stranaka, rješenjem Agencije izuzeti na određeno vrijeme od primjene odredbi ZZTN o zabranjenim sporazumima. U tom slučaju riječ je o pojedinačnom izuzeću, a ocjena o tome, hoće li Agencija

²¹ Riječ je o negativnim učincima na tržišno natjecanje koje pojedini sporazum proizvodi u kombinaciji s drugim sličnim sporazumima na istom mjerodavnom tržištu.

odobriti ili ne takvo pojedinačno izuzeće, ovisit će o cjelokupnoj analizi uvjeta na tržištu na kojem konkretan sporazum proizvodi učinke.

Odredbe o zabranjenim sporazumima ne primjenjuju se na sporazume male vrijednosti, koji se definiraju kao sporazumi u kojima je zajednički udio sudionika sporazuma neznatan, ali pod uvjetom da takvi sporazumi ne sadrže odredbe koje mogu dovesti do sprečavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja²². Kao što su u pravu Europske unije države članice detaljnije uređuju pitanja u vezi sa sporazumima male vrijednosti, tako se i ovim Zakonom daje ovlast Vladi Republike Hrvatske da na prijedlog Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja propiše uvjete kojima moraju udovoljavati sporazumi male vrijednosti odnosno koja ograničenja ne smiju sadržavati. U slučaju da određeni sporazum udovoljava tim uvjetima, on se također ne mora podnositi Agenciji na ocjenu.

3.1.5. Vladajući položaj i ograničavajuća djelovanja

Odredbe ZZTN koje se odnose na definiciju i utvrđivanje vladajućeg položaja poduzetnika predstavljaju bitnu novost u odnosu na rješenja koja su bila uređena ZZTN iz 1995. godine. Dok je stari ZZTN sadržavao odredbu prema kojoj je svaki poduzetnik u vladajućem položaju ako je njegov udjel na tržištu ili dijelu tržišta veći od 30%, postojanje vladajućeg položaja u novom Zakonu utvrđuje se u ovisnosti o tržišnoj snazi poduzetnika, a njegov udio na tržištu nipošto nije jedini ili isključivi kriterij za ocjenu njegove tržišne snage, odnosno vladajućeg položaja.

Stoga novi Zakon polazi od definicije da je poduzetnik u vladajućem položaju ako se u značajnoj mjeri može ponašati na tržištu neovisno od svojih stvarnih ili mogućih takmaca, potrošača, kupaca, itd., a naročito ako nema konkurenata na tržištu te ako ima značajnu tržišnu snagu u odnosu na stvarne ili potencijalne konkurente²³. Pri tome se samo pretpostavlja da je poduzetnik u vladajućem položaju ako njegov tržišni udjel na mjerodavnom tržištu iznosi više od 40%, a pretpostavlja se da se više poduzetnika nalazi u vladajućem položaju ako tri ili manje poduzetnika imaju tržišni udjel na mjerodavnom tržištu od više od 60%, a pet ili manje poduzetnika imaju zajednički tržišni udjel na mjerodavnom tržištu od više od 80%²⁴.

Dakle, u ocjeni vladajućeg položaja i njegovih zlouporaba, udio na tržištu navodi se kao oboriva zakonska pretpostavka, a ne utvrđena činjenica. Zakon utvrđuje da je zabranjena svaka zlouporaba vladajućeg položaja, te navodi ilustrativnu listu nekih od imenovanih djela naročito zabranjenih zlouporaba. To su primjerice, nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta, ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača, primjena nejednakih uvjeta poslovanja na istovrsne

²² Čl. 13. ZZTN

²³ Čl. 15. st. 1. ZZTN

²⁴ Čl. 15. st. 3. i st. 4 ZZTN

poslove čime se pojedine poduzetnike dovodi u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju, uvjetovanja sklapanja ugovora pristankom na dodatne obveze koje nisu ni u kakvoj vezi s predmetom konkretnog ugovora²⁵. Agenciji, u skladu s člankom 17. ZZTN, stoji na raspolaganju cijeli niz mjera i instrumenata, kojima je cilj spriječiti i zabraniti zlouporabe vladajućeg položaja te rokove za njihovo izvršenje, a koje pridonose osiguravanju tržišnog natjecanja među poduzetnicima na tržištu.

3.1.6. Koncentracije poduzetnika

Zakon donosi značajne novine i kada je riječ o trećem bitnom segmentu prava tržišnog natjecanja, koncentracijama poduzetnika.

Tako se zabranjenima smatraju one koncentracije kojima se stvara novi ili jača vladajući položaj jednog ili više poduzetnika, ako se time značajno utječe na sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja, osim u slučaju kada sudionici koncentracije dokažu da će koncentracija unaprijediti tržišno natjecanje, odnosno da će učinci koncentracije biti značajniji od negativnih učinaka stvaranja ili jačanja vladajućeg položaja²⁶. Zakon, polazi od Uredbe Vijeća Europskih zajednica o nadzoru koncentracija br. 4064/89 od 21. prosinca 1989. o nadzoru koncentracija među poduzetnicima²⁷.

Koncentracija poduzetnika nastaje: pripajanjem ili spajanjem poduzetnika, stjecanjem kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog, odnosno više poduzetnika nad drugim, odnosno više drugih poduzetnika ili dijelom drugog poduzetnika, odnosno dijelovima drugih poduzetnika, i to: stjecanjem većine dionica ili udjela, ili stjecanjem većine prava glasa, ili na drugi način sukladno odredbama Zakona o trgovačkim društvima i drugim propisima²⁸.

Novi Zakon za razliku od prethodnoga uvodi i zajednički pothvat (joint venture), koji na trajnijoj osnovi djeluje kao neovisan gospodarski subjekt, kao poseban oblik koncentracije.

Prijava namjere koncentracije podnosi se Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja u roku od osam dana od dana objave javne ponude ili sklapanja ugovora kojim se ostvaruje kontrola ili prevladavajući utjecaj nad poduzetnikom.

Obveza prijave koncentracije Agenciji nastaje, ako su istovremeno ispunjeni slijedeći uvjeti:

²⁵ Čl. 16. ZZTN

²⁶ Čl. 18. ZZTN

²⁷ Ova Uredba je kasnije nadopunjena Uredbama Vijeća Europskih zajednica br. 1310/97 i br. 447/98.

²⁸ Čl. 19. st. 1. ZZTN

- da ukupan prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije, ostvaren prodajom robe ili usluga na svjetskom tržištu, iznosi najmanje jednu milijardu kuna u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji²⁹, te
- da ukupan prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije, ostvaren prodajom robe ili usluga u RH, iznosi najmanje 100 milijuna kuna, u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji³⁰.

Mada se spomenute svote mogu činiti visokima, a u svakom su slučaju više od onih koje su bile propisane bivšim zakonom, usporedbom s drugim zemljama, članicama EU, razvidno je da navedene svote odgovaraju ekonomskoj snazi hrvatskog gospodarstva³¹.

Zakon ne predviđa mogućnost da Agencija po službenoj dužnosti poziva sudionike koncentracije na podnošenje prijave koncentracije. U takvim slučajevima Agencija može podnijeti prekršajnu prijavu protiv poduzetnika koji nije izvršio svoju zakonsku obvezu.

Prijavom namjeravane koncentracije nastupa zabrana njene provedbe do donošenja konačnog rješenja Agencije, kojim se koncentracija ocjenjuje dopuštenom, nedopuštenom ili uvjetno dopuštenom.

Novi ZZTN, po uzoru na praksu EU, uvodi potpunu novinu.³² dijeleći koncentracija na sporne i nesporne. Kriterij za svrstavanje konkretne koncentracije u jednu ili drugu skupinu jest može li se na temelju podataka iz prijave, kao i svih drugih podataka i saznanja kojima Agencija raspolaže, razumno pretpostaviti da provedba koncentracije za posljedicu hoće ili neće imati značajno narušavanje, ograničavanje ili sprječavanje tržišnog natjecanja.

S obzirom na takvu podjelu, razlikuje se i način ocjene i moguće maksimalno trajanje postupka. Naime, postupak ocjene nespornih koncentracija završava već na prvoj razini. Ocjena dopuštenosti koncentracije na prvoj razini u pravilu se donosi na temelju podataka raspoloživih u trenutku podnošenja prijave. Na temelju tih podataka Agencija ocjenjuje može li se razumno pretpostaviti da provedba prijavljene koncentracije, s obzirom na njene moguće učinke na sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja, ne bi bila sporna

²⁹ U prethodno važećem ZZTN je taj prihod iznosio 700 milijuna kuna.

³⁰ U prethodno važećem ZZTN je taj prihod iznosio 90 milijuna kuna.

³¹ Radi usporedbe, obveza prijave koncentracije npr. u Austriji nastaje ako ukupan prihod sudionika koncentracije na svjetskom tržištu prelazi 200 milijuna EUR-a, na austrijskom tržištu 15 milijuna EUR-a, te ako svaki od najmanje 2 sudionika koncentracije ostvaruje na svjetskom tržištu prihod iznad 2 milijuna EUR-a. U Njemačkoj obveza prijave nastaje ako sudionici koncentracije ostvaruju ukupan prihod na svjetskom tržištu od 500 milijuna EUR-a i ako najmanje jedan sudionik koncentracije ostvaruje prihod na njemačkom tržištu veći od 25 milijuna EUR-a.

³² Zakonsko rješenje ocjene koncentracija u dva stupnja, u skladu je s propisima EU (*Uredba o kontroli koncentracija poduzetnika (EEZ), broj. 4064/89, od 21. prosinca 1989.*).

odnosno, u krajnjem slučaju, zabranjena. S tog stanovišta takve koncentracije nazivamo nespornim koncentracijama.

Takvu ocjenu Agencija mora donijeti u roku od 30 dana od dana izdavanja potvrde o potpunosti prijave koncentracije.

Ako Agencija ocjeni da je riječ o nespornoj koncentraciji, neće donositi zaključak o pokretanju postupka. U pravilu Agencija neće donositi niti rješenje o ocjeni takve koncentracije. U tom će se slučaju smatrati da je koncentracija dopuštena istekom roka od 30 dana od dana dostave potpune prijave.³³ Agencija će rješenje donijeti samo iznimno i to na izričiti zahtjev podnositelja prijave.

Ako Agencija procjeni da joj za ocjenu mogućih učinaka prijavljene koncentracije na sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu nisu dovoljni podaci iz prijave i drugi dokazi dostavljeni uz prijavu, kao ni svi drugi podaci i isprave, uključujući i vlastita saznanja Agencije, već da je potrebno pribaviti dopunske podatke i/ili provesti dopunska vještačenja odnosno analize, donijet će zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Time postupak ocjene prelazi na drugu razinu.

U tom slučaju Agencija postupak mora okončati, u pravilu, najkasnije u roku od tri mjeseca od dana donošenja zaključka o pokretanju postupka³⁴. Protiv zaključka nije dopuštena posebna žalba niti je dopušteno pokretanje upravnog spora.

Sudionici koncentracije bi u trenutku prelaske ocjene koncentracije na drugu razinu trebali pojačati napore da dokažu da će koncentracija proizvesti pozitivne učinke koji su u tolikoj mjeri prevalentni u odnosu na njene ograničavajuće učinke, da će njena provedba faktično dovesti do jačanja tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu.

ZZTN izričito navodi vrste upravnih akata, odnosno odluka koje donosi Agencija u postupcima ocjene koncentracija, a to su:³⁵

- rješenja kojima se koncentracija ocjenjuje dopuštenom,
- rješenja kojima se koncentracija ocjenjuje nedopuštenom,
- rješenja kojima se koncentracija ocjenjuje uvjetno dopuštenom,³⁶
- rješenja kojima se određuju privremene mjere,³⁷
- rješenja kojima se ukida ili mijenja rješenje o dopuštenosti koncentracije,³⁸

³³ Članak 26. stavak 1. ZZTN.

³⁴ Članak 56. stavak 1. ZZTN Mogućnost produžavanja tog roka (pod određenim uvjetima) uređena je člankom 56. stavkom 5. ZZTN.

³⁵ Članak 57. ZZTN.

³⁶ Riječ je o rješenjima o ocjeni dopuštenosti koncentracija na temelju članka 26. ZZTN.

³⁷ Riječ je o rješenjima o privremenim mjerama na temelju članka 55. ZZTN.

³⁸ Riječ je o rješenjima o ukidanju ili mijenjanju rješenja na temelju članka 27. ZZTN.

- rješenja kojima se određuju posebne mjere za ponovnu uspostavu učinkovitog tržišnog natjecanja kod zabranjenih koncentracija,³⁹
- druga rješenja, odnosno zaključci koje Agencija donosi na temelju Zakona.

Ključno pitanje kod uvjetno dopuštenih koncentracija su mjere koje može utvrditi Agencija. Problem je u tome što te mjere nisu izričito propisane Zakonom niti podzakonskim aktima, već ih ZZTN opisuje na način koji omogućava vrlo širok raspon mjera. Držimo da je zakonodavac upravo to i želio postići, te stoga takvo zakonsko rješenje držimo vrlo pragmatičnim i suvremenim.

U osnovi će to biti mjere neophodne za osiguranje učinkovitog tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu, nužne za otklanjanje mogućih negativnih učinaka koncentracije na tržišno natjecanje i uspostavljanje učinkovitog tržišnog natjecanja. Pri utvrđivanju tih mjera Agencija će uzeti u obzir sve okolnosti i posebnosti pojedinog slučaja koncentracije, te stvarne uvjete na mjerodavnom tržištu i ukupne gospodarske i druge okolnosti koje bi mogle biti od utjecaja na utvrđivanje i održavanje mjera na snazi.

Riječ je o tri vrste mjera:

- mjere praćenja ponašanja sudionika koncentracije (nakon provedbe),
- strukturne mjere,
- kombinacija mjera praćenja ponašanja i strukturnih mjera.

Takve će mjere Agencija utvrditi i u slučajevima kada je koncentracija provedena protivno rješenju Agencije kojim se ista ocjenjuje nedopuštenom (zabranjenom),⁴⁰ i u slučaju kada je koncentracija provedena bez podnošenja prijave namjere koncentracije i/ili bez odluke Agencije, a dovela je do sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja⁴¹. Mjere se u pravilu utvrđuju na određeno vrijeme.

Primjerice, Agencija može naročito: naložiti da se stečene dionice ili poslovni udjeli prenesu odnosno otuđe, kao i zabraniti ili ograničiti ostvarivanje prava glasa vezanog uz dionice ili udjele sudionicima koncentracije.

Jedna od najvažnijih novosti koji donosi novi ZZTN je izostavljanje odredbe koja je postojala u bivšem Zakonu, a odnosila se na koncentracije koje su nastajale u procesu privatizacije. Naime, sukladno članku 26. toga Zakona, aktivnost Agencije po ovom pitanju bila je svedena isključivo na davanje mišljenja Hrvatskom fondu za privatizaciju ili mirovinskim fondovima, i to samo na njihov zahtjev, o tome bi li prodaja dionica, odnosno udjela određenom kupcu mogla

³⁹ Riječ je o rješenjima kojima se određuju posebne mjere za ponovnu uspostavu učinkovitog tržišnog natjecanja kod zabranjenih koncentracija na temelju članka 28. ZZTN.

⁴⁰ Članak 26. stavak 3. ZZTN.

⁴¹ Članak 18. ZZTN.

dovesti do stvaranja koncentracije koja će ograničavajuće utjecati na tržišno natjecanja. Dakle, iz spomenute odredbe implicate je bila ukinuta primjena Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja u odnosu na pitanje koncentracija poduzetnika do koje su bile rezultat privatizacijskih procesa. Na taj način pravila tržišnog natjecanja nisu se odnosila na vrlo bitan segment okrupnjavanja i rasta hrvatskih poduzetnika koji se odvijao u privatizacijskim procesima, što je zasigurno imalo vrlo ozbiljne posljedice na cjelokupan proces tržišnog natjecanja u našoj zemlji. Budući da novi Zakon ne sadrži sličnu ili identičnu odredbu, nedvojbeno je primjena odredbi o koncentracijama poduzetnika i na slučajeve kada do tih koncentracija dolazi u procesu privatizacije.

3.1.6.1. Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika

Prijedlog Uredbe o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika Vijeće je donijelo na temelju članka 19. stavka 4. ZZTN⁴².

Predmet Uredbe su obveznici podnošenja prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika, način podnošenja, sadržaj i oblik prijave, isprave i podaci koje podnositelj prijave mora dostaviti uz prijavu, oblik i sadržaj obavijesti o stjecanju dionica ili udjela u poduzetnicima u okviru redovnog poslovanja banaka, društava za osiguranje i drugih financijskih institucija, te kriteriji za ocjenu dopuštenosti koncentracija poduzetnika u postupcima koje Agencija vodi prema odredbama ZZTN.

Obveza usklađivanja hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske zajednice podrazumijeva i usklađivanje sa sekundarnim zakonodavstvom EZ. Stoga je pri izradi ove Uredbe korištena Uredba Vijeće Europske zajednice o nadzoru koncentracija poduzetnika, broj 4064/89 i Uputstvo Europske komisije za provedbu Uredbe o nadzoru koncentracija poduzetnika broj 4064/89.

Uredba, osim oblika prijave u užem smislu, uređuje i pitanja načina popunjavanja prijave, jezika prijave, broja primjeraka, istinitosti i potpunosti podataka, kao i obveze označavanja tajnosti podataka navedenih u prijavi.

Glede oblika i načina popunjavanja prijave, novina je u odustajanju od kreiranja propisane tiskanice (formulara) prijave. Naime, ranijim je propisima bilo predviđeno tiskanje posebnog formulara.⁴³ Međutim, takav formular nikad nije tiskan iz razloga što se u praksi odmah pokazalo da je takav oblik neprikladan i nespretno za popunjavanje. Stoga je Uredbom o koncentracijama propisano samo da se prijava podnosi u pisanom i elektroničkom obliku. Jedini je uvjet da pisana prijava bude podnesena na papiru formata A4.

⁴² Vlada Republike Hrvatske je kasnije na sjednici održanoj 15. travnja 2004. donijela Uredbu o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika ("Narodne novine", broj 51/2004).

⁴³ *Pravilnik o načinu vođenja Upisnika o koncentracijama*, "Narodne novine", broj 30/97.

Prijava i svi privici podnose se na hrvatskom jeziku odnosno u ovjerenom prijevodu na hrvatski jezik. Uz ovjereni prijevod podnositelj prijave obavezan je dostaviti i izvornik ili ovjereni preslik izvornika (na stranom jeziku).

Ako Agencija izuzetno ne zatraži dostavljanje više primjeraka (preslika) prijave i privitaka, prijava i privici se podnose u jednom primjerku.

ZZTN propisuje samo minimalni sadržaj prijave.⁴⁴ U ostalome Zakon upućuje na obvezu dostavljanja podataka koji su propisani Uredbom o koncentracijama.⁴⁵ Uredba o koncentracijama razlikuje dvije glavne skupine podataka koji čine sadržaj prijave.

Prvu skupinu čine obvezni podaci. Uredbom je predviđeno ukupno devetnaest takvih podataka. Ti se podaci mogu svrstati u nekoliko podskupina.

Prvu podskupinu čine podaci o poduzetnicima – sudionicima koncentracije (tvrtka, sjedište, predmet poslovanja). Drugu podskupinu čine određeni tehnički podaci (podaci o zastupniku, opunomoćeniku i kontakt - osobi). Treću čine podaci koji se odnose na pravni oblik i pravni temelj koncentracije, a četvrtu podaci potrebni za izračunavanje *thresholda*. U petu podskupinu ulaze podaci potrebni za utvrđivanje mjerodavnog tržišta, njegove strukture i tržišne snage poduzetnika.

Posljednju podskupinu čine podaci koji su Agenciji najvažniji za donošenje odluke o dopuštenosti koncentracije. Riječ je o podacima kojima se koncentracija pravno i gospodarski obrazlaže. To uključuje i pružanje podataka o tome da će iz provedbe koncentracije proizaći i određene pogodnosti za potrošače.

Nažalost, prijavitelji koncentracija, odnosno njihovi zastupnici ili punomoćnici, najmanje pažnje posvećuju upravo toj skupini podataka. Toj skupini podataka ne posvećuje se dovoljna pažnja čak niti u slučajevima kad i sam podnositelj prijave zna ili bi trebao znati da postoji velika vjerojatnost da je, sa stanovišta mogućih učinaka na tržišno natjecanje, riječ o tzv. spornoj koncentraciji.

Pritom valja imati na umu da Agencija u pravilu koncentraciju ocjenjuje na temelju podataka i u granicama prijave. To znači da Agencija ne mora sama pronalaziti razloge i dokaze koji bi joj omogućili da neku spornu koncentraciju ocjeni dopuštenom, već je teret dokaza u potpunosti na sudionicima koncentracije.⁴⁶

Ostali podaci koje podnositelj prijave mora navesti u prijavi spadaju u skupinu drugih, neobveznih podataka.

⁴⁴ Članak 45. stavak 1. točka 1. i točka 2. i stavak 2. ZZTN.

⁴⁵ Članak 45. stavak 1. točka 3. ZZTN.

⁴⁶ Članak 18. ZZTN.

Kako podnositelj prijave podatke navedene u prijavi mora potkrijepiti dokazima, skupinama obveznih i drugih podataka odgovaraju skupine obveznih i drugih privitaka uz prijavu.

Odmah nakon zaprimanja, Agencija pokreće postupak ispitivanja prijave.⁴⁷ Prijavu ispituje ovlaštena osoba u Agenciji.

Kada ovlaštena osoba Agencije utvrdi da je prijava formalnopravno ispravna i potpuna, izdat će o tome posebnu potvrdu.⁴⁸ Ako je Agencija sama morala prikupljati određene podatke (iz razloga što ih podnositelj prijave nije uspio prikupiti sam), prijava će se smatrati potpunom tek kad Agencija pribavi nedostajuće podatke.

Izdavanje potvrde je, u smislu pravnih učinaka koje proizvodi, izuzetno značajna postupovna radnja u postupku ocjene koncentracija. Stoga je njen oblik i sadržaj detaljno propisan Uredbom o koncentracijama. Najvažniji dio potvrde su datum njenog izdavanja i posebne upute podnositelju prijave koje su od odlučujućeg značaja za daljnji tijek postupka.

Danom izdavanja potvrde, počinju teći rokovi u kojima Agencija mora donijeti odluku o ocjeni dopuštenosti koncentracije, o čemu potvrda sadrži posebne upute.

Prva je uputa da danom podnošenja prijave za sve sudionike koncentracije nastupa zabrana daljnje provedbe koncentracije.⁴⁹ Zabrana traje do donošenja konačnog rješenja kojim Agencija koncentraciju ocjenjuje dopuštenom, odnosno do isteka rokova utvrđenih rješenjem kojim se koncentracija uvjetno dopušta.⁵⁰

Druga je uputa da danom podnošenja prijave počinje teći rok za ocjenu dopuštenosti koncentracije na tzv. prvoj razini,⁵¹ te da će se koncentracija smatrati dopuštenom ako Agencija u roku od 30 dana od dana podnošenja prijave ne donese zaključak o pokretanju postupka ocjene njene dopuštenosti.

Nakon izdavanja potvrde o potpunosti prijave, u stvari započinje postupak ocjene dopuštenosti koncentracije sa stanovišta mogućih učinaka njene provedbe na tržišno natjecanje. Pritom Agencija koristi cijeli niz kriterija. Međutim, kako bi se ti kriteriji mogli primijeniti na konkretan slučaj, Agencija prethodno mora utvrditi mjerodavno tržište na kojem će prijavljena koncentracija proizvoditi učinke. Način i kriteriji za utvrđivanje mjerodavnog tržišta propisan je Zakonom i Uredbom o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta.⁵²

⁴⁷ Članak 25. ZZTN.

⁴⁸ Članak 45. stavak 3. ZZTN.

⁴⁹ Članak 22. stavak 3. ZZTN.

⁵⁰ Ako je riječ o tzv. nespornoj koncentraciji iz članka 26. stavka 21. ZZTN, koje se ocjenjuju na tzv. prvoj razini, zabrana traje do isteka roka od 30 dana od dana izdavanja potvrde.

⁵¹ Članak 26. stavak 1. ZZTN 2003.

⁵² Članak 7. ZZTN 2003.

Osnovni kriteriji za ocjenu dopuštenosti koncentracija propisani su Zakonom⁵³ i Uredbom o koncentracijama. ZZTN utvrđuje tri skupine kriterija. Neki od njih su kvantitativni, a neki iskustveni.

Prva skupina kriterija služi za utvrđivanje strukture mjerodavnog tržišta, kako s obzirom na postojeće, tako i s obzirom na potencijalne tržišne takmace. Tim se kriterijima utvrđuje način i mogućnosti opskrbe tržišta. Njima se procjenjuju troškovi, rizici, tehnološki, ekonomski i pravni uvjeti potrebni za pristup ili izlazak s mjerodavnog tržišta. Osim toga, procjenjuju se i svi drugi mogući učinci koncentracije na tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu.

Druga skupina kriterija služi za utvrđivanje tržišnih udjela, tržišni položaj, gospodarsku i financijsku snagu, te poslovanje poduzetnika na mjerodavnom tržištu. U tu skupinu spadaju i kriteriji za utvrđivanje unutarnjih i vanjskih prednosti sudionika koncentracije u odnosu na konkurente, kao i kriteriji kojima se utvrđuju moguće promjene u poslovanju sudionika koncentracije nakon provedene koncentracije.

Treća skupina kriterija služi za utvrđivanje učinaka koncentracije na ostale poduzetnike, osobito s obzirom na pogodnosti za potrošače, te ostale ciljeve i učinke namjeravane koncentracije. Ti su učinci naročito smanjivanje cijena roba/usluga, skraćivanje tokova distribucije, smanjenje troškova prijevoza i distribucije te drugih troškova, specijalizacija proizvodnje, kao i sve druge pogodnosti koje su u izravnoj svezi s provedbom koncentracije.

3.1.7. Postupovne odredbe

Novi ZZTN, za razliku od Zakona iz 1995. godine, donosi niz posebnih postupovnih odredbi (članci 39. - 60.), kojima se reguliraju postupci pred Agencijom za zaštitu tržišnog natjecanja, tako da se opće postupovne odredbe Zakona o općem upravnom postupku koje se sukladno članku 39. Zakona podredno primjenjuju, ipak primjenjuju u znatno manjem opsegu nego što je to bilo prema starom Zakonu.

Svrha novih postupovnih odredbi je ubrzati postupak pred Agencijom, te zbog specifičnosti djelatnosti Agencije, osigurati učinkovitost i efikasnost rada Agencije te onemogućiti odugovlačenje i prolongiranje postupka. Tako primjerice, za razliku od ZUP-a, upravni postupak je pokrenut pred Agencijom tek kad ona donese zaključak o pokretanju postupka i to temeljem zahtjeva stranke ili po službenoj dužnosti. Protiv takvog zaključka nije dopuštena žalba niti pokretanje upravnog spora.⁵⁴

⁵³ Članak 25. stavak 2. ZZTN 2003.

⁵⁴ Čl. 46. ZZTN.

Agencija neće pokrenuti postupak ako ocijeni da je riječ o postupanju koje ima neznatan učinak na tržišno natjecanje ili da je zanemarivo za razvoj i održavanje učinkovitog tržišnog natjecanja, odnosno da pokretanje postupka nije u javnom interesu. Ovakvo zakonsko uređenje ima za cilj da se sve snage Agencije usmjere na značajna sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja, odnosno da se Agencija ne bavi minornim stvarima.⁵⁵

Agencija pokreće postupak po službenoj dužnosti (*ex officio*), ako ocijeni da je riječ o mogućem značajnom narušavanju, ograničavanju ili sprječavanju tržišnog natjecanja, te:

- na temelju anonimne prijave, ako je to potrebno radi zaštite identiteta podnositelja, i/ili
- ako, se s obzirom na sve okolnosti slučaja, čini vjerojatnim da podnositelj nema dovoljno sredstava za pokretanje i vođenje postupka (čl. 41. st. 3. ZZTN).

Zahtjev ili inicijativu za pokretanje postupka pred Agencijom može podnijeti:

1. svaka pravna ili fizička osoba koja za to ima pravni ili ekonomski interes,
2. strukovna ili gospodarska interesna udruga poduzetnika,
3. udruga potrošača, ili
4. Vlada Republike Hrvatske, tijela državne uprave, te tijela jedinice lokalne i jedinice područne (regionalne) samouprave.

Po uzoru na Uredbu Vijeća (EZ) broj 1/2003⁵⁶ ovlasti koje novi ZZTN daje Agenciji u provedbi postupka istovjetne su ovlastima Europske komisije i nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja zemalja članica EU.

Agencija je u provedbi postupka ovlaštena pisanim zahtjevom od poduzetnika zahtijevati sve potrebne obavijesti, u obliku pisanih očitovanja ili usmenih izjava te dostavu na uvid potrebnih podataka i dokumentacije, zahtijevati od poduzetnika da Agenciji omogući neposredan uvid u sve poslovne prostorije, svu nepokretnu i pokretnu imovinu, poslovne knjige, baze podataka i drugu dokumentaciju, zahtijevati potrebne podatke i obavijesti i drugih osoba koje po ocjeni Agencije mogu pridonijeti rješavanju i pojašnjenju određenih pitanja, te zahtijevati i obavljanje drugih radnji koje smatra potrebnim radi utvrđenja svih relevantnih činjenica u postupku.⁵⁷

Također, Agencija može od nadležnog prekršajnog suda zatražiti izdavanje pisanog naloga za pretragu osoba, stana, odnosno prostorija te zapljenu predmeta i dokumentacije poduzetnika ili treće osobe ako postoji osnovana sumnja da stranka u postupku ili treća osoba, ima u posjedu isprave ili druga sredstva od značenja za utvrđivanje materijalne istine u postupku.

⁵⁵ Čl. 41. st. 2. ZZTN.

⁵⁶ Uredbu Vijeća (EZ) broj 1/2003 kojom se unose značajne promjene u način primjene odredbi članka 81. i 82. Ugovora o osnivanju EZ. Navedena Uredba počela se primjenjivati s 1. svibnjem 2004., na dan proširenja Europske unije.

⁵⁷ Članak 48. ZZTN.

Agencija će od nadležnog prekršajnog suda zatražiti izdavanje pisanog naloga u slučajevima kada stranka u postupku ili treća osoba ne postupe po zahtjevu Agencije za dostavom podataka i obavijesti koji su bitni iza ispitivanje tržišta i prije formalnog pokretanja postupka u smislu odredaba ZZTN (članak 37. točka 8. i točka 9. ZZTN.).

S obzirom na navedeno, a zbog sigurnosti stranaka i zaštite njihovih poslovnih interesa, člankom 51. ZZTN explicite je propisano je da su predsjednik i članovi Vijeća te zaposlenici Agencije dužni čuvati službenu tajnu, bez obzira na način na koji su je doznali, a obveza čuvanja službene tajne traje i nakon prestanka rada u Agenciji.

Službenom tajnom razumijeva se sve ono što je kao službena tajna određeno zakonom ili drugim propisom, sve ono što je kao službena tajna ili poslovna tajna određeno općim aktom ili drugim aktom poduzetnika, sve ono što su poduzetnici, posebno označili kao poslovnu, odnosno službenu tajnu, sva dokumentacija zaprimljena od Europske komisije i drugih tijela Europskih zajednica.

Iznimno, neće se smatrati službenom tajnom podaci i dokumenti koji su bilo na koji način bili javno dostupni, odnosno koji se javno objavljuju temeljem posebnih propisa ili odluka tijela upravljanja, te vođenja poslova poduzetnika. Također podaci koji se smatraju službenom tajnom, izuzet će se od objave u Narodnim novinama, u službenom glasilu i web stranicama Agencije.⁵⁸

Stranke u postupku koji se vodi pred Agencijom imaju pravo uvida u spis predmeta, temeljem pisanog zahtjeva. Agencija će na trošak stranke načiniti presliku spisa ili pojedinih isprava.

Međutim, ne mogu se razgledati niti prepisivati nacrti rješenja Agencije, službeni referati te zapisnici sa sjednica Vijeća, interne upute i zabilješke o predmetu, dokumentacija koju Agencija zaprimi od Europske komisije, odnosno drugih tijela Europskih zajednica, te druge isprave koje se smatraju službenom tajnom.⁵⁹

Održavanje usmene rasprave obvezno je u svim slučajevima kada je riječ o strankama sa suprotnim interesima. Usmena rasprava je, u pravilu, javna.

Agencija može odlučiti da održi usmenu raspravu u svakom slučaju kada to smatra korisnim. Iznimno, kada nakon primitka pisanog očitovanja stranke protiv koje se vodi postupak, Agencija utvrdi da među strankama nije sporno činjenično stanje i da ne postoje druge smetnje za donošenje odluke, te ako je to u javnom interesu, može i bez zakazivanja usmene rasprave donijeti odluku.

⁵⁸ Članak 51. ZZTN.

⁵⁹ Članak 50. ZZTN.

ZZTN predviđa mogućnost da Agencija, u slučaju da se uredno pozvana stranka ne odazove dva puta na usmenu raspravu, ne zakazuje novu usmenu raspravu već u postupku odluči na temelju vlastitih saznanja, raspoloživih podataka i dokumentacije koju ima na raspolaganju. Međutim, time se ne namjerava ograničiti ili osporavati pravo na obranu stranke od koje će se uvijek tražiti da se pisano očituje o svim činjenicama i okolnostima koje je Agencija utvrdila u dokaznom postupku prije donošenja konačne odluke Agencije, što je u skladu s člankom 143. ZUP-a, ali i s praksom u EU.

Agencija donosi rješenja, kojima se: ocjenjuje sukladnost sporazuma s odredbama Zakona, utvrđuju izuzeća sporazuma, utvrđuju zlouporabe vladajućeg položaja, ocjenjuje dopuštenost koncentracija, određuju privremene mjere, određuju posebne mjere za ponovnu uspostavu učinkovitog tržišnog natjecanja kod zabranjenih koncentracija, itd.⁶⁰

Protiv rješenja, odnosno zaključaka kojima se okončava postupak pred Agencijom nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske u roku od trideset dana od dana dostave rješenja, odnosno zaključka Agencije.⁶¹

Rješenja Agencije objavljuju se u "Narodnim novinama", kao i presude odnosno rješenja Upravnog suda po tužbi povodom rješenja Agencije. Treba pritom naglasiti da se podaci koji se smatraju službenom tajnom ne objavljuju u "Narodnim novinama" niti u bilo kojoj publikaciji ili web-stranicama Agencije.⁶²

3.1.8. Kaznene odredbe

Na temelju rješenja Agencije, kojim je utvrđena povreda odredaba Zakona, Agencija podnosi prekršajnom sudu zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv poduzetnika i odgovorne osobe poduzetnika.

Kazne za povrede propisa o tržišnom natjecanju izriču prekršajni sudovi. Agencija nema pravo izricanja kazni. Sve su propisane kazne novčane.

Novi Zakon uvodi tri skupine kazni, ovisno o težini prekršaja po uzoru na Uredbu Vijeća (EZ) broj 1/2003. To su kazne za teške povrede odredaba Zakona, kazne za ostale povrede odredaba Zakona i kazne za osobe koje nisu stranke u postupku.⁶³

Teškom povredom Zakona smatraju se: sklapanje sporazuma ili sudjelovanje u sporazumu kojim je narušeno, ograničeno ili spriječeno tržišno natjecanje,

⁶⁰ Članak 57. ZZTN.

⁶¹ Članak 58. ZZTN.

⁶² Članak 59. ZZTN.

⁶³ Članak 61., 62. i 63. ZZTN.

zlouporebe vladajućeg položaja, sudjeluje u provedbi zabranjene koncentracije poduzetnika te svako postupanje suprotno rješenju Agencije. Za spomenute povrede Zakona može se izreći kazna do najviše 10% vrijednosti ukupnoga godišnjega prihoda poduzetnika (pravne ili fizičke osobe), obračunske godine koja je prethodila godini u kojoj je prekršaj počinjen.

Za teške povrede odredaba ZZTN kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 50.000,00 do 200.000,00 kuna.

Za ostale povrede odredaba ZZTN može se izreći kazna do najviše 1% vrijednosti ukupnoga godišnjeg prihoda poduzetnika (pravne ili fizičke osobe), obračunske godine koja je prethodila godini u kojoj je prekršaj počinjen. Pod ostalim povredama Zakona smatraju se:

- podnošenje Agenciji netočnih ili neistinitih podataka od utjecaja na donošenje rješenja o pojedinačnom izuzeću sporazuma (članak 14. stavak 1.),
- nepostupanje po zahtjevu Agencije (članak 47. stavak 3., članak 48. stavci 1. i 3.),
- nepostupanje po rješenju Agencije (članak 57. točka 8.)
- nepostupanje po pisanom nalogu prekršajnog suda (članak 49.).

Za ostale povrede odredaba ZZTN kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 15.000 do 50.000,00 kuna.

Kazne za osobe koje nisu stranke u postupku propisane su odredbama članka 63. ZZTN. Za počinitelja prekršaja poduzetnika pravnu osobu koja nema položaj stranke u postupku pred Agencijom, a koja ne postupi po zahtjevu Agencije propisana je novčana kazna od 15.000,00 do 50.000,00 kuna (članak 37. točke 8. i 9., i članak 48. stavak 1. točke 3. i 4. i stavak 3.).

I za odgovornu osobu u pravnoj osobi koji nema položaj stranke u postupku pred Agencijom, a koja ne postupi po zahtjevu Agencije predviđena je novčana kazna u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna.

Novčanom kaznom od 5.000,00 do 10.000,00 kuna, kaznit će se za prekršaj poduzetnik fizička osoba koji nema položaj stranke u postupku pred Agencijom, a koja ne postupi po zahtjevu Agencije (članak 37. točke 8. i 9. i članak 48. stavak 1. točke 3. i 4. i stavak 3.).

Bitna novina u novom Zakonu je i uvođenje dužih rokova zastare u odnosu na Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja iz 1995. godine.

Spomenuti rokovi prema starom Zakonu iznosili su, za relativnu zastaru pet godina, a za apsolutnu zastaru u bivšem Zakonu učinjen je propust te uopće nije bio propisan rok za apsolutnu zastaru. Slijedom tog propusta, Visoki prekršajni sud RH zauzeo je stajalište da se apsolutna zastara određuje sukladno Zakonu o

prekršajima (za pokretanje prekršajnog postupka apsolutna zastara nastupa protekom roka od dvije godine od dana počinjenja prekršaja, a za izvršenje kazne protekom roka od dvije godine od dana pravomoćnosti rješenja o prekršaju). Slijedom iznijetog, za većinu predmeta pred prekršajnim sudovima nastupila je apsolutna zastara po Zakonu o prekršajima.

Po novom ZZTN relativna zastara za pokretanje prekršajnog postupka, kao i za izvršenje kazne, nastupa protekom tri godine od dana počinjenja prekršaja, odnosno od dana pravomoćnosti rješenja o prekršaju. Apsolutna zastara izričito je propisana i u oba navedena slučaja nastupa protekom roka od šest godina.⁶⁴

Zakon izričito utvrđuje i prekide rokova zastare.

Pored navedenog Zakon uređuje i pitanje suradnje Agencije s nadležnim sudovima u predmetima koji su vezani uz sprječavanje, narušavanje ili ograničavanje tržišnog natjecanja u RH.

Riječ je, dakako, prvenstveno o suradnji Agencije s prekršajnim sudovima. Međutim, ove odredbe Zakona upućuju i na obvezu Agencije na suradnju s drugim pravosudnim tijelima kao što su sudovi opće nadležnosti i Državno odvjetništvo. Ta se suradnja odnosi svakako na kaznene postupke koja ta tijela pokreću ili vode na temelju članka 288. Kaznenog zakona (*«Zlouporaba monopolističkog ili vladajućeg položaja na tržištu»*).⁶⁵

3.2. Uredba o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta

Agencija je tijekom 2003. godine pristupila izradi, a Vijeće je donijelo na sjednici od 4. prosinca 2003. prijedlog Uredbe o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta u slučajevima na koje se primjenjuje ZZTN. Spomenuta Uredba donesena je na temelju članka 7. stavka 2. ZZTN. Zakonom je utvrđena obveza Vlade da, temeljem prijedloga Vijeća, donese propis kojim će odrediti što se smatra mjerodavnim tržištem⁶⁶. Ovom Uredbom osigurana je, s jedne strane harmonizacija ovog dijela sustava tržišnog natjecanja s pravnom stečevinom EU, a s druge strane, pravna sigurnost poduzetnika na koje će se primjenjivati ovaj Zakon jer će po prvi put i oni, polazeći od odredbi ovog propisa, sami daleko lakše razumjeti i prepoznati kriterije i način na koji tijela za zaštitu tržišnog natjecanja određuju mjerodavno tržište za svaki konkretan proizvod i/ili uslugu. Svrha utvrđivanja mjerodavnog tržišta je određivanje proizvoda i/ili usluga s kojima se poduzetnici tržišno natječu, kao i područja na kojem se natječu.

⁶⁴ Članak 64. ZZTN.

⁶⁵ Članak 65. ZZTN.

⁶⁶ Spomenuta obveza Vijeća i Vlade je izvršena donošenjem Uredbe o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta ("Narodne novine", broj 51/04).

U primjeni propisa s područja zaštite tržišnog natjecanja polazni i prvi korak je utvrđivanje mjerodavnog tržišta o kojem je riječ u svakom konkretnom slučaju ograničavanja, sprječavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja. Određivanje proizvodne i zemljopisne dimenzije tržišta spadaju u najbitnije radnje u svakom konkretnom predmetu ocjene ograničavanja, sprječavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja koji se nađe pred Agencijom.

Mjerodavno tržište u proizvodnom smislu obuhvaća sve proizvode za koje potrošači, odnosno kupci smatraju da su međusobno zamjenjivi s obzirom na njihove bitne značajke, cijenu ili način uporabe⁶⁷. Pritom se smatra da je neki proizvod zamjenjiv (supstitut) kada se može pretpostaviti da će kupci odnosno potrošači mjerodavnog proizvoda prihvatiti drugi, na tržištu već raspoloživ i prisutan proizvod kao odgovor ili reakciju na hipotetički malo (5-10%) povećanje cijena mjerodavnog proizvoda odnosno da će kupci mjerodavnog proizvoda prihvatiti istovjetan ili srodan proizvod drugog dobavljača kao odgovor ili reakciju na spomenuto povećanje cijena mjerodavnog proizvoda. Opisana metoda utvrđivanja mjerodavnog tržišta razvijena je u SAD, a danas se primjenjuje u gotovo svim zemljama koje razvijaju nacionalno zakonodavstvo na ovom području.

Uredbom je uređeno da mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu obuhvaća cjelokupan ili dio teritorija Republike Hrvatske, a u iznimnim slučajevima ono može biti utvrđeno na međunarodnoj ili svjetskoj razini⁶⁸. Pritom je bitno istaknuti da se u analizi svih dimenzija mjerodavnog tržišta u zemljopisnom smislu, Agencija u svakom konkretnom slučaju, osobitu pozornost posvetiti uvjetima pristupa tržištu, a posebice troškovima prijevoza, mogućnosti pristupa kanalima distribucije i s tim povezanim troškovima, navikama i običajima potrošača, itd.

⁶⁷ Čl. 5. Uredbe o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta

⁶⁸ Čl. 6. Uredbe o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta

4. Aktivnost Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u 2003. godini

Značajan dio ljudskih resursa Agencije bio je u 2003. godini usmjeren ka izradi novog ZZTN i provedbenih propisa. Stoga je i aktivnost Agencije u 2003. godini bila obilježena promjenama vezanim uz donošenje i stupanje na snagu novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", broj 122/03). Naime, Agencija je do početka primjene novog Zakona obavljala poslove, te bila ustrojena sukladno Zakonu iz 1995. ("Narodne novine", broj 48/95, 52/97 i 89/98). Početkom primjene novog ZZTN, uslijedile su značajne promjene u zakonodavnom okviru, kao što je već obrazloženo u poglavlju označenim pod brojem 3. ovoga Izvješća, te organizacijskom ustroju Agencije. O novom organizacijskom ustroju detaljno se izvješćuje pod točkom 8. ovoga Izvješća.

Pored izrade novog ZZTN i provedbenih propisa Agencija je u ovom izvještajnom razdoblju otvorila ukupno 150 upravnih predmeta koji čine osnovnu djelatnost Agencije, a to su ocjene sporazuma (ukupno 51 predmet), ocjene zlouporaba vladajućeg položaja (ukupno 46 predmeta), te ocjene koncentracija (ukupno 53 predmeta).

Agencija je u ovom izvještajnom razdoblju obavljala i stručne poslove kao što su davanje stručnih prethodnih mišljenja na zahtjev poduzetnika (ukupno 43 predmeta), zatim davanje mišljenja na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa (ukupno otvoreno 18 predmeta), ostale neupravne predmete (ukupno otvoreno 38 predmeta) te poslove međunarodne suradnje (ukupno otvoreno 100 predmeta).

Od ukupnog broja obrađivanih predmeta Agencija je u ovom izvještajnom razdoblju okončala 78%.

Prije same analize pojedinih područja koje je Agencija obrađivala u 2003. godini, treba skrenuti pozornost da je u ovom izvještajnom razdoblju Agencija bila gotovo šest mjeseci bez osobe koja je ovlaštena za zastupanje i donošenje odluka. Bivši ravnatelj Agencije, mr. sc. Hrvoje Momčinović dao je neopozivu ostavku Hrvatskom saboru na dužnost ravnatelja 8. travnja 2003., a temeljem Sporazuma o prestanku radnog odnosa od 30. travnja 2003. u Agenciji mu je prestao radni odnos zbog odlaska u mirovinu. Hrvatski sabor temeljem odredaba bivšeg ZZTN koji je bio na snazi do 30. rujna 2003. nije imenovao novog ravnatelja, niti vršitelja dužnosti ravnatelja⁶⁹, a u Agenciji nije bilo popunjeno radno mjesto zamjenika ravnatelja. Iz tih razloga, sve do dana 15. listopada 2003. kada je Hrvatski sabor temeljem odredaba novog ZZTN koji je u primjeni od 1. listopada 2003. imenovao Olgicu Spevec, diplomiranu ekonomisticu za predsjednicu Vijeća, mr. sc. Mirnu Pavletić Župić, za članicu Vijeća i mr.sc. Nikolu Popovića, za člana Vijeća (Odluka Hrvatskog sabora broj 2403), odnosno

⁶⁹ Sukladno članku 29. bivšeg ZZTN koji se primjenjivao do 30. rujna 2003. radom Agencije rukovodi ravnatelj kojeg imenuje i razrješava Hrvatski sabor.

dana 17. listopada 2003. kada je Hrvatski sabor imenovao preostala dva člana Vijeća i to Vesnu Podlipec, diplomiranu pravnicu i Milivoja Maršića, diplomiranog ekonomista (Odluka Hrvatskog sabora broj 2404), Agencija je bila bez čelne osobe ovlaštene za zastupanje i predstavljanje Agencije. Obje spomenute Odluke Hrvatskog sabora o imenovanju predsjednice Vijeća i članova Vijeća objavljene su u "Narodnim novinama", broj 167/03, od 22. listopada 2003.

Izvršenje od 78% od ukupnog broja zaprimljenih predmeta ukazuje na zadržani visoki stupanj ažurnosti Agencije, što je rezultat, kako efikasnog i stručnog rada stručne službe, tako i profesionalnim statusom članova Vijeća kao zaposlenika u Agenciji što im omogućuje promptno održavanje sjednica Vijeća i donošenje odluka.

5. Poslovi iz osnovnog djelokruga Agencije – zaštita tržišnog natjecanja u užem smislu

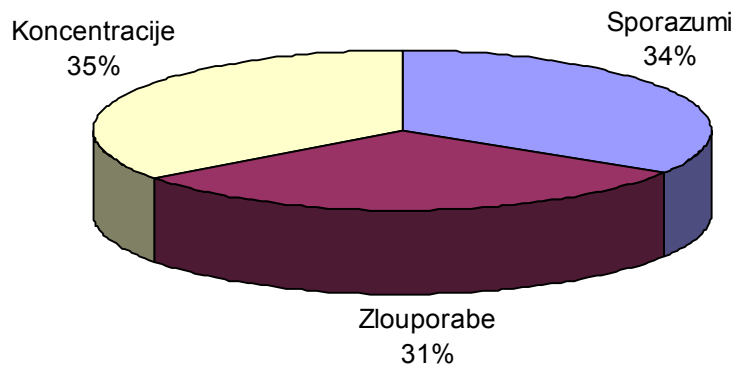
ZZTN utvrđuje tri imenovana oblika djelovanja poduzetnika kojima se može spriječiti, ograničiti ili narušiti tržišno natjecanje. To su zabranjeni sporazumi, zlouporabe vladajućeg položaja i zabranjene koncentracije. Stoga, djelokrug Agencije u užem smislu obuhvaća slijedeća osnovna područja:

- ocjene sporazuma između poduzetnika,
- sprječavanje i otklanjanje zlouporaba vladajućeg položaja, te
- kontrola koncentracije poduzetnika.

5.1. Ocjene sporazuma između poduzetnika

Tijekom 2003. godine otvoreno je ukupno 51 predmet iz područja ocjene sporazuma⁷⁰. Udio u ukupnom broju predmeta iznosio je 20,5%. Ukoliko se promatraju poslovi iz osnovnog djelokruga Agencije, tada je udio ocjena sporazuma bio 34%.

Slika 2. Struktura otvorenih predmeta u izvještajnom razdoblju iz osnovnog djelokruga Agencije

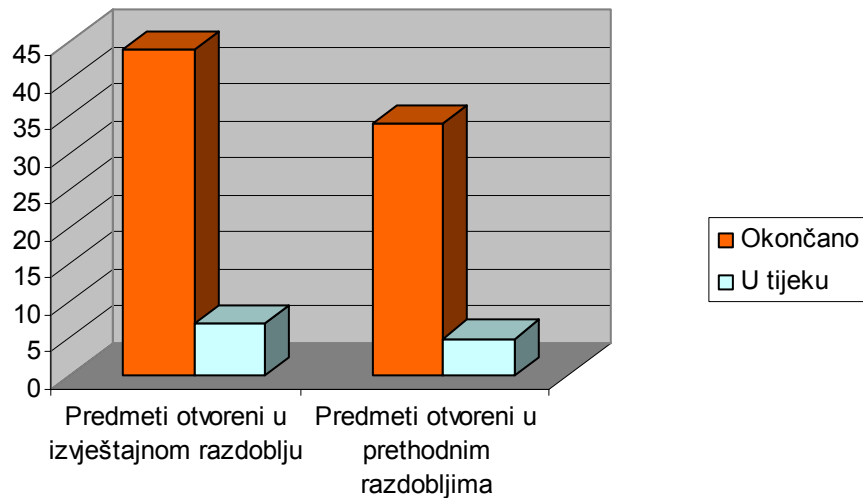

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Ukupno je okončano 44 predmeta ili 86,3%, a u tijeku su 7 predmeta ili 13,7%. Uz novootvorene predmete iz područja ocjene sporazuma, Agencija je obrađivala i 39 predmeta iz prethodnih razdoblja. Njih 34 je okončano ili 87,2%.

⁷⁰ Vidi Privitak 2., Tablica 2.

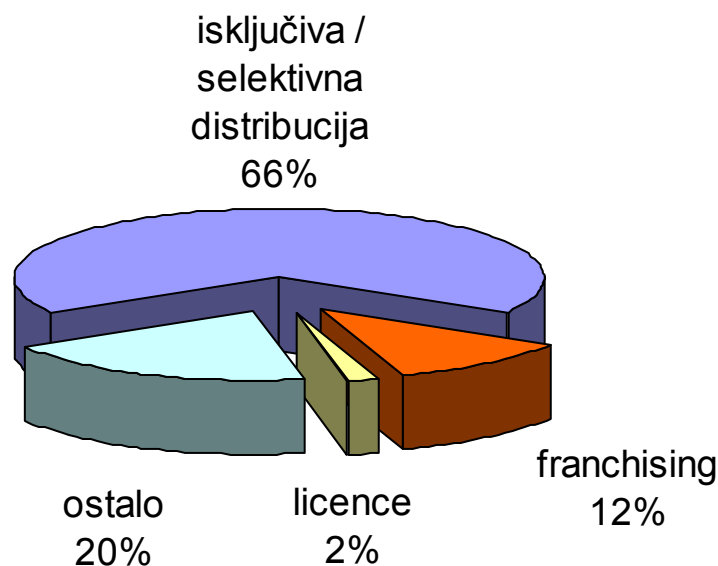
Slika 3. Broj okončanih predmeta i predmeta u tijeku iz područja ocjena sporazuma obrađivanih u izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Prema kvalifikaciji predmeta ocjena sporazuma zaprimljenih u izvještajnom razdoblju njih 34 je klasificirano kao isključiva ili selektivna distribucija što je 66,7%. Kao franchising klasificirano je 6 predmeta ili 11,8%, Pod kategoriju ostalo spadaju razni oblici poslovne suradnje, sporazumi o know-how i dr. U toj kategoriji je klasificirano ukupno 10 predmeta ili 19,6%

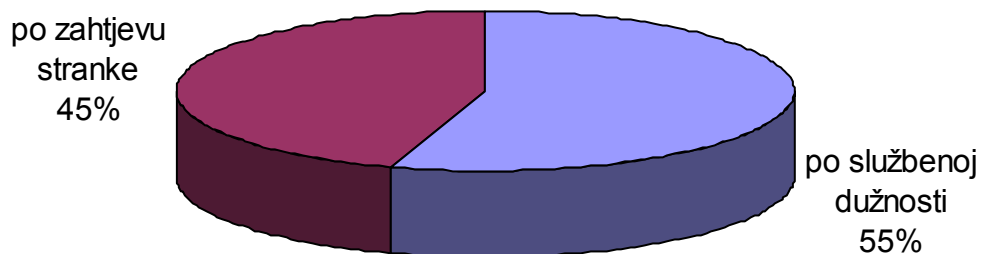
Slika 4. Struktura predmeta iz područja ocjena sporazuma prema njihovoj klasifikaciji

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Prema načinu pokretanja postupaka iz područja ocjena sporazuma, ukupno 28 predmeta ili njih 54,9% pokrenuti su po službenoj dužnosti, dok je njih 23 ili 45,1% pokrenuto po zahtjevu stranke.

Slika 5. Struktura predmeta iz područja ocjena sporazuma prema načinu pokretanja postupaka

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

5.1.1. Izabrani predmet 1. Ocjena Ugovora o suradnji između INA – Industrija nafte d.d., Zagreb i MOL Hungarian Oil and Gas PLC, Mađarska

Agencija je zaprimila je 18. kolovoza 2003. zahtjev poduzetnika MOL Hungarian Oil and Gas PLC, sa sjedištem u Republici Mađarskoj, Budimpešta, Oktober huszonharmadika u.18 (dalje: MOL) za ocjenom Ugovora o suradnji koji se odnosi na INA – Industrija nafte d.d. (Ugovor o suradnji), sklopljen 17. srpnja 2003., između poduzetnika INA - Industrija nafte d.d. sa sjedištem u Zagrebu, Avenija Većeslava Holjevca 10 (dalje: INA) i poduzetnika MOL.

Agencija je utvrdila da je u konkretnom slučaju riječ o sporazumu iz članka 11. stavka 2. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", broj 48/95, 52/97 i 89/98; dalje ZZTN), koji se, u smislu odredbe članka 12. tog zakona, obvezno podnosi Agenciji na ocjenu sukladnosti s odredbama ZZTN.

Uvidom u odredbe predmetnog Ugovora Agencija je utvrdila da je riječ o sporazumu kojeg su navedeni poduzetnici sklopili radi ostvarivanja strateških ciljeva, sukladno Poslovnom planu INA d.d. U Ugovoru je predviđeno njegovo stupanje na snagu nakon što budu ispunjeni prethodni uvjeti navedeni u

ugovorima koje je MOL sklopio s Vladom Republike Hrvatske u svezi sa stjecanjem dionica.

Naime, Vlada Republike Hrvatske odabrala je MOL kao strateškog ulagatelja u smislu Zakona o privatizaciji INA Industrije nafte d.d. ("Narodne novine", broj 32/2002). Slijedom toga, temeljem navedenog zakona te u kontekstu stjecanja udjela od strane MOL-a, 17. srpnja 2003. sklopljen je, između Vlade Republike Hrvatske i poduzetnika MOL, Ugovor o kupoprodaji dvadeset pet posto plus jedne dionice INA-e.

Agencija je za potrebe postupka ocjene Ugovora o suradnji između INA-e i MOL-a izvršila cjelokupnu ekonomsku analizu, te je u predmetnom postupku utvrdila dva mjerodavna tržišta, i to:

1. trgovina na veliko naftom, plinom, naftnim derivatima, uljima i mazivima u Republici Hrvatskoj,
2. trgovina na malo motornim gorivima, uljima i mazivima u Republici Hrvatskoj

Na temelju provedene analize utvrđeno je da je u konkretnom slučaju riječ o ugovoru o suradnji između dva poduzetnika koja djeluju na istom mjerodavnom tržištu veleprodaje i maloprodaje nafte, plina, naftnih derivata, ulja i maziva.

Prema odredbama predmetnog ugovora između INA-e i MOL-a, veleprodaja MOL-ovih proizvoda obavljat će se isključivo putem povezanih društava MOL-a u Republici Hrvatskoj, tj. putem INA-e. Na taj način će se tržišni udjel INA-e na tržištu veleprodaje povećati i iznositi će blizu 90%.

Odgovarajuća odredba članka 7. ZZTN propisuje da su zabranjeni sporazumi kojima je cilj, posljedica ili mogući učinak ograničavanje slobodnog tržišnog natjecanja, a osobito sporazumi kojima se među poduzetnicima dijeli tržište ili izvori nabave robe odnosno kojima se nadzire obujam prodaje ili kupnje robe. Sukladno odredbi članka 8. ZZTN, sukladnost sporazuma utvrđuje se uvidom i ocjenom uvjeta na tržištu. Provedenom ekonomskom analizom utvrđeno je da provedba ovog sporazuma neće bitno utjecati na obujam i raznovrsnost ponude i potražnje roba, na brojnost natjecatelja i njihove udjele na tržištu te na način opskrbe tržišta i potrošača robom. Ovo stoga što INA na mjerodavnom tržištu ostvaruje značajan vladajući položaj neovisno o odredbi predmetnog sporazuma. Budući da je, sukladno Ugovoru, MOL ovlašten obavljati sve poslove veleprodaje putem povezanih društava, odnosno putem društva INA, time se tržišni udjel INA-e povećava za udjel koji je ostvarivao MOL samostalno nastupajući na tržištu veleprodaje. Uzimajući u obzir podatke iz ekonomske analize, utvrđeno je da jačanje vladajućeg položaja putem povećanja tržišnog udjela INA d.d. na tržištu veleprodaje, koje nije znatno s obzirom na dotadašnji udio koji je bio veći od 80%.

Iz svega navedenog zaključeno je da iako Ugovor u člancima 7.2.1. i 7.2.4. sadrži odredbe koje ograničavaju pristup tržištu, provedba ovog Ugovora neće dovesti do znatnijeg ograničavanja slobodnog tržišnog natjecanja.

Naime, analizom drugih odredbi Ugovora utvrđeno je da postoji obveza strateškog ulagača da sudjeluje u daljnjem istraživanju nalazišta nafte u RH i u svijetu uporabom novih tehnologija u cilju snižavanja troškova, te u daljnjoj modernizaciji rafinerija nafte u Sisku i Rijeci kako bi iste do 2005. godine bile u stanju isporučivati proizvode koji će odgovarati standardima EU te koji će se stoga moći plasirati na tržište EU. Ove obveze strateškog ulagača proizlaze iz odredbi članaka 5.1.2. i 5.2. Ugovora o suradnji. U smislu odredbe članka 10. ZZTN, sporazumi koji sadrže ograničenja s ciljem unapređenja proizvodnje i distribucije robe i usluga, unapređenja tehnološkog i gospodarskog razvitka, te povećanja natjecateljske snage poduzetnika na međunarodnom tržištu, a da se time ujedno i unapređuje kvaliteta roba, poboljšava opskrba tržišta te skraćuju tijekovi distribucije, ne smatraju se zabranjenim sporazumima.

S obzirom na visok tržišni udio poduzetnika INA d.d. na mjerodavnom tržištu, utvrđeno je da je potrebno propisati mjere praćenja poslovanja poduzetnika u narednom razdoblju od tri godine. Ovim se mjerama utvrđuje obveza poduzetniku INA d.d. na dostavljanje relevantnih financijskih pokazatelja o tržišnoj snazi poduzetnika te obavijesti o promjenama u strukturi imatelja udjela.

Slijedom iznijetog, Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja ocijenilo je da predmetni Ugovor o suradnji sadrži određena ograničenja isključivosti, ali da se primjenom članka 10. ZZTN, isti ne može smatrati sporazumom iz članka 7. ZZTN, te nije u suprotnosti s odredbama ZZTN.

5.1.2. Izabrani predmet 2. Ocjena Ugovora o isključivoj distribuciji između Zagrebačke pivovare d.d., Zagreb i 23 poduzetnika sa sjedištem na području Republike Hrvatske

Agencija je zaprimila je pod različitim poslovnim brojevima Ugovore o suradnji, sklopljene između poduzetnika Zagrebačka pivovara d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Ilica 224 i dvadesettri (23) različita poduzetnika, sa sjedištem u Republici Hrvatskoj.

Predmetni ugovori sklopljeni su na razdoblje od pet (5) godina.

Uvidom u zaprimljene ugovore Agencija je utvrdila da je u konkretnom slučaju riječ o tipskim ugovorima kojima poduzetnik Zagrebačka pivovara d.d. drugoj ugovornoj strani dodjeljuje isključivo pravo distribucije svojih proizvoda na određenom teritoriju u Republici Hrvatskoj, odnosno isključivo pravo njihove promocije na utvrđenom području.

U zaprimljenim tipskim Ugovorima o suradnji u odredbi članka 16. pod nazivom Prava partnera-Distribucija ostalih proizvoda, ugovoreno je za isključivog distributera neograničeno pravo distribucije ostalih proizvoda uključujući i one koji su konkurentni proizvodima poduzetnika Zagrebačka pivovara d.d.

Iz navedenoga proizlazi da isključivost predmetnih ugovora proizlazi upravo iz isključivosti glede aktivne promocije proizvoda poduzetnika Zagrebačka pivovara d.d. na određenom području od strane isključivog distributera, dok pravo isključive distribucije proizvoda poduzetnika Zagrebačka pivovara d.d. od strane isključivog distributera nije zaštićeno ugovaranjem tzv. obveze nenatjecanja.

Riječ je dopuštenoj odredbi u pravu konkurencije koja znači svaku neposrednu ili posrednu obvezu zbog koje kupac ne može proizvoditi, prodavati ili preprodavati robu ili usluge koje se natječu s robom ili uslugama koje su predmet sporazuma, ili svaku neposrednu ili posrednu obvezu kupca da kupi od dobavljača, ili nekog drugog poduzetnika na koje ga uputi dobavljač, ali ne više od 80 posto ukupne robe ili usluga i njihovih supstituta koje kupac kupuje na mjerodavnom tržištu, izračunato na temelju vrijednosti kupovine koju je realizirao prethodne kalendarske godine. Ovakva odredba dopuštena je ukoliko je ugovorena na razdoblje ne duže od pet (5) godina.

Osim toga, u konkretnom slučaju riječ je o pravima i obvezama stranaka koja se temelje na istome ili sličnome činjeničnom stanju i na istoj pravnoj osnovi u pogledu kojih je stvarno nadležna Agencija, pa je Agencija donijela zaključak o spajanju u jedinstven postupak ocjene svih dostavljenih ugovora primjenom odredbe članka 127. stavka 1. i 3. ZUP-a.

Postupak ocjene rečenih ugovora proveden je radi utvrđivanja sukladnosti istih s odredbama ZZTN, odnosno radi utvrđivanja je li u ovom slučaju riječ o zabranjenom sporazumu iz članka 7. stavka 1. ZZTN, koji za posljedicu ima ništavost u smislu odredbe članka 7. stavka 2. ZZTN.

Agencija je u postupku ocjene ovog ugovora pored odredaba tada važećeg ZZTN (ZZTN iz 1995.), primjenjivala načine, kriterije i standarde komparativnog prava Europske unije o ocjeni sporazuma o isključivoj distribuciji, a koji su bili na snazi u vrijeme sklapanja predmetnog ugovora.

Ovlaštenje na primjenu ovih pravila Agencija temelji na odredbi članka 70. stavka 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske zajednice i njihovih država članica i Republike Hrvatske, sklopljenog 29. listopada 2001. («Narodne novine» - Međunarodni sporazumi, broj 14/01; dalje: SSP).

Tržišno natjecanje je navedenim sporazumom uređeno člancima 40., 69. i 70. Posljednjim je člankom, u stavku 2., između ostalog propisano da će se svako ponašanje suprotno pravilima slobodnog tržišnog natjecanja ocjenjivati na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u

Zajednici, posebice članaka 81., 82. i 86. Ugovora o osnivanju Europske zajednice i instrumenata za tumačenje koje su usvojile njezine institucije.

Odredbe članka 40. i 70. SSP-a sadržajno odgovaraju odredbama 27. i 35. Privremenog sporazuma o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske i Europske zajednice. Navedeni je sporazum sklopljen, također, 29. listopada 2001., privremeno se primjenjivao od 1. siječnja 2002., a stupio je na snagu 1. ožujka 2002., te će se primjenjivati do stupanja na snagu SSP-a. Naime, Hrvatski sabor je na sjednici održanoj 5. prosinca 2001. donio Zakon o potvrđivanju Privremenog sporazuma o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima između Republike Hrvatske i Europske zajednice, objavljenog u Narodnim novinama- Međunarodni ugovori, broj 15/01.

Slijedom toga, a primjenjujući sve navedene kriterije, Savjet za zaštitu tržišnog natjecanja je na 70. sjednici, održanoj 8. travnja 2003., sukladno ovlastima iz članka 30. stavka 2. točka 1. i stavka 3. ZZTN, ocijenio dio odredbe članka 11. stavka 5. Ugovora o suradnji u suprotnosti s odredbama ZZTN. Dijelom odredbe tog članka Ugovora uređeno je da će isključivi distributer proizvoda Zagrebačke pivovare d.d. tog poduzetnika obavještavati o opsegu prodaje njegovih proizvoda u odnosu na ostale proizvode koje isključivi distributer distribuira i koji su mu konkurentni.

S obzirom da se rečenom odredbom, u tom dijelu, uvjetuje sklapanje ugovora preuzimanjem drugih obveza koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nemaju neposredne veze s predmetnom tih ugovora (u konkretnom slučaju prijava prometa ostvarena s konkurentima poduzetnika Zagrebačke pivovare d.d.), što predstavlja ograničenje tržišnog natjecanja zabranjeno odredbom članka 7. stavka 1. točka 3. ZZTN, ista je sukladno članku 7. stavku 2. ZZTN, ex lege ništava.

Agencija je kao mjerodavno tržište u ovom predmetu, u smislu članka 19. ZZTN, utvrdila tržište distribucije piva U RH. Ocijenjeno je da je to tržište dobro strukturirano te da je na njemu prisutno oko 500 distributera-veletrgovaca. Na tom tržištu poduzetnik Zagrebačka pivovara d.d. nije bio prisutan prije sklapanja predmetnih ugovora. Stoga je Agencija zauzela stajalište da poduzetnik Zagrebačka pivovara d.d., unatoč činjenici da isti na tržištu proizvodnje i prodaje piva na području Republike Hrvatske ima vladajući položaj, neće na temelju sklopljena dvadesettri (23) ugovora imati značajniji utjecaj i na mjerodavnom tržištu distribucije piva. Ovo osobito iz razloga jer je u predmetnim ugovorima ostavljena otvorena mogućnost ugovaranja za isključivog distributera prava na distribuciju proizvoda koji konkuriraju proizvodima Zagrebačke pivovare d.d.

Međutim, s obzirom da poduzetnik Zagrebačka pivovara d.d. na tržištu proizvodnje i prodaje piva u RH ima vladajući položaj, a radi sprječavanja tzv. prelijevanja njegovog prevladavajućeg utjecaja i na tržište distribucije piva na području Republike Hrvatske, Agencija je, u rješenju od 8. travnja 2003. kojim je

okončala postupak u ovom predmetu, naložila tom poduzetniku da, pored brisanja dijela ništave odredbe iz rečenih Ugovora, Agenciji na ocjenu dostavi svaki daljnji Ugovor o poslovnoj suradnji kojim bi se možebitno proširila postojeća distributivna mreža tog poduzetnika. U tom bi slučaju konačna ocjena Agencije, o novosklopljenim ugovorima, ovisila o rezultatima detaljne ekonomske i pravne analize tržišnog položaja poduzetnika Zagrebačke pivovare d.d. i drugih ugovornih strana na mjerodavnom tržištu distribucije piva na području Republike Hrvatske.

Poduzetnik Zagrebačka pivovara d.d. postupio je u cijelosti sukladno predmetnom rješenju Agencije. Predmetni ugovori ostali su na snazi bez dijela ništave odredbe.

5.2. Koncentracije poduzetnika

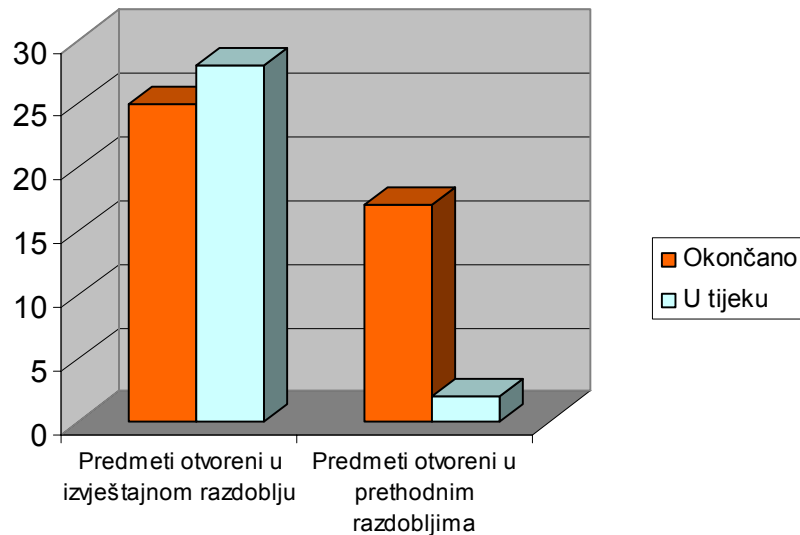
U 2003. otvoreno je ukupno 53 predmeta ocjena koncentracija poduzetnika, što je porast od 39,5% u usporedbi s prethodnom godinom.

Nameće se zaključak da je, bez obzira što je prošao «glavni val» koncentracija poduzetnika na hrvatskom tržištu (u razdoblju od 1997. do 2000. je provedeno čak 128 koncentracija; najveći broj je zabilježen u 1999.⁷¹), proces okrupnjavanja hrvatskog gospodarstva nastavljen spajanjima i preuzimanjima od strane hrvatskih poduzetnika (Lura, Europapress holding, Konzum, Našicecement i dr.), ali i ulaskom inozemnih poduzetnika (MOL, Phoenix, Heineken International, ERA Velenje i dr.).

S obzirom na djelatnosti, najveći broj koncentracija odnosio se na djelatnost trgovine na malo. Osim ove djelatnosti, koncentracije su bile iz djelatnosti proizvodnje hrane i pića, ostalih prerađivačkih djelatnosti, djelatnosti distribucije tiska, trgovine na veliko farmaceutskim proizvodima i dr. Ukupno je okončano 25 predmeta što s obzirom da se radi o vrlo složenim ispitnim postupcima ukazuje na visok stupanj efikasnosti rada stručne službe Agencije. Uz novootvorene predmete ocjene koncentracija, Agencija je obrađivala i 19 predmeta iz prethodnih razdoblja. Od toga, 17 ih je okončano u 2003. godini.

⁷¹ Skreće se pozornost na činjenicu primjene nove metodologije. Naime, izvještajno razdoblje za 2002. i 2003. ima 12 mjeseci; prethodna izvješća su temeljena na različito utvrđenim izvještajnim razdobljima (manje od 12 mjeseci).

Slika 6. Broj okončanih predmeta i predmeta u tijeku iz područja koncentracija poduzetnika obrađivanih u izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Oblici koncentracija, temeljem članka 18. stavak 1. i 2. ZZTN, su slijedeći:

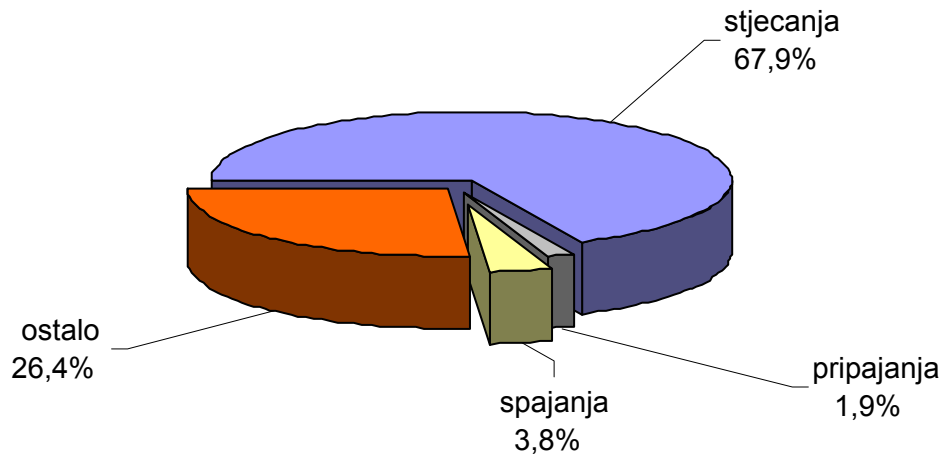
1. stjecanje većinskog udjela i većinskog prava odlučivanja,
2. pripajanja,
3. spajanja,
4. stvaranje zajedničkog pothvata (joint venture),
5. ostali oblici (zakup imovine/dijela imovine, vođenje poslova itd.).

Najveći broj koncentracija poduzetnika u izvještajnom razdoblju odnosi se na *stjecanja većinskog udjela i većinskog prava odlučivanja* (36 predmeta), tj. 67,9% od ukupnog broja koncentracija, što iznosi više od 2/3 ukupnog broja koncentracija. Nije zabilježen niti jedan predmet zajedničkog pothvata (joint venture).

U odnosu prema ukupnom broju pokrenutih predmeta, na predmete stjecanja većinskog udjela u većinskog prava odlučivanja odnosi se 10,3%.

Preostali broj predmeta čine predmeti pripajanja i spajanja poduzetnika (manji dio), te ostali oblici (zakup imovine, vođenje poslova). Oni iznose preostalih 32,1%, Prema ukupnom broju pokrenutih predmeta, na iste predmete odnosi se 4,9% (ukupno 17 predmeta).

Slika 7. Struktura otvorenih predmeta u izvještajnom razdoblju iz područja koncentracija poduzetnika prema njihovoj klasifikaciji

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

5.2.1. Izabrani predmet 3. Prijava namjere provedbe koncentracije između Lura d.d., Zagreb, i Sloboda d.d., Osijek

Poduzetnik Lura d.d., sa sjedištem u Zagrebu, Ulica grada Vukovara 271. (dalje: Lura d.d.), dostavio je 13. prosinca 2002. Agenciji podnesak o prijavi namjere provedbe koncentracije, koja je trebala nastati stjecanjem većinskog udjela u temeljnom kapitalu i većinskog prava odlučivanja u poduzetniku Sloboda d.d. Tvornica kekša i kruha, sa sjedištem u Osijeku, Ulica J. Huttlera 20 (dalje: Sloboda d.d.) od strane podnositelja prijave, tj. LURE d.d.

Agencija je utvrdila da je Prijava pravovremena, ali nije potpuna, jer nije sadržavala sve podatke propisane člankom 7. Pravilnika. Podnositelj je višekratno Prijavu dopunjavao podnescima, te je 7. veljače 2003. ista u cijelosti upotpunjena.

Pravni oblik predmetne koncentracije⁷² je stjecanje većinskog udjela i većinskog prava odlučivanja u temeljnom kapitalu poduzetnika Sloboda d.d. od strane Lura d.d.

Utvrđeno je da sudionici koncentracije ispunjavaju uvjete iz članka članka 22. stavak 1. ZZTN, te da u konkretnom slučaju postoji obveza prijave namjere njene provedbe.

⁷² Određeni podaci nisu navedeni u Rješenju, objavljenom u "Narodnim novinama", s obzirom da se radi o poslovnoj tajni.

Mjerodavno tržište, sukladno članku 19. ZZTN, utvrđeno je kako slijedi:

- a) u proizvodnoj dimenziji: tržište proizvoda od brašna (keksi, vafli, slanice, pekarski proizvodi i industrijski kolači),
- b) u zemljopisnoj dimenziji: područje Republike Hrvatske.

Mjerodavno tržište u 2001. godini karakterizira značajan uvoz proizvoda od brašna. Jedan od uvoznika je i Lura d.d. koji je prije provedbe predmetne koncentracije na mjerodavnom tržištu bio prisutan isključivo kroz uvoz. Istovremeno, na tom tržištu je djelovalo deset poduzetnika koji su ujedno i proizvođači proizvoda od brašna. Jedan od njih je i poduzetnik Sloboda d.d. Na mjerodavnom tržištu djeluje deset poduzetnika koji proizvode proizvode od brašna. Samo dva poduzetnika imaju tržišni udjel veći od 10 posto. Drugi poduzetnik po veličini je Sloboda d.d. s tržišnim udjelom od 10-20 posto. Najveći tržišni udjel na mjerodavnom tržištu ima poduzetnik Kraš d.d. s tržišnim udjelom od 20-30 posto.

Proizvođači proizvoda od brašna, unatoč relativno velikim udjelima u proizvodnji, na mjerodavnom tržištu imaju značajno manje tržišne udjele. Tako npr. Kraš d.d. s udjelom u proizvodnji od (...) posto, na mjerodavnom tržištu ima udjel od 20-30 posto. Sloboda d.d., s udjelom u proizvodnji od (...) posto, ima na mjerodavnom tržištu udjel od 10-20 posto. Razlog je tome veliki ukupni tržišni udjel uvoza koji je veći od 40 posto, kao rezultat liberalizacije uvoza proizvoda od brašna i smanjenja carinskih stopa i kvota.

Jedan od poduzetnika koji je na mjerodavnom tržištu bio prisutan isključivo kroz izvoz bila je i Lura d.d. Tržišni udjel tog poduzetnika je relativno malen (...,... posto). I drugi sudionik koncentracije, poduzetnik Sloboda d.d. pojavljuje se u 2001. godini kao uvoznik. Međutim, njegov tržišni udjel ostvaren kroz uvoz nije značajan, budući da je manji od 1 posto.

Poduzetnik Lura d.d. izravno pristupa mjerodavnom tržištu tek nakon provedbe predmetne koncentracije, budući da je na njemu do tada bio prisutan samo neizravno, tj. kroz uvoz. Provedbom koncentracije Lura d.d. preuzima tržišni udjel poduzetnika Slobode d.d., koji je u godini koji je u 2001. iznosio 10-20 posto. Ukoliko tome pridodamo tržišni udjel Lure d.d. ostvaren kroz uvoz, tržišni bi udjel obaju sudionika koncentracije na mjerodavnom tržištu nakon provedbe koncentracije iznosio 10-20 posto.

Agencija je izračunala pokazatelj koncentriranosti tržišta. U konkretnom slučaju pokazatelj CR_2 iznosi 37,9 dok pokazatelj CR_4 44,97.⁷³

⁷³ **omjer tržišne koncentracije (CR)** (engl. concentration ratio; CR index) koncentracijska stopa. Uz Herfindahl-Hirschmanov indeks, jedno od uobičajenih mjerila tržišne koncentracije. Njime se prikazuje ukupni (zajednički) tržišni udjel *dva ili više najvećih poduzetnika* koji djeluju na

Herfindahl - Hirschmanov indeks (dalje: HHI)⁷⁴ nije moguće izračunati iz razloga što Agencija ne raspolaže točnim podacima o ukupnom broju svih uvoznika i točnim veličinama njihovih tržišnih udjela.

U konkretnom slučaju je, unatoč relativno visokim CR pokazateljima, riječ o tržištu koje je dobro strukturirano. Dobra strukturiranost odnosi se kako na broj tržišnih takmaca koji djeluju na tom tržištu, tako i na asortiman proizvoda, posebice radi visokog udjela uvoza.

Provedbom predmetne koncentracije poduzetnika poduzetnik Lura d.d. stječe i ukupno 34 prodavaonice SLOBODE d.d. 32 prodavaonice nalaze se u Osijeku, a dvije na širem području grada Osijeka. Riječ je o nespecializiranim prodavaonicama mješovite robe, pretežito hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo. Poduzetnik Sloboda d.d. je svoje proizvode od brašna na širem području grada Osijeka i u samom Osijeku, između ostaloga, prodavao i u svojoj maloprodajnoj mreži. Lura d.d. na tom području nije imao vlastitih maloprodajnih prodavaonica, ali tamo djeluju drugi poduzetnici koji se bave tom djelatnošću.

Tržišni udjeli Slobode d.d. ostvareni u 2001. godini od maloprodaje u vlastitoj maloprodajnoj mreži i tržišni udjeli drugih poduzetnika koji imaju maloprodajnu mrežu na području grada Osijeka utvrđivani su prema kriteriju ostvarenog prometa poduzetnika bez poreza na dodanu vrijednost.

Lura d.d. preuzeti će tržišni udjel poduzetnika Sloboda d.d. u maloprodaji na području grada Osijeka. Može se pretpostaviti da će Lura d.d. nakon provedbe koncentracije nastaviti s distribucijom proizvoda Slobode d.d. u toj maloprodajnoj mreži, ali da će tamo prodavati i proizvode iz asortimana Lure d.d. Tako će provedba predmetne koncentracije imati i posredni učinak u smislu obogaćivanja ponude u maloprodajnoj mreži.

U izvješću Uprave Lure d.d. navodi se da je jedna od strateških odluka tog poduzetnika prerastanje iz hrvatske mljekarske u regionalnu prehrambenu kompaniju.

nekom tržištu. S obzirom na broj poduzetnika čiji tržišni udjel uključuje omjer tržišne koncentracije se označava s CR2, CR3, CR4 itd.

⁷⁴ **Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI)** jedno od najpoznatijih i najčešće korištenih *mjerila (indeksa) tržišne koncentracije*. Služi za određivanje omjera između ukupnog broja i relativne veličine *svih poduzetnika* koji djeluju na nekom *tržištu*. HHI se računa kao zbroj kvadrata *~tržišnih udjela* svih poduzetnika koji djeluju na nekom tržištu. Najčešće se izražava u rasponu od 1.000 do 10.000. Tako će npr. HHI za tržište na kojim postoji *simetrični duopol* (postoje samo dva *tržišna takmaca* od kojih svaki ima tržišni udjel od 50 posto) iznositi 5.000. Općenito se drži da je tržište na kojem HHI iznosi ispod 1.000 slabo koncentrirano, ono na kojem se HHI kreće između 1.000 i 1.800 je umjereno koncentrirano tržište, a ono na kojem HHI prelazi 1.800 je visoko koncentrirano tržište.

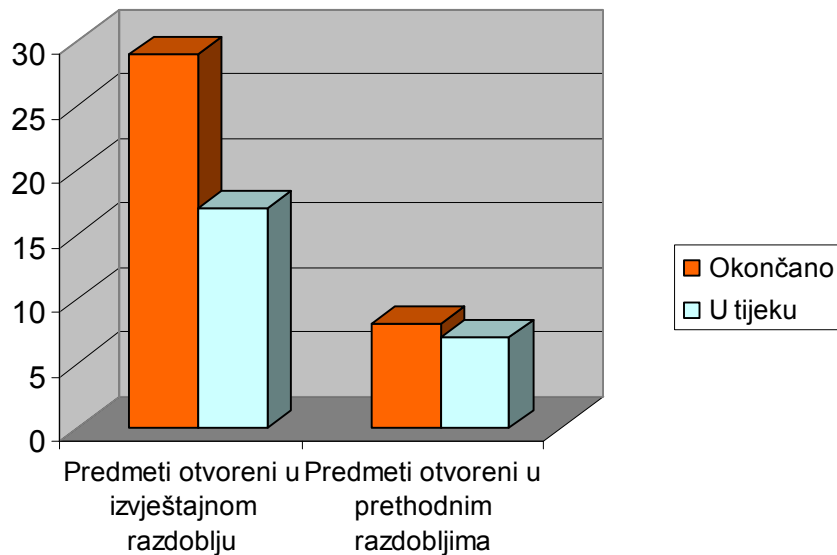
Poduzetnik Lura d.d. predmetnom koncentracijom ulazi u konditorsku industriju u kojoj do sada nije bio prisutan. Razlozi su: komplementarnost konditorskih i mliječnih proizvoda. Riječ je o perspektivnoj gospodarskoj grani slične poslovne orijentacije, očekuju se i uštede u smislu razvoja zajedničkih robnih marki, nabave, prodaje i distribucije. Sa stanovišta pogodnosti za potrošače podnositelj prijave navodi da će se provedbom predmetne koncentracije poduzetnika povezivati proizvodni programi sudionika koncentracije. Na taj će se način pojačati tržišno natjecanje na domaćem tržištu konditorskih proizvoda, što će se povoljno odraziti i na širinu i kvalitetu ponude i cijenu proizvoda u maloprodaji.

Savjet za zaštitu tržišnog natjecanja razmatrao je predmetnu koncentraciju na sjednicama održanim 21. siječnja 2003. i 18. veljače 2003., te je ocijenio da je riječ o dopuštenoj koncentraciji⁷⁵.

5.3. Zlouporebe vladajućeg položaja

Tijekom 2003. godine otvoreno je 46 predmeta zlouporeba vladajućeg položaja. Ukupno je okončano 29 predmeta ili 63,1%, dok su u tijeku preostalih 17 predmeta ili 36,9%. Uz novootvorene predmete utvrđivanja zlouporeba vladajućeg položaja, Agencija je obrađivala i 15 predmeta iz prethodnih razdoblja. Od toga, osam ih je okončano u 2003., što iznosi 53,3%, dok je još sedam predmeta u tijeku (46,7%).

Slika 8. Broj okončanih predmeta i predmeta u tijeku iz područja zlouporeba vladajućeg položaja obrađivanih u izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

⁷⁵ Rješenje je objavljeno u "Narodnim novinama", br. 49/2003.

Smanjuje se i broj poduzetnika koji imaju određena «ekskluzivna» prava, ili im se ista prava smanjuju, sukladno obvezama iz međunarodnih ugovora (primjerice, provedba Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju), pa je tako i manji broj postupaka protiv istih.

ZZTN propisuje slijedeće oblike zlouporaba vladajućeg položaja⁷⁶:

1. izravno i neizravno nametanje nepravednih kupovnih i prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta,
2. ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača,
3. primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju,
4. uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih stranaka na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u nikakvoj vezi s predmetom tih ugovora.

Podjednak je broj svakog od četiri navedenih imenovanih oblika zlouporaba vladajućeg položaja. Određeni broj postupaka odnosi se na prigovore u svezi provedbe javnog nadmetanja, za koje je nadležna Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabavke.

Postupak utvrđivanja zlouporaba iziskuje prikupljanje dokaza, te iscrpne analize tržišnog položaja i ponašanja poduzetnika protiv kojih je pokrenut postupak, kao i trenutne situacije na tržištu uopće. Stoga se predmeti zlouporaba u načelu vode duže od ostalih predmeta pokrenutih pred Agencijom, odnosno na njihovo je rješavanje potrebno duže vrijeme.

U odnosu prema ukupnom broju pokrenutih predmeta, na zlouporabe vladajućeg položaja odnosi se 13,18%.

5.3.1. Izabrani predmet 4. Utvrđivanje narušavanja slobodnog tržišnog natjecanja - AMC Međimurje d.o.o., Čakovec i Autohrvatska Pula d.o.o., Pula protiv P.Z. Auto d.o.o., Velika Gorica

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija) zaprimila je 15. svibnja 2002. zahtjev poduzetnika AMC Međimurje d.o.o., sa sjedištem u Čakovcu, za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja slobodnog tržišnog natjecanja, u smislu odredbe članka 33. stavka 1. točka 3. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", broj 48/95, 52/97 i 89/98; dalje: ZZTN), protiv poduzetnika P.Z. Auto d.o.o., sa sjedištem u Velikoj Gorici, Zagrebačka bb.

Podnositelj zahtjeva u bitnome je naveo da je poduzetnik P. Z. Auto d.o.o., generalni uvoznik vozila iz koncerna Volkswagen za područje Republike

⁷⁶ Članak 16. stavak 2. ZZTN.

Hrvatske, bezrazložno odbio daljnju poslovnu suradnju vezano uz distribuciju osobnih vozila zaštitnog znaka Volkswagen.

S obzirom da je Agencija, 17. lipnja 2002., pod klasom: UP/I-030-02/2002-01/42, zaprimila zahtjev za pokretanje postupka utvrđivanja narušavanja slobodnog tržišnog natjecanja protiv poduzetnika P.Z. Auto d.o.o., od strane poduzetnika Autohrvatska Pula d.o.o., sa sjedištem u Puli, Splitska 7, a u ovom je slučaju riječ o pravima i obvezama stranaka koje se temelje na istome ili sličnome činjeničnom stanju i istoj pravnoj osnovi, te da je u pogledu tih predmeta stvarno nadležna Agencija. Agencija je izvršila spajanje spomenutih predmeta u jedan postupak.

U posebnom ispitnom postupku, Agencija je utvrdila slijedeće činjenice:

- Podnositelji zahtjeva, poduzetnici AMC Međimurje d.o.o. i Autohrvatska Pula d.o.o., poslovali su sa poduzetnikom P.Z. Auto d.o.o. po Pismu namjere, sklopljenom 10. prosinca 1999., kada je sporazumno raskinut trgovački ugovor s dotadašnjim generalnim uvoznikom vozilima iz koncerna Volkswagen na području Republike Hrvatske, poduzetnikom Auto centar Zubak d.o.o. Naime, novi generalni uvoznik vozilima iz koncerna Volkswagen postao je upravo poduzetnik P.Z. Auto d.o.o.

Ugovorni odnos po pismu namjere započeo je 1. siječnja 2000.

- Pismom namjere utvrđena su osnovna prava i obveze ugovornih strana. S tim u svezi, već su se u članku III. stavku 1. Pisma namjere ovlašteni distributeri vozilima zaštitnog znaka Volkswagen obvezali da će fasade objekta oblikovati sukladno smjernicama principala, a prema uputama uvoznika, dakle poduzetnika P.Z. Auto d.o.o.

- Poduzetnici AMC Međimurje d.o.o. i Autohrvatska Pula d.o.o. nisu tijekom dvogodišnje poslovne suradnje s poduzetnikom P.Z. Auto d.o.o. od istog dobili upute, smjernice ili standarde koji bi se odnosili na izgled prodajnog ili servisnog objekta, a u smislu odredbe članka III. stavka 1. Pisma namjere.

Minimalni standard za VW osobni program dostavljen je od strane poduzetnika P.Z. Auto d.o.o. tek na zahtjev Agencije a oni sadrže samo osnovne elemente glede opremljenosti i veličine poslovnog prostora pojedinog trgovca.

Ovi standardi se, prema navodima punomoćnika poduzetnika P.Z. Auto d.o.o., nisu primjenjivali, nego su imali orijentacijski značaj, te su predstavljali očekivanja u svezi s opremljenošću i veličinom poslovnog prostora trgovca s kojim je zaključeno pismo namjere za VW vozila, a koja se, za trgovce s kojima su bili zaključeni trgovački ugovori, trebali ostvariti u fazama tijekom određenog razdoblja.

Stoga, niti jedan ovlašteni distributer vozilima zaštitnog znaka Volkswagen na području Republike Hrvatske, pa time niti podnositelji zahtjeva, poduzetnici AMC Međimurje d.o.o. i Autohrvatska Pula d.o.o., nisu bili upoznati s ovom standardima niti im je postavljen zahtjev o potrebi njihovog prilagođavanja istima.

Agencija je, u konkretnom slučaju, u smislu odredbe članka 19. ZZTN, mjerodavno tržište utvrdila kao tržište ovlaštenih distributera vozilima zaštitnog znaka Volkswagen na području Republike Hrvatske. Na rečenom tržištu poduzetnik P.Z. Auto d.o.o. ima monopolistički položaj budući je riječ o poduzetniku koji je generalni uvoznik navedene marke vozila na području Republike Hrvatske, te je stoga mogućnost nabave motornih vozila zaštitnog znaka Volkswagen ograničeno isključivo na tog poduzetnika.

Budući da je riječ o odbijanju daljnje poslovne suradnje, čiji razlog nije utemeljen na unaprijed utvrđenim poslovnim i kvalitativnim kriterijima, takvim postupanjem je poduzetnik P.Z. Auto d.o.o. narušio slobodno tržišnog natjecanje zlouporabom monopolističkog položaja na mjerodavnom tržištu na način propisan u odredbi članka 20. točka 3. ZZTN.

Odbijanjem poslovne suradnje bez unaprijed utvrđenih poslovnih i kvalitativnih kriterija koje moraju ispunjavati svi poduzetnici koji jesu ili žele biti ovlašteni distributeri vozilima zaštitnog znaka Volkswagen na području Republike Hrvatske, poduzetnici AMC Međimurje d.o.o. i Autohrvatska Pula d.o.o. bili su stavljeni u nepovoljan položaj na tržištu u odnosu na ostale ovlaštene distributere rečenih vozila.

S obzirom na sve navedeno, predmetni je postupak okončan rješenjem od 18. veljače 2003. kojim je utvrđeno da je poduzetnik P.Z. Auto d.o.o. zloupotrijebio monopolistički položaj na mjerodavnom tržištu ovlaštenih distributera osobnim vozilima zaštitnog znaka Volkswagen na području Republike Hrvatske.

Istim rješenjem naloženo je poduzetniku P.Z. Auto d.o.o. nastavak poslovne suradnje sa svim ovlaštenim distributerima vozilima zaštitnog znaka Volkswagen na području Republike Hrvatske, s kojima je zaključio Pismo namjere. Također, poduzetniku P.Z. Auto d.o.o. naloženo je da izradi kvalitativne i objektivne kriterije za ostanak u sustavu mreže ovlaštenih distributera vozilima zaštitnog znaka Volkswagen, te da iste, radi izbjegavanja eventualnog diskriminatornog postupanja dostavi na uvid i Agenciji. Naposljetku, poduzetniku P.Z. Auto d.o.o. naloženo je da nakon isteka roka od jedne (1) godine, s poduzetnicima koji budu ispunjavali kvalitativne i objektivne kriterije zaključi ugovor na razdoblje od najmanje pet (5) godina.

Sukladno rješenju Agencije od 18. veljače 2003., poduzetnik P.Z. Auto d.o.o. bio je dužan s dotadašnjim trgovcima vozilima zaštitnog znaka Volkswagen s kojima posluju po pismu namjere, a koji nakon isteka utvrđenog roka budu ispunjavali sve kriterije za ostanak u mreži ovlaštenih distributera, sklopiti trgovački ugovor o distribuciji tih vozila. Trajanje takvog ugovora utvrđeno je u minimalnom razdoblju od pet (5) godina.

6. Međunarodna suradnja

Poslovi iz djelokruga međunarodne suradnje čine značajan dio aktivnosti Agencije. Naime, priroda djelatnosti Agencije nužno uključuje intenzivnu suradnju s drugim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja u inozemstvu i brojnim međunarodnim organizacijama, kao što su institucije Europske unije, UNCTAD, WTO, OECD, Svjetska banka, EBRD itd. Suradnja s međunarodnim organizacijama iziskuje aktivno sudjelovanje predstavnika Agencije na konferencijama, seminarima te sastancima u zemlji i inozemstvu.

Tijekom 2003. godine Agencije je otvorila ukupno sto predmeta iz područja međunarodne suradnje (sudjelovanja na seminarima, suradnje s drugim tijelima za konkurenciju u inozemstvu, te raznim međunarodnim organizacijama).

6.1. Europska unija

U procesu približavanja Hrvatske Europskoj uniji, tijekom 2003. održavani su konzultativni tehnički sastanci u Europskoj komisiji kao i sastanak Pododbora za unutarnje tržište Privremenog odbora Europske zajednice i Republike Hrvatske, na kojima su sudjelovali i predstavnici Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja.

U lipnju je u Bruxellesu održan tehnički sastanak na kojem je razmatran tadašnji Nacrt prijedloga Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, koje je u neslužbenom prijevodu bio dostavljen nadležnoj upravi Europske komisije putem Delegacije Europske komisije u Zagrebu. Predstavnici Opće uprave za tržišno natjecanje, očitujući se na pojedine odredbe Zakona, izrazili svoja opažanja u pogledu institucionalnog uređenja Agencije, pri čemu je naglašena važnost očuvanja njezine neovisnosti.

U rujnu su predstavnici Agencije sudjelovali u tehničkim konzultacijama s Europskom komisijom, u cilju razjašnjenja pojedinih pitanja iz Upitnika koji je Europska komisija dostavila RH u srpnju. U pripremi odgovora na pitanja i područja tržišnog natjecanja nije bilo poteškoća, budući da se najvećim dijelom radilo o pitanjima pravne prirode. Predstavnici Komisije upoznati su s razvojem događaja u području tržišnog natjecanja, prvenstveno stupanjem na snagu novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja.

Težište sastanka Pododbora za unutarnje tržište, održanog u Bruxellesu u prosincu, stavljeno je na usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Zajednice. Predstavnici Agencije predstavili su aktivnosti na usklađivanju zakonodavstva iz područja tržišnog natjecanja i državnih potpora, kao prioriternih područja iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

6.1.1. CARDS program Europske unije

U travnju 2003. godine započeo je s provedbom CARDS projekt 2001, pod nazivom «Podrška razvoju politike tržišnog natjecanja u Hrvatskoj u skladu sa standardima i praksom Europske unije». Projekt obuhvaća sljedeće tri komponente:

- 1) podršku Agenciji pri izradi zakona i podzakonskih akata
- 2) jačanje institucionalnog i administrativnog kapaciteta Agencije kroz stručno usavršavanje djelatnika
- 3) obrazovanje i informiranje ostale državne uprave i hrvatske javnosti o tržišnom natjecanju.

Prva faza projekta koja se sastojala u pripremi podzakonskih akata koje treba donijeti temeljem ZZTN, uspješno je završena u kolovozu te su izrađeni sljedeći akti: Nacrt uredbe o koncentracijama, o vertikalnim te o horizontalnim sporazumima. U rujnu je provedba projekta privremeno obustavljena, zbog činjenice da je ostatak projekta bilo moguće kvalitetno izvršiti tek nakon imenovanja novog rukovodstva Agencije te uspostave potpune unutarnje strukture. Nakon imenovanja i početka rada novog Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja provedba projekta nastavljena je u siječnju 2004. godine.

Također, izrađena je pripremna dokumentacija za buduću provedbu projekata CARDS programa iz proračunskih godina 2002. i 2003. Projekt CARDS 2002, «Podrška sustavu državnih potpora u RH», bit će organiziran u obliku *twinninga*, a obuhvaćat će podršku uspostavi pravno-institucionalnog okvira provedbe sustava državnih potpora (između ostaloga, uspostava sveobuhvatne kompjuterizirane baze podataka, radi evidentiranja, odobravanja i nadzora provedbe državnih potpora u RH). Projekt CARDS 2003, «Daljnje jačanje Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja i provedba prava i politike tržišnog natjecanja», bit će usmjeren na provedbu uspostavljenog zakonodavnog okvira iz područja tržišnog natjecanja.

6.2. OECD i WTO

U veljači su predstavnici Agencije sudjelovali u Ženevi u radu sastanka stručnjaka za konkurenciju, u organizacija UNCTAD-a, kao i radne skupine WTO-a za interakciju između trgovine i politike konkurencije.

UNCTAD-ova sjednica održana je u cilju prikupljanja mišljenja i primjedaba zemalja članica Ujedinjenih naroda, koje imaju regulirano pravo i/ili politiku konkurencije, o izradi međunarodnoga kodeksa koji bi sadržavao odredbe o konkurenciji – Modela zakona o konkurenciji. Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja je problematiku koja se odnosi na kodificiranje propisa o konkurenciji, a u kontekstu donošenja UNCTAD-ovog Modela zakona, raspravila i na Savjetu za zaštitu tržišnog natjecanja koji je dao pozitivno mišljenje.

Radna skupina WTO-a za pravo konkurencije sa svojim se temama nadovezala na diskusiju započetu u okvirima UNCTAD-ovog foruma o konkurenciji. Teme radne skupine obuhvaćale su sljedeće:

- elemente sadržane u paragrafu 25. Doha Ministarske deklaracije,
- prirodu i obuhvat mehanizama usuglašavanja koji bi se mogli primijeniti pod multilateralnim okvirima politike konkurencije,
- moguće elemente progresivnosti i fleksibilnosti koji mogu biti uključeni u multilateralne okvire politike konkurencije,
- tehničku pomoć i izgradnju kapaciteta, temeljem odredbi paragrafa 24 Doha Ministarske deklaracije
- ostala pitanja uključujući razmjenu nacionalnih iskustava i legislative.

Također u organizaciji WTO-a, u Budimpešti je u srpnju održan Regionalni seminar za zemlje centralne i istočne Europe, te centralne Azije o politici tržišnog natjecanja. Ovaj se skup bavio ulogom tržišnog natjecanja u tranzicijskim zemljama, te tržišnim natjecanjem kao instrumentom gospodarske reforme u istočnoj i srednjoj Europi i srednjoj Aziji. Sudionici seminara također su sudjelovali u radionici pod nazivom Prijedlozi za međunarodnu suradnju na području politike tržišnog natjecanja.

6.3. Stručno usavršavanje kroz sudjelovanje na međunarodnim seminarima

Stručno usavršavanje djelatnika na području tržišnog natjecanja trajni je prioritet Agencije, s obzirom na specifičnu prirodu posla i potrebu stalnog praćenja i usklađivanja s novim trendovima i praksom politike i prava tržišnog natjecanja. U tom kontekstu, u nastavku se daje kratak pregled edukativnih seminara na kojima su sudjelovali djelatnici Agencije.

U veljači su predstavnici Agencije sudjelovali u 10. Međunarodnom forumu prava tržišnog natjecanja, u organizaciji Međunarodnog foruma tržišnog natjecanja u St. Gallenu, Švicarska.

U organizaciji OECD-a održan je redoviti godišnji seminar o pravu i politici tržišnog natjecanja, tijekom ožujka u Beču. Na ovom seminaru, koji se održava za države nečlanice OECD-a, provodi se intenzivna edukacija djelatnika nacionalnih tijela za konkurenciju.

Novoprimljeni djelatnici Agencije, pripravnici ekonomske i pravne struke, započeli su edukaciju u području tržišnog natjecanja seminarom pod nazivom «Jednostrano odbijanje poslovanja i sprječavanje pristupa bitnim infrastrukturnim objektima», održanog u Ljubljani, u organizaciji United States Federal Trade

Commission, United States Department of Justice Antitrust Division, i Ureda za tržišno natjecanje Republike Slovenije.

Nadalje, edukacija je nastavljena na seminaru u Budimpešti u organizaciji Federal Trade Commission, Bureau of Competition i Department of Justice, Antitrust Division, Vlade Sjedinjenih Američkih Država, pod nazivom "Seminar o tržišnom natjecanju i reguliranim djelatnostima". Specifične su teme seminara obuhvaćale tržišno natjecanje i tržište električne energije te tržišno natjecanje i tržište telekomunikacija.

7. Aktivno promicanje prava i politike konkurencije

Izvršna uloga Agencije u provedbi prava tržišnog natjecanja nije dovoljna. Potrebno je istovremeno razvijati i tzv. "kulturu tržišnog natjecanja", tj. provoditi aktivnu politiku promicanja tržišnog natjecanja, odnosno podizanja razine svijesti i znanja te informiranosti poduzetnika, vladinih i ostalih državnih tijela, potrošača, pravosuđa, te šire javnosti o važnosti i ulozi politike i prava tržišnog natjecanja za daljnji razvitak tržišnog gospodarstva u našoj zemlji te njegove uloge u podizanju konkurentnosti hrvatskih poduzetnika.

Važno je istaknuti da je svijest o potrebi promicanja prava i politike konkurencije i u Europskoj uniji nastala znatno kasnije od početaka primjene tog prava, te se počela razvijati intenzivnije tek od sredine sedamdesetih godina 20 stoljeća. U sažetku Izvješća o aktivnom promicanju prava i politike konkurencije koji su izradili predstavnici radne skupine Internacionalne mreže tijela ovlaštenih za zaštitu konkurencije na konferenciji održanoj u Napulju 2002. istaknuta je značajna uloga koju bi ta djelatnost trebala imati u tzv. tranzicijskim zemljama. Ocijenjeno je da bi takva djelatnost trebala biti čak i važnija od izvršne funkcije u provedbi propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Razlozi za takvu ocjenu su prije svega u tome što je riječ o grani prava koja je tek nedavno uvedena u pravne sustave tzv. tranzicijskih zemalja, o tzv. "nejakim" tijelima koji su ovlašteni za provedbu te grane prava (nedostatak administrativnih kapaciteta, potrebnih zaposlenika-stručnjaka, baza podataka potrebnih za vrlo složene ekonomske analize u postupcima koje trebaju voditi ta tijela) nepripremljenom sudstvu (nedovoljna specijalizacija sudaca u grani prava koja donedavno nije niti bila zastupljena kao redovni predmet na pravnim fakultetima tih zemalja, nemogućnosti izricanja kazni zbog nastupa zastara), te nepoznavanje pravila tržišnog natjecanja od strane vladinih i ostalih državnih tijela koja vrlo često donose propise u suprotnosti s osnovnim pravilima te grane prava. U konačnici ti propisi su nepoznati i potrošačima odnosno adresatima tih propisa.

Općenito pod aktivnim promicanjem tržišnog natjecanja i slobodnog tržišta podrazumijevaju se sve aktivnosti Agencije koje ne spadaju u njezinu izvršnu funkciju provedbe ZZTN.

Takvu politiku Agencija, unatoč krajnje oskudnim sredstvima provodi kroz objavljivanje rješenja u «Narodnim novinama», izdavanje vlastitog službenog glasila odnosno publikacija, putem informiranja o svom radu putem Interneta na vlastitoj web stranici (<http://www.crocompet.hr>), organizacijom tiskovnih konferencija, izlaganja stručnjaka zaposlenih u Agenciji na stručnim skupovima (predavanja, tribine, seminari, poslijediplomski studiji, konferencije, simpoziji), objavljivanjem članaka zaposlenika u stručnim časopisima i sl.

Agencija je u izvještajnom razdoblju održala šest tiskovnih konferencija, objavila dva priopćenja za javnost na svojoj web stranici, izdala publikaciju pod nazivom

"Uvod u tržišno natjecanje i državne potpore u Republici Hrvatskoj" na engleskom i hrvatskom jeziku, objavila devet rješenja u "Narodnim novinama". Također, u "Narodnim novinama" u ovom izvještajnom razdoblju objavljeno je i 11 presuda Upravnog suda RH povodom tužbe protiv rješenja Agencije. Istovremeno, u ovom izvještajnom razdoblju Agencija je modernizirala i sadržajno unaprijedila svoju web stranicu po uzoru na web stranice tijela ovlaštenih za zaštitu konkurencije u razvijenim državama EU.

U ostvarivanju zadatka promicanja prava i politike konkurencije stručnjaci Agencije su na različitim skupovima, na poziv organizatora, održali su nekoliko zapaženih predavanja (prezentacija) na temu tržišnog natjecanja, te objavili više stručnih članaka u stručnim časopisima.

Međutim, zbog nedostatka financijskih sredstava, ali i zbog nedovoljnog broja zaposlenika Agencije koji sve svoje raspoloživo radno vrijeme moraju raditi isključivo na provedbi propisa, te se ne mogu baviti aktivnostima Agencije u promicanju prava i politike tržišnog natjecanja smatramo neophodnim da u svrhu ostvarenja ovog cilja, koji prije svega ima preventivnu ulogu, Agencija učini dodatni angažman. Koliko će ona u tome biti uspješna neće ovisiti samo o njoj, već i o drugim državnim tijelima u mjeri u kojoj su joj spremna osigurati samostalnost i neovisnost odnosno osigurati joj sve potrebne uvjete za rad (prije svega kroz alokaciju financijskih sredstava koja su preduvjet za njezino institucionalno jačanje), ali isto tako i u okviru svoga djelokruga osigurati donošenje, ali i provedbu propisa koji neće biti u suprotnosti s odredbama ZZTN.

Na kraju vrlo značajna je i aktivnost Agencije vezana uz suradnju s ostalim regulatornim tijelima. Najbrže rješenje do, po našem mišljenju koje je obrazloženo pod točkom 2.1. ovoga izvješća, potrebnog zakonskog uređenja obvezne suradnje između Agencije i posebnih regulatornih tijela vidimo u sklapanju sporazuma o suradnji, što je Agencija i učinila s Hrvatskom narodnom bankom i Vijećem za regulaciju energetske djelatnosti, te tijekom 2003. godine inicirala sklapanje sporazuma i sa ostalim sektorskim regulatorima. Bez takve intenzivne suradnje između sektorskih regulatora i Agencije kao tijela opće nadležnosti, zaštita tržišnog natjecanja u svim sektorima odnosno na svim tržištima neće biti jedinstvena, odnosno ujednačeno razvijena, što dovodi do pravne nesigurnosti.

Primjerice, predmet spomenutog Sporazuma o suradnji između Agencije i Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti je zaštita tržišnog natjecanja na tržištu energije u Republici Hrvatskoj s ciljem djelotvornog osiguranja i poštivanja pravila tržišnog natjecanja. Za potrebe provedbe Sporazuma osnovat će se zajednički Odbor za suradnju koji će se sastojati od dva člana Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja i dva člana Vijeća za regulaciju. Putem Odbora razmjenjivat će se svi podaci, obavijesti i isprave, a sve u cilju izbjegavanja preklapanja nadležnosti ili nesankcioniranja pojava na tržištu energije koje ograničavaju, narušavaju ili sprječavaju tržišno natjecanje.

Agencija također intenzivno surađuje i s određenim tijelima i institucijama s kojima se nadležnost Agencije dotiče, isprepliće ili je na neki način komplementarna. Suradnja se odvija sa sljedećim tijelima: Direkcijom za nadzor društava za osiguranje, Državnom agencijom za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Hrvatskom gospodarskom komorom, Središnjom depozitarnom agencijom, Komisijom za vrijednosne papire te Državnim zavodom za statistiku.

S tim su tijelima uspostavljena dva temeljna oblika suradnje:

- razmjena podataka između Agencije i odgovarajućeg tijela,
- osnivanje bilateralnog tijela za koordinaciju (Odbora za suradnju) sastavljenog od predstavnika Agencije i drugog tijela.

Naime, Agencija u okviru ispitnog postupka, koji se provodi pri ocjeni koncentracija, ocjeni sporazuma i utvrđivanju zlouporaba vladajućeg položaja analizira kretanja na mjerodavnom tržištu, tržišne udjele poduzetnika i njihovih konkurenata, strukturu imatelja udjela u temeljnom kapitalu poduzetnika-sudionika koncentracije/sporazuma, te njihov financijski položaj i tržišnu snagu. U tom smislu Agenciji su potrebne detaljne baze podataka, kojima raspolažu druga tijela i institucije.⁷⁷ Razmjena podataka se odnosi i na razmjenu publikacija.

Tijela za koordinaciju (Odbori za suradnju) osnovana su sa svrhom razmatranja konkretnih pitanja od obostranog interesa i za Agenciju i za drugo odgovarajuće tijelo, vezanih uz pravo i politiku konkurencije u Republici Hrvatskoj. Sukladno potrebama, suradnja između Agencije i navedenih tijela proširit će se i izvan navedenih okvira.

Suradnja s rečenim institucijama ostvarena je po uzoru na komparativnu praksu i pokazala se neophodnom radi učinkovitog provođenja pravila iz područja tržišnog natjecanja.

⁷⁷ Agencija ne raspolaže sredstvima dostatnim za nabavu takvih baza podataka.

8. Ustrojstvo Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

Novim Zakonom značajno je izmijenjeno unutarnje ustrojstvo Agencije. Agencija je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti određenim zakonom za što odgovara Hrvatskom saboru⁷⁸. Novi ZZTN ukida institute ravnatelja i Savjeta za zaštitu tržišnog natjecanja te uvodi novo tijelo koje upravlja radom Agencije i odlučuje o svim pitanjima za koje je Agencija nadležna. To je Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: Vijeće). Vijeće ima pet članova koje imenuje Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade RH, na razdoblje od pet godina. Na čelu Vijeća nalazi se predsjednik Vijeća koji zastupa, predstavlja i rukovodi Agencijom te organizira i vodi rad i poslovanje Agencije, vodi stručni rad i odgovoran je za stručni rad Agencije.

Dana 15. listopada 2003. Hrvatski sabor je temeljem odredaba novog ZZTN koji je u primjeni od 1. listopada 2003. imenovao Olgicu Spevec, diplomiranu ekonomisticu za predsjednicu Vijeća, mr. sc. Mirnu Pavletić Župić, za članicu Vijeća i mr.sc. Nikolu Popovića, za člana Vijeća (Odluka Hrvatskog sabora broj 2403), a dana 17. listopada 2003. Hrvatski sabor je imenovao preostala dva člana Vijeća i to Vesnu Podlipec, diplomiranu pravnicu i Milivoja Maršića, diplomiranog ekonomista (Odluka Hrvatskog sabora broj 2404). Obje spomenute Odluke Hrvatskog sabora o imenovanju predsjednice Vijeća i članova Vijeća objavljene su u "Narodnim novinama", broj 167/03, od 22. listopada 2003. Nakon imenovanja članova Vijeća održana je prva konstituirajuća sjednica Vijeća, a prva radna sjednica održana je 29. listopada 2003. godine.

Predsjednik i članovi Vijeća dužnost obnašaju profesionalno. Odluke o svim pojedinačnim i općim aktima Vijeće donosi na sjednicama većinom od najmanje tri glasa, a član Vijeća ne može biti suzdržan od glasovanja. Zakonom su vrlo detaljno propisani i uvjeti za imenovanje članova Vijeća, kao i razlozi za razrješenje predsjednika i članova Vijeća.⁷⁹ Upravljačka funkcija Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja odnosi se na sljedeće poslove: odlučivanje o svim pitanjima za koje je Agencija nadležna temeljem Zakona, predlaganje Vladi donošenja propisa koje predviđa Zakon, donošenju podzakonskih akata predviđenih Zakonom, donošenju upravnih akata kojima se okončava postupak pred Agencijom, ocjeni sukladnosti nacrtu prijedloga zakona i drugih zakona sa Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja, utvrđivanju metodološke osnove za istraživanje tržišnog natjecanja, donošenju mišljenja i stručnih stavova o rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja, itd.⁸⁰

Stručna služba Agencije obavlja upravne i stručne poslove zaštite tržišnog

⁷⁸ Čl. 30. ZZTN.

⁷⁹ Čl. 32. i 33. ZZTN.

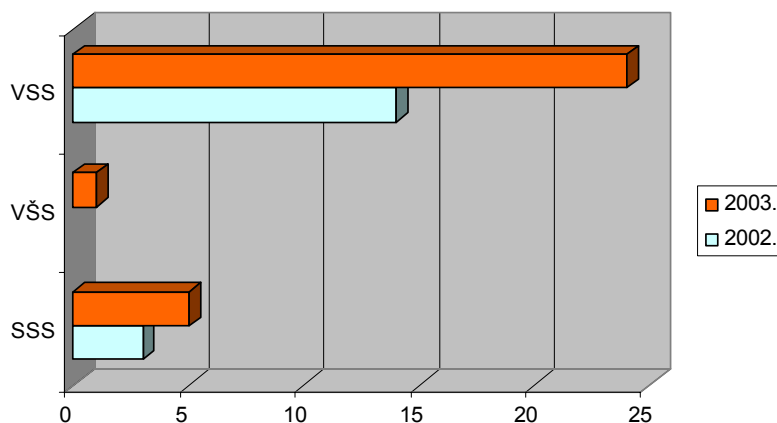
⁸⁰ Djelokrug Vijeća uređen je člankom 35. ZZTN.

natjecanja, među kojima naročito⁸¹: vodi postupak u pojedinačnim pitanjima, te nakon utvrđivanja svih činjenica i okolnosti za donošenje odluke izvještava Vijeće za tržišno natjecanje koje donosi odluke, izrađuje nacрте podzakonskih akata u skladu sa Zakonom, izrađuje nacрте upravnih akata kojima se okončava postupak pred Agencijom, izrađuje nacрте mišljenja na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa, itd.

Tijekom 2003. godine izrađen je i novi Statut Agencije koji je usvojen na sjednici Vijeća od 4. prosinca 2003. Novi Statut Agencije donesen je na temelju članka 67. stavak 4. novog zakona koji propisuje obvezu da Vijeće podnese na potvrdu Hrvatskom saboru Statut Agencije⁸². Statut Agencije propisuje novi organizacijski ustroj (vidi sliku 2.). Hrvatski Sabor potvrdio je Statut Agencije na sjednici održanoj 30. siječnja, a isti je stupio na snagu 12. veljače 2004. godine.

Na dan 31. prosinca 2003. u Agenciji ukupno je bilo **30 zaposlenika**⁸³. Zbog novog ustroja Agencije, članovi Vijeća profesionalno su zaposleni u Agenciji. Od ukupnog broja zaposlenih u 2003., njih šest bili su vježbenici. U trenutku izrade predmetnog izvješća ukupno je 34 zaposlenika, od kojih su četiri člana Vijeća. Stručne službe Agencije čine ukupno 22 zaposlenika koji su izravno uključeni u postupcima pred Agencijom. Svi od navedenih imaju visoku stručnu spremu ili njih 100%. Od tog broja, troje je magistara znanosti. Od ukupno 22 zaposlenika koji čine stručne službe Agencije ukupno je 12 diplomiranih pravnika od koji njih devet ili 75% imaju položen pravosudni ispit, devet diplomiranih ekonomista te jedna profesorica engleskog i njemačkog jezika koja je ujedno i sudski tumač. Prosječna starost 22 zaposlenika u stručnim službama iznosi 33 godine. Navedeni podaci ukazuju na vrlo visoku kvalificiranost, stručnost te, gledano prema dobi, izuzetno mladu strukturu zaposlenika u stručnim službama Agencije.

Slika 9. Stanje broja zaposlenih u AZTN na dan 31. prosinca 2003.

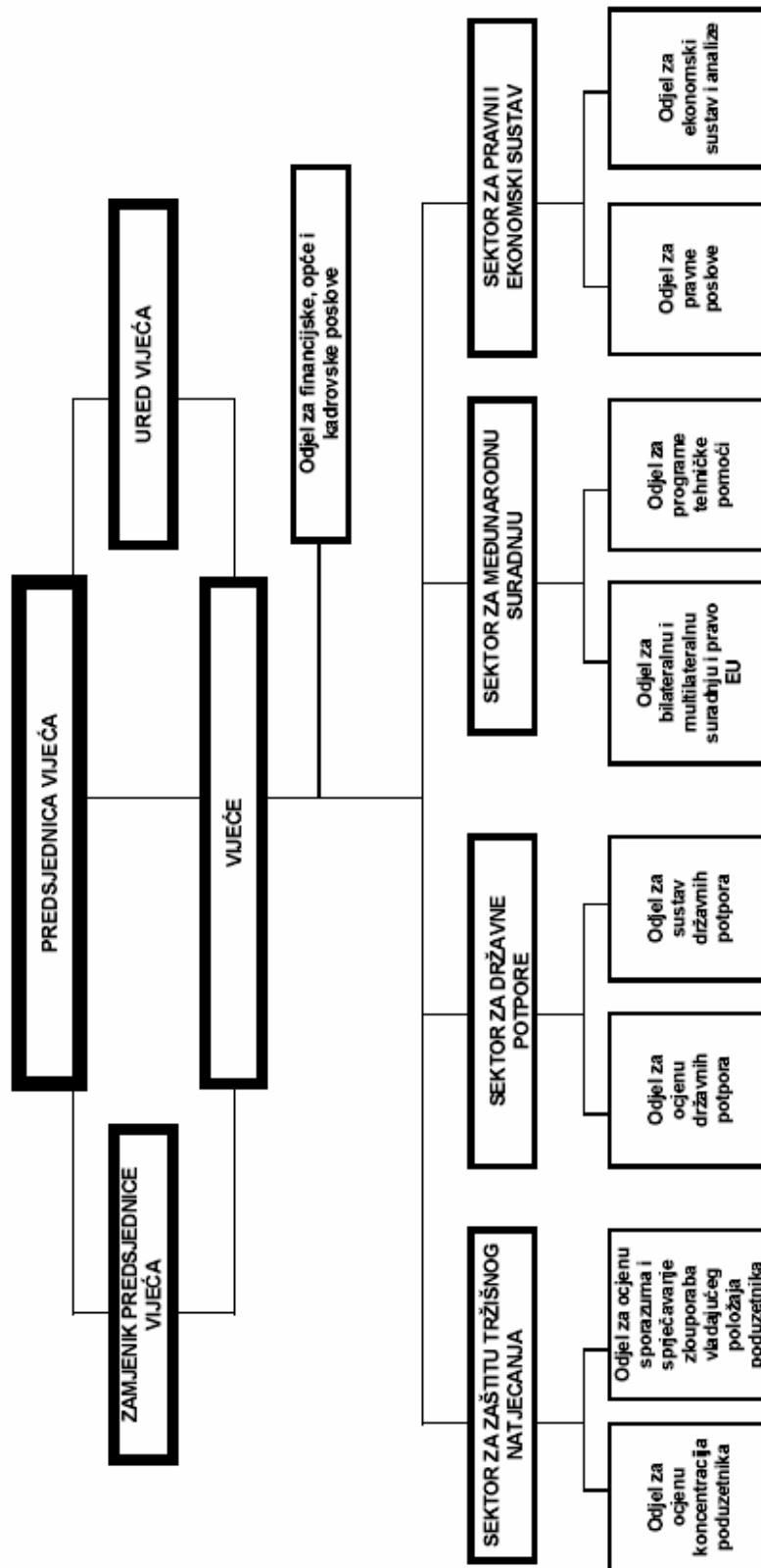

⁸¹ Čl. 37. ZZTN.

⁸² Vidi bilj. 12

⁸³ Vidi Privitak 3., Tablica 15.

Slika 10. Organizacijska struktura Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

S obzirom na novu nadležnost koja joj je povjerena u odnosu na provedbu Zakona o državnim potporama, te povećanje opsega poslova, koji proizlaze iz novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja i podzakonskih akata čije je donošenje u tijeku, u narednih godinu – dvije bit će potrebno znatno povećati taj broj, jer u suprotnom, neće biti moguća uspješna provedba propisa s područja tržišnog natjecanja. Optimalni broj zaposlenika za provedbu ova dva zakona je 64. Taj broj izračunat je komparacijom sa srodnim tijelima u zemljama članicama EU poput Slovačke, Litve, Latvije i Estonije kao zemalja s kojima je, s obzirom na djelokrug poslova, veličinu tržišta i broj stanovnika, bilo moguće raditi usporedbe.

9. Proračun Agencije i ispostavljene upravne pristojbe

Sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije osiguravaju se iz proračuna Republike Hrvatske⁸⁴. **Proračun Agencije za 2003. godinu nakon rebalansa iznosio je 6.317.499,00 kuna** što je za 46% više u odnosu na 2002. godinu⁸⁵. **Ukupni izdaci u 2003. godini iznosili su 5.729.878,00 kuna** što je za 34% više u odnosu na 2002. godinu. Iznos neutrošenih sredstava bio je 587.621,00 kuna. Iznos odobrenih sredstava nakon rebalansa za tekuće izdatke u 2003. godini bio je 5.047.263,00 kuna što je povećanje od 23% u odnosu na 2002. godinu. Odobrena sredstva iz proračuna za materijalne izdatke iznosila su 1.947.780,00 kuna u odnosu na 1.626.440,00 kuna u 2002. godini. Sredstva koja su odobrena iz proračuna za kapitalne izdatke u 2003. godini iznosila su 682.615,00 kuna u odnosu na 157.170,00 kuna u 2002. godini.

Zakonom o upravnim pristojbama ("Narodne novine", broj 8/96, 77/96, 95/97, 131/97, 68/98 i 116/2000), tarifni brojevi od 105. do 108., utvrđene su posebne pristojbe za zaštitu tržišnog natjecanja. Pristojbe se odnose na spise i radnje koje u postupcima zaštite tržišnog natjecanja obavlja Agencija.

Konkretno, upravne pristojbe za zaštitu tržišnog natjecanja uvedene su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim pristojbama ("Narodne novine", broj 131/97). Člankom 14. toga Zakona utvrđeno je da se u Zakon o upravnim pristojbama ("Narodne novine", broj 8/96) uvodi podnaslov "Pristojbe za zaštitu tržišnog natjecanja", koji obuhvaća tarifne brojeve 106., 107. i 108. Prema tom propisu uvedene su sljedeće upravne pristojbe:

- na stručno prethodno mišljenje,
- na prijavu za upis u Upisnik o koncentracijama,
- na prijavu promjene upisa u Upisnik o koncentracijama,
- na prijavu za ocjenu sporazuma poduzetnika,
- na rješenje o upisu u Upisnik o koncentracijama,
- na rješenje o ocjeni sporazuma poduzetnika (skupna i pojedinačna izuzeća),
- na druga rješenja ili zaključke kojima se okončava postupak pred Agencijom.

Vlada Republike Hrvatske je Uredbom o izmjeni Tarife Zakona o upravnim pristojbama ("Narodne novine", broj 116/2000) izmijenila tarifni broj 107. Riječ je o tarifnom broju kojim se propisuje visina upravne pristojbe:

⁸⁴ Članak 30. stavak 7. ZZTN.

⁸⁵ Vidi Privitak 4., Tablica 16.

- na rješenje o ocjeni koncentracija poduzetnika,
- na rješenje o upisu u Upisnik o koncentracijama,
- na rješenje o ocjeni sporazuma poduzetnika (skupna i pojedinačna izuzeća).

Prihod od upravnih pristojbi koje naplaćuje Agencija u cjelosti je prihod Državnog proračuna Republike Hrvatske. **U 2003. godini Agencija je ispostavila upravnih pristojbi u vrijednosti od 2.925.489,00 kuna od čega je uplaćeno u Državni proračun Republike Hrvatske 2.848.689,00 kuna ili 97,37% od vrijednosti ispostavljenih pristojbi.**

Novi ZZTN stupio je na snagu 7. kolovoza 2003. godine. Njime se značajno mijenja način postupanja Agencije u predmetima zaštite tržišnog natjecanja. Posljedica toga je uvođenje viših novih specifičnih spisa i radnji koje izdaje odnosno koje obavlja Agencija. Slijedom toga mora se izmijeniti i Tarifa upravnih pristojbi, podnaslov 18., "Pristojbe za zaštitu tržišnog natjecanja" (tarifni brojevi od 105. do 108.), i uskladiti se sa spisima i radnjama Agencije koje predviđa novi ZZTN.

10. Zaključak

Zaključno, područje tržišnog natjecanja, u procesu približavanja EU, od iznimne je važnosti prije svega radi pravovremene pripreme hrvatskih poduzetnika na uvjete poslovanja koji vrijede na jedinstvenom europskom tržištu. Međutim, harmonizacija i stalno prilagođavanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU kolikogod važna, nije i ne može biti cilj sam po sebi. Potrebno je osigurati istodobnu pravilnu primjenu toga zakonodavstva i to, kako kontinuiranim institucionalnim jačanjem Agencije kao institucije kojoj je u zadatak dano obavljanje tih poslova, tako i odgovarajućom pripremom hrvatskog pravosudnog sustava zahtjevima koje pred njega postavlja ova pravna problematika. Također, podizanje svijesti i razine znanja te informiranosti vladinih i ostalih državnih tijela, samih poduzetnika, potrošača, pravosuđa i ostale javnosti o važnosti i ulozi politike i prava tržišnog natjecanja za daljnji razvitak tržišnog gospodarstva u našoj zemlji, te njegova uloga u podizanju konkurentnosti hrvatskih poduzetnika od jednake je ili čak veće važnosti od same prilagodbe propisa s tog područja pravnoj stečevini Europske unije.

U tom pogledu najveću odgovornost snosit će ova Agencija, ali i druga državna tijela u mjeri u kojoj su joj spremna osigurati samostalnost i neovisnost odnosno osigurati joj sve potrebne uvjete za rad (prije svega kroz alokaciju financijskih sredstava koja su preduvjet za njezino institucionalno jačanje), ali isto tako i u okviru svoga djelokruga osigurati donošenje, ali i provedbu propisa koji neće biti u suprotnosti s odredbama ZZTN.

Iako načelno smatramo dobrim rješenjem da u RH postoje posebna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja na posebnim tržištima u posebnim djelatnostima, loša posljedica takvog uređenja je nedostatak zakonskog uređenja koordinacije tih tijela. Neosporno je da ta posebna regulatorna tijela imaju specijalizirana znanja u svojim sektorima, ali im nedostaje dovoljno znanja i iskustva iz područja tržišnog natjecanja, čime s druge strane neosporno raspolaže Agencija. Pored navedenog, većina propisa, koji uređuju te sektore i primjena kojih je data u nadležnost posebnim regulatorima, nema odredbi kojima bi se detaljno uređivali pojedini instituti narušavanja tržišnog natjecanja. Djelatnosti tih regulatora sastoje se najčešće u nadzoru visine cijena robe i/ili usluga, davanju dozvola (koncesija) za pristup na tržište, poticanju otvorenog pristupa na tržište, skrb o interesima korisnika, određivanje uvjeta za pristup infrastrukturi koja predstavlja prirodni monopol i sl. Iz tog razloga je ZZTN ujedno izvor prava tržišnoga natjecanja i za sektore na koje se ti propisi odnose. Stoga je suradnja Agencije s posebnim regulatornim tijelima neophodna za zaštitu tržišnog natjecanja u tim sektorima. Najbrže rješenje do potrebnog zakonskog uređenja obvezne suradnje između Agencije i posebnih regulatornih tijela vidimo u sklapanju sporazuma o suradnji, što je Agencija i učinila s Hrvatskom narodnom bankom i Vijećem za regulaciju energetske djelatnosti, te tijekom 2003. godine inicirala sklapanje sporazuma i sa ostalim sektorskim regulatorima. Bez takve intenzivne suradnje između

sektorskih regulatora i Agencije kao tijela opće nadležnosti, zaštita tržišnog natjecanja u svim sektorima odnosno na svim tržištima neće biti jedinstvena, odnosno ujednačeno razvijena, što dovodi do pravne nesigurnosti.

Međutim, osiguranje pune učinkovitosti provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja zahtijeva, sukladno Mišljenju Europske komisije (AVIS) o tržišnom natjecanju u Republici Hrvatskoj, učinkovit rad Agencije, ali i učinkovit rad sudova koji odlučuju o zakonitosti odluka Agencije (Upravni sud Republike Hrvatske), te prekršajnih sudova koji izriču kazne za povrede odredaba ZZTN.

Novim ZZTN 2003. pokušalo se kroz propisivanje kazni za povrede odredaba ZZTN koje su u cijelosti u skladu s komparativnim pravom EU, ali istovremeno niže od kazni koje je propisivao ZZTN iz 1995. godine, omogućiti prekršajnim sudovima izricanje primjerene kazne za povrede odredaba tog zakona te duljim zastarnim rokovima (rok za relativnu zastaru je tri godine, a rok za apsolutnu zastaru je šest godina) pridonijeti poboljšanju učinkovitosti provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Ipak, smatramo da to još uvijek nije dovoljno.

Naime, niti u novom ZZTN 2003. Agencija nema ovlasti za izricanje kazni za povrede odredbi tog zakona, već kazne kao i u do tada važećem zakonu, temeljem odluka Agencije izriču prekršajni sudovi, a o žalbama protiv rješenja prekršajnih sudova odlučuje Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske. S druge strane, o zakonitosti odluka Agencije, ali i ostalih regulatornih tijela, odlučuje Upravni sud Republike Hrvatske. Takvo uređenje slijedi opće uređenje sudske zaštite protiv odluka upravnih tijela što u slučaju provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja ne osigurava brzu i učinkovitu pravnu zaštitu te dovodi do pravne nesigurnosti (dugotrajnost upravnih sporova bez mogućnosti izricanja kazni, nemogućnost specijalizacije tolikog broja sudaca za, u pravilu, neveliki broj predmeta o kojem će isti odlučivati, neizricanje kazni od strane prekršajnih sudova zbog zastara i slično). Ovakvo uređenje u zemljama članicama EU ima samo Republika Slovenija koja je uvidjevši njegovu neučinkovitost pristupila radu na hitnoj izmjeni svoga zakona.

U cilju konačnog ispunjenja pune učinkovitosti provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, a s obzirom da je riječ o trgovačkoj odnosno gospodarskoj problematici logičnije bi, a i ekonomski svrsishodnije rješenje bilo da u nadležnosti jednog suda (trgovačkih sudova) bude kontrola zakonitosti odluka Agencije i ostalih regulatornih tijela te propisivanje kazni. Takvo uređenje omogućilo bi i sustavnu edukaciju i specijalizaciju sudaca. To je moguće postići samo dubljim promjenama u hrvatskom pravnom sustavu. Stoga je jedan od prioriteta Agencije u budućem radu pokretanje inicijative za neophodnim izmjenama svih potrebnih propisa koji će omogućiti učinkovitu provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

POPIS PRIVITAKA

Privitak 1. Poglavlje 6. Mišljenja Europske komisije (AVIS)

Privitak 2. Analiza obrađivanih predmeta u 2003. godini

- 2.1. Ukupan broj obrađivanih predmeta**
- 2.2. Analiza predmeta prema njihovoj kvalifikaciji**
- 2.3. Analiza predmeta prema udjelu okončanih predmeta**
- 2.4. Analiza predmeta prema načinu pokretanja postupaka**
- 2.5. Analiza predmeta prema djelatnostima stranaka u postupku**
- 2.6. Analiza predmeta prema sjedištima stranaka u postupku**
- 2.7. Analiza predmeta prema broju pokrenutih upravnih i prekršajnih postupaka**
- 2.8. Broj predmeta izlaganih na sjednicama Savjeta za zaštitu tržišnog natjecanja i Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja**

Privitak 3. Broj i struktura zaposlenika Agencije

Privitak 4. Proračun Agencije

Privitak 5. Nalaz Državne revizije

Privitak 6. Prikaz rada (aktivnosti) Agencije u 2002. godini

Privitak 1. Poglavlje 6. Mišljenja Europske komisije (AVIS)

Poglavlje 6.: Politika tržišnog natjecanja

Pravna stečevina Zajednice tržišnog natjecanja obuhvaća i politiku tržišnog natjecanja u užem smislu (anti-trust) i kontrolu državnih potpora. Uključuje pravila i postupke za suzbijanje djelovanja protivnih tržišnom natjecanju od strane poduzeća (ograničavajuće sporazume između poduzetnika i zlouporabu vladajućeg položaja), te za sprečavanje vlada u davanju državnih potpora koje narušavaju tržišno natjecanje na Unutarnjem tržištu. Općenito, pravila tržišnog natjecanja direktno se primjenjuju na području Unije, a Države članice moraju u cijelosti surađivati s Komisijom u provedbi tih pravila.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju / Privremenim sporazumom o trgovinskim i s njima povezanim pitanjima utvrđuju se pravila tržišnog natjecanja koja se moraju primjenjivati u trgovinskim odnosima između Zajednice i Hrvatske, temeljena na člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju EZ-e (sporazumi između poduzetnika, zlouporabe vladajućeg položaja), članku 86. (javna poduzeća i poduzeća s posebnim ili isključivim pravima), i članku 87. (državne potpore). Tim se sporazumima također uređuje da se neovisnom javnom tijelu moraju dati ovlasti u operativnim aktivnostima cjelovite primjene spomenutih pravila tržišnog natjecanja. Nadalje, Privremeni sporazum određuje posebne popise programa državnih potpora u industriji čelika, uključujući obvezu Hrvatske da Komisiji podnese program restrukturiranja i dinamike usklađenja u industriji čelika.

U sektoru tržišnog natjecanja (anti-trust) zakonodavni okvir u Hrvatskoj čini Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja koji je usvojen u lipnju 2003. godine, a stupio je na snagu u listopadu 2003. godine. Taj je zakon zamijenio dotadašnji zakon iz 1995. godine i sadržava glavna načela pravila tržišnog natjecanja Zajednice. Zakon posebno obuhvaća zabranu ograničavajućih sporazuma i zlouporabu vladajućeg položaja. Međutim, pojedini aspekti Zakona o tržišnom natjecanju, kao što je to postupak donošenja rješenja o ništavosti ograničavajućih sporazuma, zahtijevaju dodatne izmjene i dopune kako bi u cjelovitosti bili usklađeni s pravnom stečevinom Zajednice. To se odnosi i na ispunjavanje uvjeta za izuzeće od zabrane ograničavajućih sporazuma koji isto tako trebaju biti u potpunosti usklađeni s kumulativnim uvjetima koji su predviđeni člankom 81. Ugovora o osnivanju EZ-e. Nadalje, hrvatski Zakon o općem upravnom postupku potencijalno se miješa i sukobljava sa Zakonom o tržišnom natjecanju. Da bi se osigurala potpuna neovisnost Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja treba potpuno isključiti mogućnost donošenja izvanrednog rješenja o ukidanju na temelju Zakona o općem upravnom postupku, koje je u suprotnosti s rješenjem Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja.

U odnosu na *administrativne kapacitete* Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja nadležna je za provođenje hrvatskog Zakona za zaštitu tržišnog natjecanja.

Agencija je osnovana 1995. godine. Sukladno Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja Agencija je neovisno tijelo koje samostalno obavlja svoje djelatnosti. U rujnu i listopadu 2003. godine imenovani su predsjednica i četiri člana Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, upravljačkog tijela koje donosi odluke Agencije. Agencija trenutačno zapošljava 28 djelatnika, uključujući i pet članova Vijeća. Još ostaje za vidjeti do koje su mjere stvarno razvijeni administrativni kapaciteti Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja.

S obzirom na skorašnje stupanje na snagu pravnog okvira, za sada nema dostatnih podataka o *provedbenoj evidenciji* Agencije. U skoroj budućnosti najvažniji izazov Agenciji bit će osigurati učinkovitu primjenu i provedbu pravila tržišnog natjecanja u odnosu na poduzetnike, a kako bi se oni dovoljno navikli na slično okruženje tržišnog natjecanja kakvo postoji u Zajednici puno prije punog članstva. Taj cilj također podrazumijeva djelotvoran pravosudni sustav koji učinkovito može rješavati u slučajevima upravnih sporova protiv rješenja Agencije i donositi odluke koje će biti sukladne s pravnom stečevinom Zajednice. Nadalje, tijela javne uprave i poslovni subjekti trebat će biti dovoljno upoznati s pravom i politikom tržišnog natjecanja.

U području **državnih potpora** do 2003. godine u Hrvatskoj nije postojao sveobuhvatni zakonodavni okvir. 2003. godine Hrvatska je poduzela važne korake u stvaranju takvog pravnog okvira donošenjem Zakona o državnim potporama i Uredbe o državnim potporama, koji su stupili na snagu u travnju, odnosno srpnju 2003. godine. No, ostaje za vidjeti hoće li taj zakonski okvir u praksi dati dovoljno ovlasti nadležnom tijelu kako bi se osigurala potpuna i odgovarajuća kontrola novih i postojećih programa državnih potpora sukladno pravnoj stečevini Zajednice.

U svrhu potpune usklađenosti s pravnom stečevinom Europske unije u području državnih potpora, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja kao tijelo koje nadzire državne potpore, mora biti ovlaštena za odobravanje programa općih državnih potpora, a ne samo da daje mišljenja. Određene dodatne izmjene hrvatskog Zakona o državnim potporama bit će potrebne, a prije svega hitna izmjena članka 4. stavak 3. točka d) Zakona o državnim potporama kojim se mogu smatrati dopuštenima državne potpore namijenjene poticanju određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja. Ova se odredba može primijeniti samo pod vrlo specifičnim (bolje rečeno iznimnim) okolnostima. Općenitije, izgleda da je svijest o programima potpora koje premašuju izravnu proračunsku potporu, posebno kada je riječ o fiskalnim potporama, u Hrvatskoj vrlo niska. U tom kontekstu ostaje utvrditi usklađenost s pravnom stečevinom Zajednice Zakona o područjima posebne državne skrbi, Zakona o slobodnim zonama i Zakona o promicanju ulaganja.

U odnosu na *administrativne kapacitete*, osim nadležnosti u području tržišnog natjecanja, Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja također je nadležna za provedbu Zakona o državnim potporama i izradu nacрта potrebnih podzakonskih akata. U tu svrhu trebat će joj dodatni administrativni resursi. Postupovna pravila trebaju biti provedena kako bi se nacionalnom ovlaštenom tijelu za nadzor provedbe državnih potpora omogućilo da prima prijave svih predloženih

programa državnih potpora od tijela koja ih daju, kao i sve potrebne podatke, te da izrazi svoje mišljenje prije samog davanja predložene potpore (klauzula mirovanja).

Izazov za Agenciju kao nadležnog tijela za nadzor državnih potpora predstavljat će brzo stvaranje vjerodostojne *provedbene* evidencije. U ovom trenutku zakonodavni okvir i administrativna struktura prekratko funkcioniraju da bi se o tome mogli izvoditi zaključci. Pouzdani podaci o korištenju državnih potpora u hrvatskom gospodarstvu vrlo su ograničeni i nisu dovoljno transparentni. U ovom trenutku ne postoji pouzdan popis državnih potpora. Sukladno članku 35. Privremenog sporazuma Hrvatska je obvezna Komisiji podnijeti sveobuhvatan popis programa potpora kao i redovno godišnje izvješće o državnim potporama. Popis programa državnih potpora od ključne je važnosti i Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja mora hitno poduzeti sve da se obuhvate odgovarajuće mjere i provede ocjena tih mjera kako bi bile usklađene s odredbama članka 87. Ugovora o osnivanju EZ-e.

U odnosu na **javna poduzeća i poduzeća s posebnim ili isključivim pravima** kojima je povjereno obavljanje javnih usluga, hrvatski se Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja može u potpunosti primijeniti na njih, sukladno članku 86. Ugovora o osnivanju EZ-e.

U odnosu na poduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa, Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja citirao je sve odredbe članka 86. stavak 2. Ugovora o osnivanju EZ-e, osim primjene načela proporcionalnosti. To dopušta poduzećima kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa preveliko područje djelovanja. Zbog nedostatka bilo kakvog ograničenja ovdje postoji rizik da se ta poduzeća potpuno izvuku iz područja primjene Zakona o tržišnom natjecanju.

Konačno, u odnosu na liberalizaciju pojedinih sektora, ostaje za vidjeti kako će sektorski specifično zakonodavstvo utjecati na učinkovitu primjenu općih pravila tržišnog natjecanja u sektorima koje obuhvaća (telekomunikacije, bankarstvo, energija, nafta i proizvodi od nafte, plin). Liberalizacija specifičnih gospodarskih sektora obrađena je u posebnim poglavljima koja se odnose na njih.

Privitak 2. Analiza obrađivanih predmeta u 2003. godini

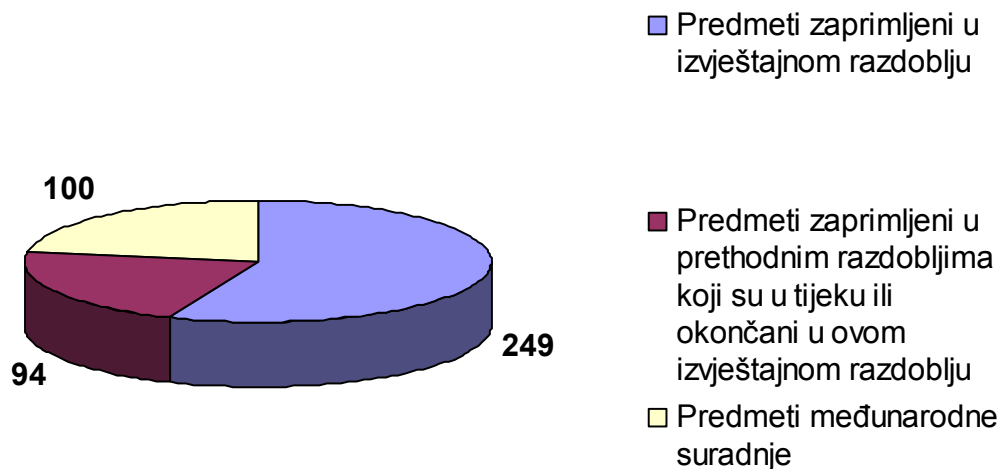
2.1. Ukupan broj obrađivanih predmeta

Tablica 1. Ukupan broj predmeta obrađivanih u izvještajnom razdoblju

	Broj predmeta
Predmeti zaprimljeni u izvještajnom razdoblju	249
Predmeti zaprimljeni u prethodnim razdobljima koji su u tijeku ili okončani u ovom izvještajnom razdoblju	94
Predmeti međunarodne suradnje	100
Ukupno	443

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 1. Ukupan broj predmeta obrađivanih u izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Tablica 2. Predmeti otvoreni u izvještajnom razdoblju

	Okončano	U tijeku	Ukupno	Udio u uk. br. predmeta (u %)
Zlouporebe	29	17	46	13,18
Koncentracije	25	28	53	15,19
Sporazumi	44	7	51	14,61
Ukupno upravni predmeti	98	52	150	42,98
Stručna prethodna mišljenja	37	6	43	12,32
Ostali neupravni predmeti	37	1	38	10,89
Mišljenja na zakone i druge akte	13	5	18	5,16
Ukupno neupravni predmeti	87	12	99	28,37
Međunarodna suradnja	88	12	100	28,65
Ukupan broj predmeta	273	76	349	100,00
Udio u uk. br. predmeta (u %)	78,22	21,78	100,00	

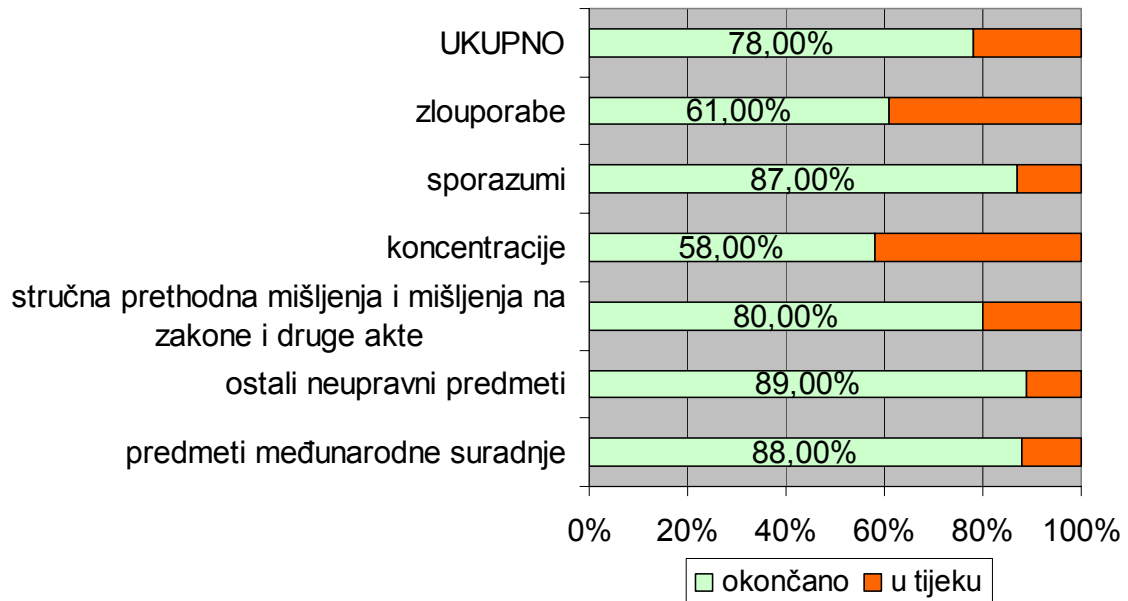
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Tablica 3. Predmeti otvoreni u prethodnim razdobljima, koji su u tijeku ili okončani u ovom izvještajnom razdoblju

	Okončano	U tijeku	Ukupno	Udio u uk. br. predmeta (u %)
Zlouporebe	8	7	15	15,96
Koncentracije	17	2	19	20,21
Sporazumi	34	5	39	41,49
Ukupno upravni predmeti	59	14	73	77,66
Stručna prethodna mišljenja	2	0	2	2,13
Ostali neupravni predmeti	12	5	17	18,09
Mišljenja na zakone i druge akte	0	2	2	2,13
Ukupno neupravni predmeti	14	7	21	22,34
Ukupan broj predmeta	73	21	94	100,00
Udio u uk. br. predmeta (u %)	77,66	22,34	100,00	

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 2. Udio okončanih u ukupnom broju obrađivanih predmeta u izvještajnom razdoblju po pojedinim kategorijama

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

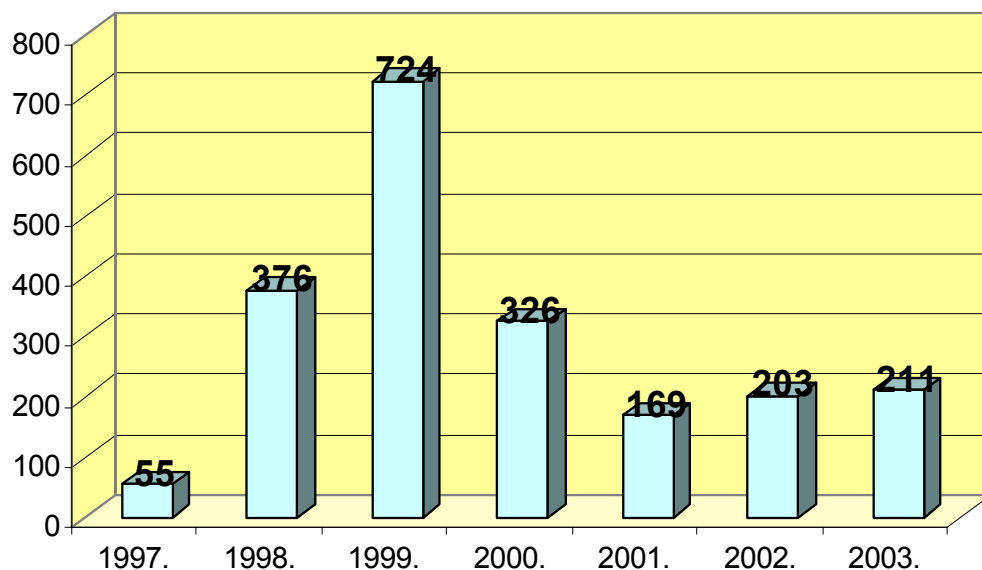
Tablica 4. Usporedni prikaz ukupnog broja predmeta od početka rada Agencije

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	Odnos u % 2003./2002.
UPRAVNI PREDMETI:								
ZLOUPORABE	27	68	90	52	48	57	46	-19,30%
SPORAZUMI	9	264	534	147	23	73	51	-30,14%
KONCENTRACIJE	5	25	64	34	26	38	53	39,47%
Ukupno:	41	357	688	233	97	168	150	-10,71%
STRUČNA PRETHODNA MIŠLJENJA I MIŠLJENJA NA ZAKONE I DRUGE AKTE	14	19	36	93	72	35	61	74,29%
Međusuma:	55	376	724	326	169	203	211	3,94%
OSTALI NEUPRAVNI PREDMETI	-	-	-	-	60	61	38	-37,70%
PREDMETI MEĐUNARODNE SURADNJE	-	-	-	-	73	74	100	35,62%
UKUPNO:					302	338	349	3,25%

*međusuma predstavlja zbroj kategorija zlouporaba, ocjena sporazuma, koncentracija, te stručnih prethodnih mišljenja i mišljenja na zakone i druge akte

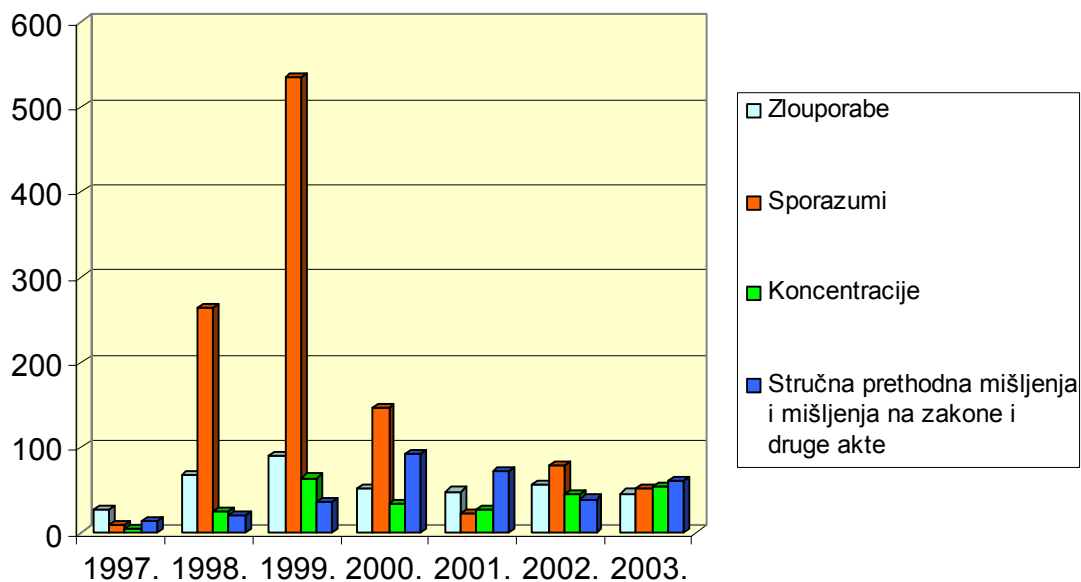
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 3. Broj pokrenutih predmeta po pojedinim godinama u razdoblju 1997. – 2003.

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 4. Struktura pokrenutih predmeta po pojedinim godinama u razdoblju 1997. – 2003.

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

2.2. Analiza predmeta prema njihovoj kvalifikaciji

Tablica 5. Pregled otvorenih predmeta prema kvalifikaciji predmeta u izvještajnom razdoblju

OPIS	broj predmeta	Struktura u %
KONCENTRACIJE	53	15,19
stjecanja većinskog udjela i većinskog prava odlučivanja	36	10,32
pripajanja	1	0,29
spajanja	2	0,57
ostalo (zakup, vođenje poslova...)	14	4,01
ZLOUPORABE VLADAJUĆEG I MONOPOLISTIČKOG POLOŽAJA	46	13,18
OCJENE UGOVORA (SPORAZUMI)	51	14,61
franchising	6	1,71
licence	1	0,29
isključiva/selektivna distribucija	34	9,74
ostalo (poslovna suradnja)	10	2,87
STRUČNA PRETHODNA MIŠLJENJA, TE MIŠLJENJA NA ZAKONE I OSTALE AKTE	61	17,48
stručna prethodna mišljenja	43	12,32
■ o (ne)postojanju obveze prijave namjere provedbe koncentracije	3	-
■ ostala mišljenja (tumačenje odredaba ZZTN, ostalo)	40	-
mišljenja na zakone/akte	18	5,16
OSTALI NEUPRAVNI PREDMETI	38	10,89
MEĐUNARODNA SURADNJA	100	28,65
međunarodni seminari	19	5,44
- ostali oblici suradnje s međunarodnim institucijama i tijelima za pravo konkurencije; CARDS i ostali projekti itd.	81	23,21
UKUPAN BROJ PREDMETA:	349	100,00

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

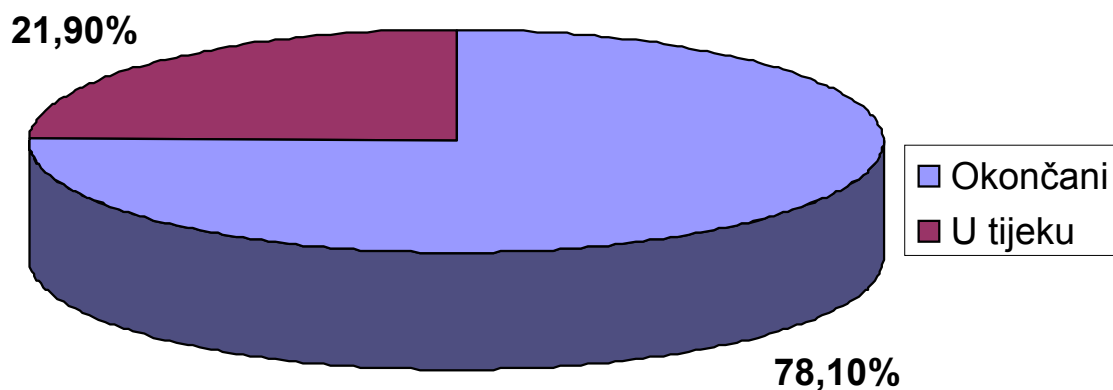
2.3. Analiza predmeta prema udjelu okončanih predmeta

Tablica 6. Broj okončanih predmeta i predmeta u tijeku od svih obrađivanih predmeta u izvještajnom razdoblju

	Okončani	U tijeku	Ukupno	Udio okončanih predmeta
Predmeti zaprimljeni u izvještajnom razdoblju	273	76	349	78,22 %
Predmeti zaprimljeni u prethodnim razdobljima koji su u tijeku ili končani u ovom izvještajnom razdoblju	73	21	94	77,66 %
Ukupno	346	97	443	78,10 %

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 5. Struktura okončanih predmeta i predmeta u tijeku od ukupnog broja obrađivanih predmeta u izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

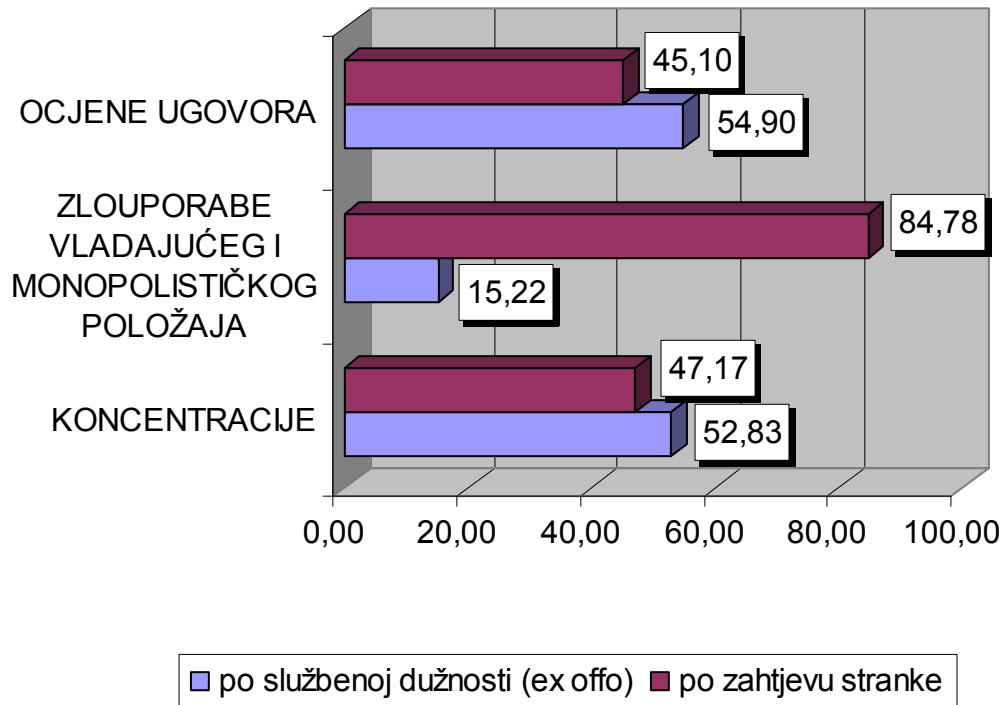
2.4. Analiza predmeta prema načinu pokretanja postupaka

Tablica 7. Broj predmeta prema načinu pokretanja postupka, a koji su otvoreni u izvještajnom razdoblju

OPIS		broj predmeta	Struktura u %
KONCENTRACIJE		53	100,00
	po službenoj dužnosti (ex offa)	28	52,83
	po zahtjevu stranke	25	47,17
ZLOUPORABE VLADAJUĆEG I MONOPOLISTIČKOG POLOŽAJA		46	100,00
	po službenoj dužnosti (ex offa)	7	15,22
	po zahtjevu stranke	39	84,78
OCJENE UGOVORA (SPORAZUMI)		51	100,00
	po službenoj dužnosti (ex offa)	28	54,90
	po zahtjevu stranke	23	45,10
Σ	po službenoj dužnosti (ex offa)	63	42,00
	po zahtjevu stranke	87	58,00
UKUPNO PREDMETA:		150	100,00

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 6. Struktura predmeta (u %) prema načinu pokretanja postupka, a koji su otvoreni u izvještajnom razdoblju

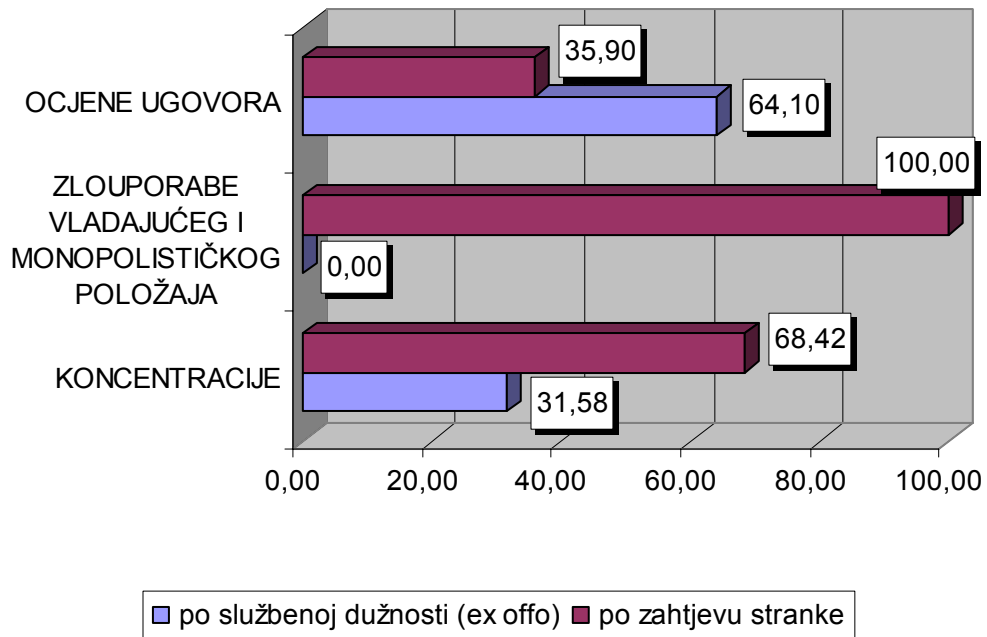
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Tablica 8. Struktura predmeta prema načinu pokretanja postupka otvorenih u prethodnim razdobljima, a koji su okončani ili u tijeku u ovom izvještajnom razdoblju

OPIS	broj predmeta	Struktura u %	
KONCENTRACIJE	19	100,00	
po službenoj dužnosti (ex offo)	6	31,58	
po zahtjevu stranke	13	68,42	
ZLOUPORABE VLADAJUĆEG I MONOPOLISTIČKOG POLOŽAJA	15	100,00	
po službenoj dužnosti (ex offo)	0	0,00	
po zahtjevu stranke	15	100,00	
OCJENE UGOVORA (SPORAZUMI)	39	100,00	
po službenoj dužnosti (ex offo)	25	64,10	
po zahtjevu stranke	14	35,90	
Σ	po službenoj dužnosti (ex offo)	31	42,47
	po zahtjevu stranke	42	57,53
UKUPNO PREDMETA:	73	100,00	

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 7. Struktura predmeta (u %) prema načinu pokretanja postupka otvorenih u prethodnim razdobljima, a koji su okončani ili u tijeku u ovom izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

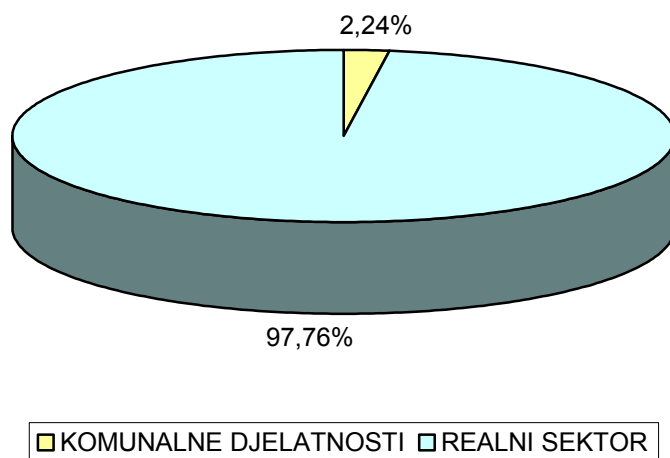
2.5. Analiza predmeta prema djelatnostima stranaka u postupku

Tablica 9. Struktura upravnih predmeta prema djelatnostima stranaka

	predmeti otvoreni u prethodnim razdobljima	predmeti otvoreni u izvještajnom razdoblju	Ukupno	Struktura
KOMUNALNE DJELATNOSTI	2	3	5	2,24%
opskrba pitkom vodom, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	1	0	1	0,44%
energenti i opskrba toplinskom energijom	0	2	2	0,90%
prijevoz putnika u javnom prometu	0	0	0	
održavanje groblja	0	0	0	
održavanje čistoće i odlaganje komunalnog otpada	1	1	2	0,90%
tržnice na malo	0	0	0	
REALNI SEKTOR	71	147	218	97,76%
prerađivačke djelatnosti	8	22	30	13,46%
uslužne djelatnosti	63	125	188	84,30%
• trgovina na malo i veliko	44	82	126	56,50%
• financijske institucije	4	4	8	3,58%
• ugostiteljstvo i turizam	0	3	3	1,35%
• transport	0	2	2	0,90%
• mediji	4	4	8	3,58%
• telekomunikacije	0	3	3	1,35%
• ostalo	11	27	38	17,04%
UKUPAN BROJ MJERODAVNIH TRŽIŠTA	73	150	223	100,00%

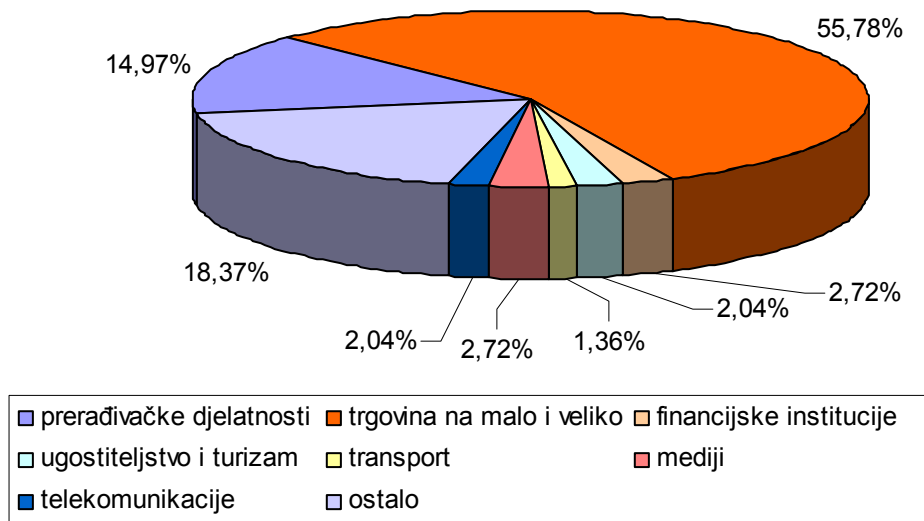
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 8. Struktura upravnih predmeta otvorenih u izvještajnom razdoblju prema vrstama djelatnosti koje obavljaju stranke u predmetima

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 9. Struktura upravnih predmeta iz područja nekomunalnih djelatnosti otvorenih u izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

2.6. Analiza predmeta prema sjedištima stranaka u postupku

Tablica 10. Sjedišta stranaka u upravnim predmetima otvorenima u izvještajnom razdoblju

SJEDIŠTE STRANAKA U POSTUPKU	S	Z	K	Ukupno	Struktura
A) ŽUPANIJE					
ZAGREBAČKA	3	5	4	12	3,87%
KRAPINSKO-ZAGORSKA	4	5	2	11	3,55%
SISAČKO-MOSLAVAČKA	0	2	1	3	0,97%
KARLOVAČKA	1	1	3	5	1,61%
VARAŽDINSKA	0	1	4	5	1,61%
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	1	1	3	5	1,61%
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	1	3	3	7	2,26%
PRIMORSKO-GORANSKA	4	2	2	8	2,58%
LIČKO-SENJSKA	0	0	0	0	0,00%
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	2	0	3	5	1,61%
POŽEŠKO-SLAVONSKA	0	0	1	1	0,32%
BRODSKO-POSAVSKA	0	1	0	1	0,32%
ZADARSKA	1	1	3	5	1,61%
OSJEČKO-BARANJSKA	3	4	5	12	3,87%
ŠIBENSKO-KNINSKA	0	0	1	1	0,32%
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	1	0	2	3	0,97%
SPLITSKO-DALMATINSKA	0	4	7	11	3,55%
ISTARSKA	0	5	2	7	2,26%
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	2	2	1	5	1,61%
MEĐIMURSKA	0	2	4	6	1,94%
GRAD ZAGREB	50	58	42	150	48,40%
Ukupno:	73	97	93	263	84,84%
B) INOZEMSTVO (stranke sa sjedištem izvan RH)	33	0	14	47	15,16%
UKUPNO (A+B):	106	97	107	310	100,00%

Legenda: S – sporazumi, Z – zlouporabe vladajućeg položaja, K - koncentracije

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

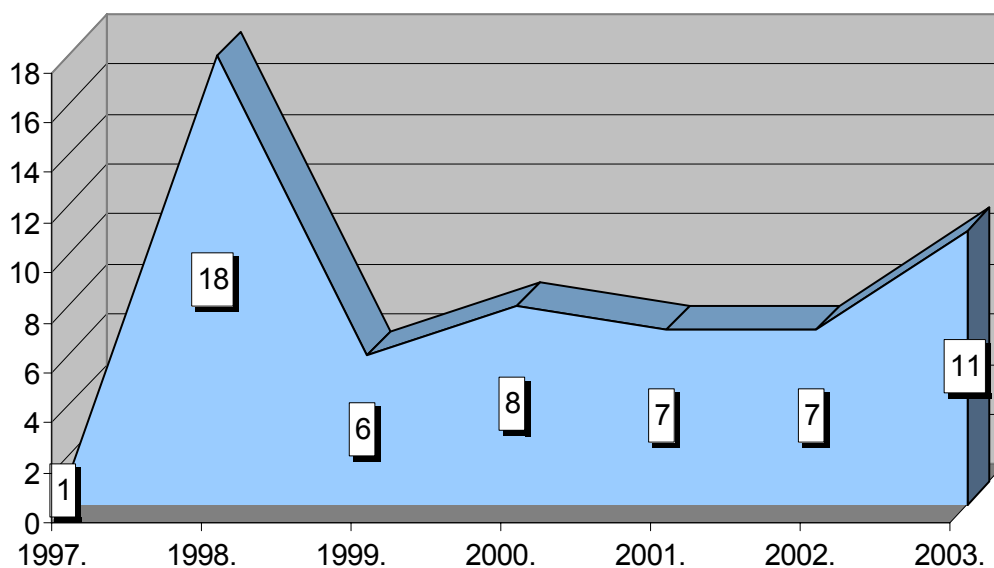
2.7. Analiza predmeta prema broju pokrenutih upravnih i prekršajnih postupaka

Tablica 11. Tužbe na Upravnom sudu Republike Hrvatske koje su podnesene u pojedinom izvještajnom razdoblju od 1997. – 2003.

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	Ukupno	Struktura
UKUPNO	1	18	6	8	7	7	11	58	100,00%
U tijeku	0	3	3	6	6	7	8	33	56,90%
Okončano	1	15	3	2	1	0	3	25	43,10%
Tužba uvažena	0	2	0	1	0	0	1	4	16,00%
Tužba odbijena	1	11	2	1	1	0	1	17	68,00%
Tužba odbačena	0	2	0	0	0	0	0	2	8,00%
Odustanak od tužbe	0	0	1	0	0	0	1	2	8,00%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 10. Broj tužbi podnesenih na Upravnom sudu Republike Hrvatske u razdoblju 1997. - 2003.

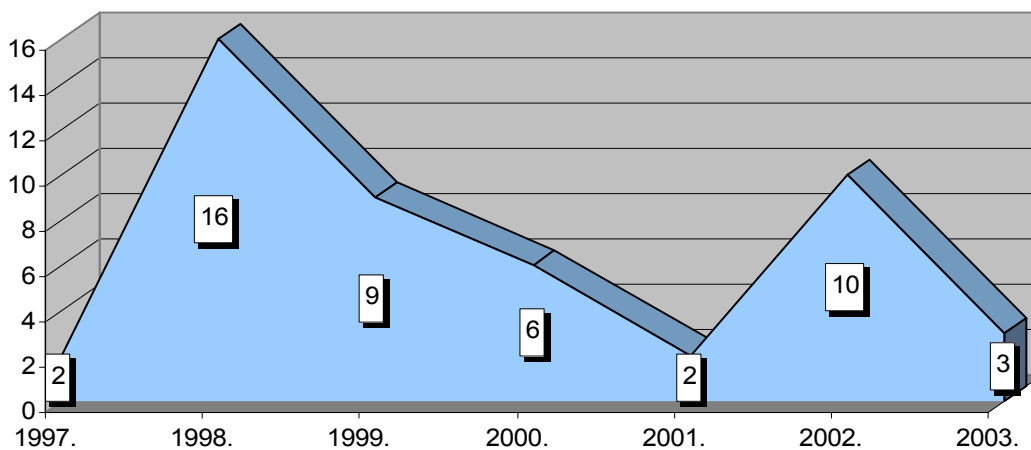
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Tablica 12. Broj podnesenih zahtjeva na prekršajnim sudovima Republike Hrvatske

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	Ukupno	Struktura
UKUPNO	2	16	9	6	2	10	3	48	100,00%
U tijeku	0	4	0	0	2	5	0	11	22,92%
Okončano	2	12	9	6	0	5	3	37	77,08%
Kazna	0	2	1	1	0	0	0	4	10,81%
Zahtjev odbijen	0	0	2	0	0	0	0	2	5,41%
Zahtjev odbačen	0	2	2	2	0	0	0	6	16,22%
Zastara	0	7	2	1	0	0	0	10	27,03%
Odustanak	2	1	0	1	0	5	3	12	32,43%
Obustava postupka / odgađanje donošenja rješenja	0	0	2	1	0	0	0	3	8,11%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 11. Broj podnesenih zahtjeva na prekršajnim sudovima Republike Hrvatske u razdoblju 1997. – 2002.

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

2.8. Broj predmeta izlaganih na sjednicama Savjeta za zaštitu tržišnog natjecanja i Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Tijekom 2003. godine održano je ukupno četiri sjednice Savjeta za zaštitu tržišnog natjecanja u razdoblju od 1. siječnja 2003. do 8. travnja 2003. te sedam sjednica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja u razdoblju od 29. listopada 2003. do 31. prosinca 2003.

Tablica 13. Broj predmeta po kategorijama koji su izlagani na sjednicama Savjeta za zaštitu tržišnog natjecanja u izvještajnom razdoblju⁸⁶

Opis	Broj predmeta	Struktura
I. Ukupno upravni predmeti (1.+ 2.+ 3.)	52	68%
1. Ocjene sporazuma	26	34%
2. Zlouporebe	9	12%
3. Koncentracije	17	22%
II. Mišljenja na zakone i akte	6	8%
III. Ostala stručna prethodna mišljenja	4	5%
IV. Ostalo	15	19%
Ukupno:	77	100%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Tablica 14. Broj predmeta izlaganih na sjednicama Vijeća u za zaštitu tržišnog natjecanja u izvještajnom razdoblju⁸⁷

Opis	Broj predmeta	Struktura
I. Ukupno upravni predmeti (1.+ 2.+ 3.)	41	78%
1. Ocjene sporazuma	23	44%
2. Zlouporebe	7	13%
3. Koncentracije	11	21%
II. Mišljenja na zakone i akte	3	6%
III. Ostala stručna prethodna mišljenja	2	4%
IV. Ostalo (predmeti međunarodne suradnje, potvrđivanje zapisnika s ranijih sjednica Savjeta itd.)	6	12%
Ukupan broj izlaganih predmeta na sjednicama Vijeća:	52	100%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

⁸⁶ U razdoblju od 1. siječnja 2003. do 8. travnja 2003.

⁸⁷ U razdoblju od 29. listopada 2003. do 31. prosinca 2003.

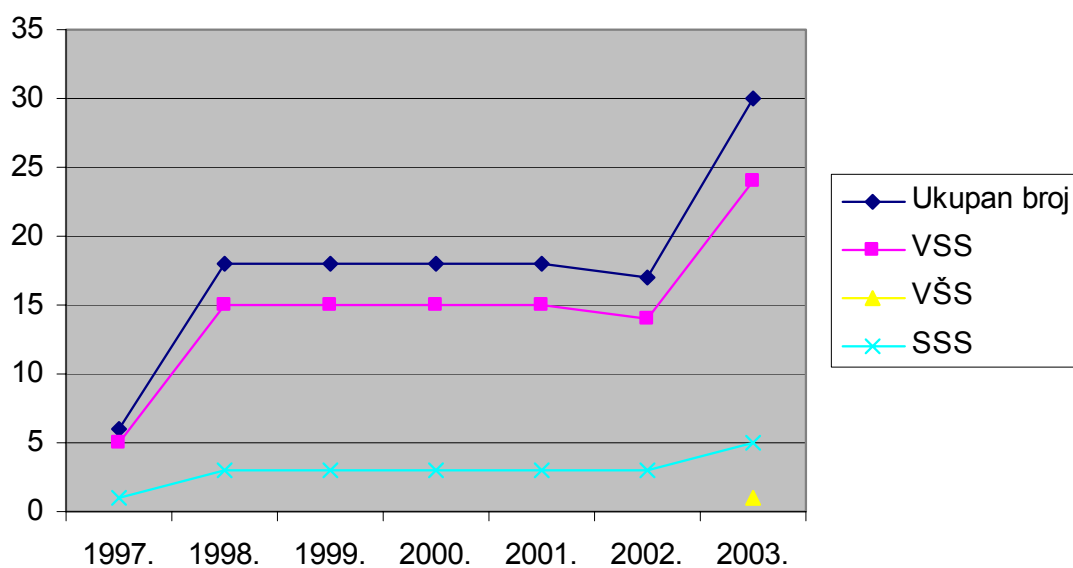
Privitak 3. Broj i struktura zaposlenika Agencije

Tablica 15. Usporedni prikaz broja zaposlenih u Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja

	2002.	2003.	Odnos u % 2003./2002.
SSS	3	5	+ 66,67%
VŠS	-	1	-
VSS	14	24	+ 71,43%
Broj zaposlenih	17	30	+ 76,47%

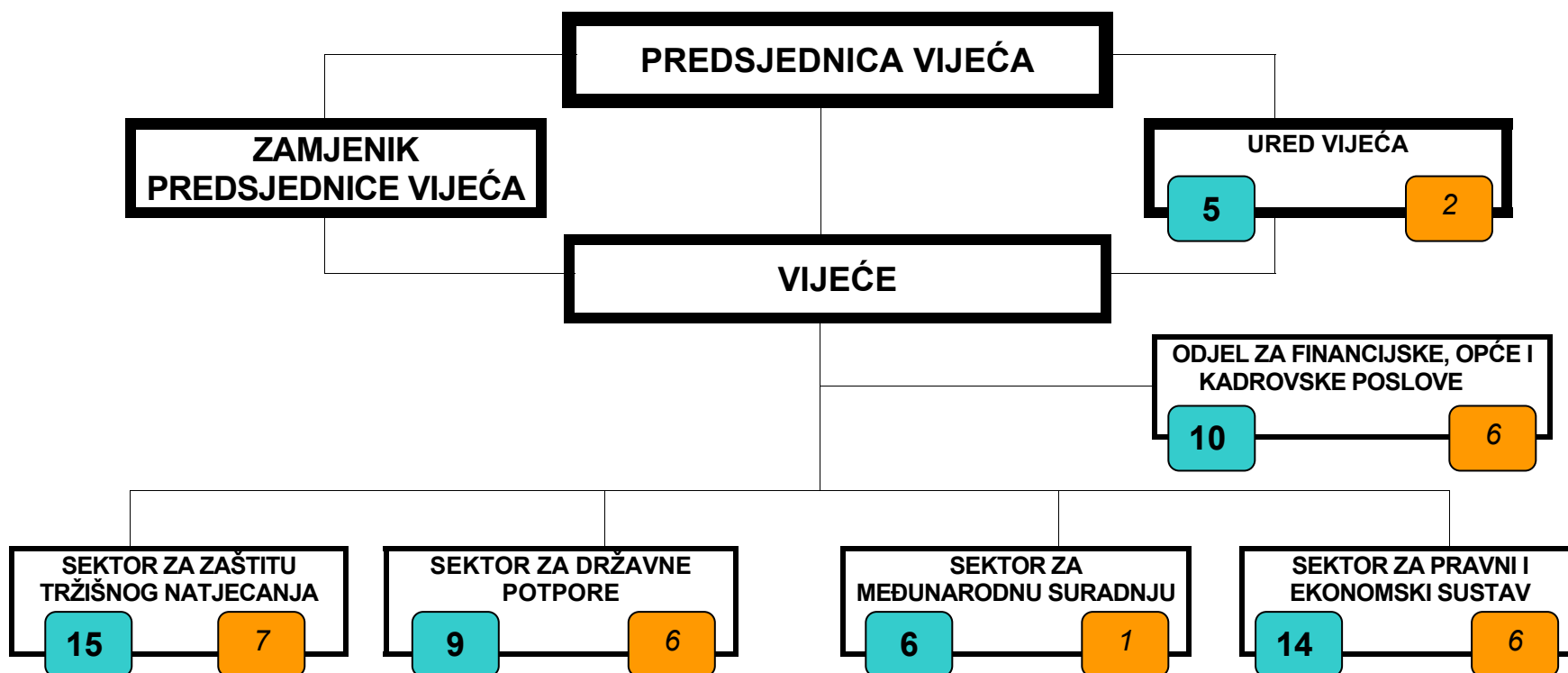
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 12. Kretanje broja zaposlenika u razdoblju 1997. – 2003.

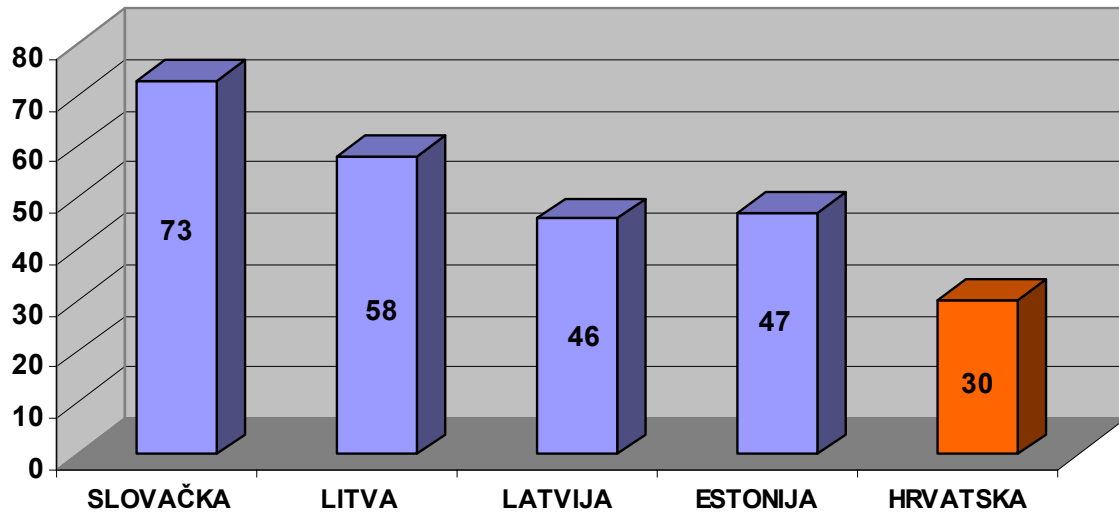
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Slika 13. Stanje broja zaposlenika u trenutku izrade Izvješća i neophodan broj zaposlenika za provedbu Zakona u nadležnosti Agencije, a prema sistematizaciji radnih mjesta prema Pravilniku o radu Agencije

- Legenda:
- x** – neophodan broj izvršitelja prema sistematizaciji radnih mjesta prema Pravilniku po pojedinim organizacijskim jedinicama
 - x* – broj zaposlenika u trenutku izrade Izvješća

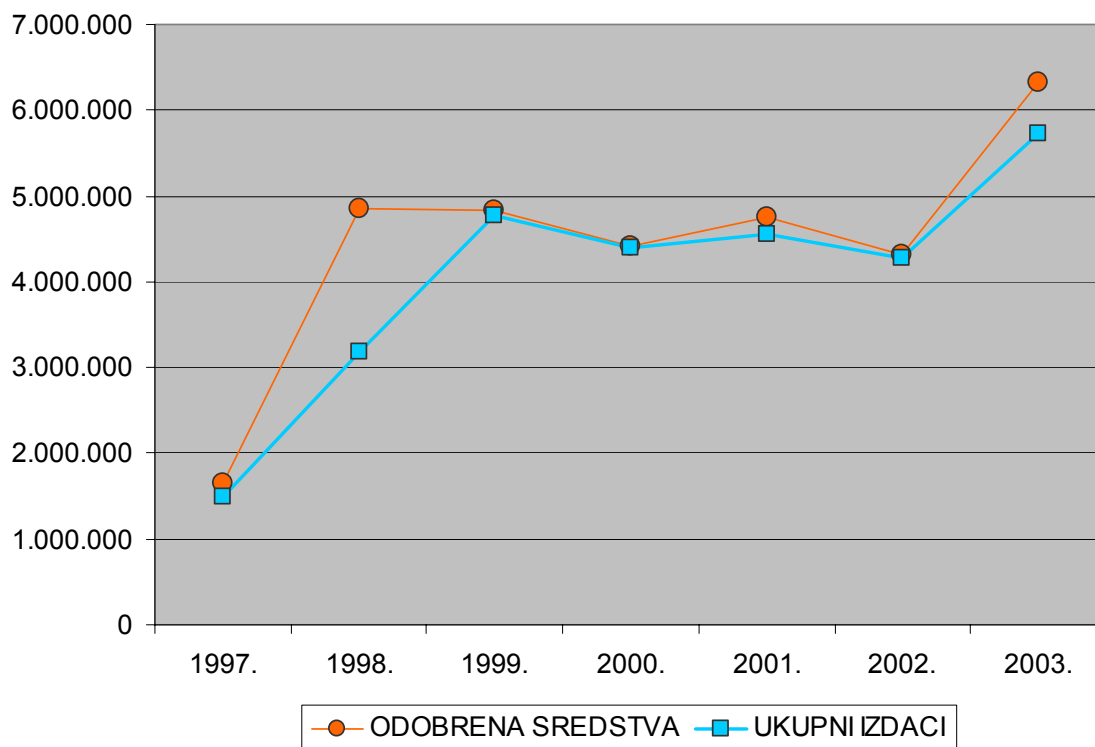
Slika 14. Broj zaposlenika u nacionalnim tijelima za pravo tržišnog natjecanja odabranih zemalja u 2003. godini

Izvor: službene web stranice nacionalnih tijela posjećene dana 1. rujna 2004.

Privitak 4. Proračun Agencije

Slika 15. Odobrena sredstva iz proračuna i ukupni izdaci Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u razdoblju 1997. - 2003.

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Tablica 16. Odobrena sredstva iz proračuna i ukupni izdaci Agencije (iznos nakon rebalansa) za razdoblje 1997. - 2003.

u HRK

Pozicija	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	Indeks 2003./200 2.
A. ODOBRENA SREDSTVA IZ PRORAČUNA	1.648.361	4.846.365	4.826.278	4.406.499	4.760.692	4.314.820	6.317.499	146
1. Tekući izdaci	1.012.618	2.418.807	4.510.153	4.335.867	4.258.346	4.116.240	5.047.263	123
1.1.za zaposlene	287.941	1.270.458	2.981.755	2.940.875	2.598.930	2.489.800	3.099.483	124
1.2.za materijalne izdatke	724.677	1.148.349	1.528.398	1.394.992	1.659.416	1.626.440	1.947.780	120
2. Kapitalni izdaci	476.943	755.898	253.211	50.328	297.640	157.170	682.615	434
B. UKUPNI IZDACI (1.+2.)	1.489.561	3.177.705	4.763.364	4.386.195	4.555.986	4.273.410	5.729.878	134
C. NEUTROŠENO (A-B)	158.800	1.668.660	62.914	20.304	204.706	41.410	587.621	-

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za ekonomski sustav i analize

Privitak 5. Nalaz Državne revizije

U ovom Privitku daje se Mišljenje Državnog ureda za reviziju objavljenog u Izvješću o obavljenoj reviziji financijskih izvještaja i poslovanja Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2003. godinu, Klasa: 041-01/04-01/185, Ur. broj: 613-01-02-04-6. Revizija je obavljena u razdoblju od 24. svibnja do 8. srpnja 2004.

Cit."

III. MIŠLJENJE

1. U skladu s odredbama Zakona o državnoj reviziji obavljena je revizija financijskih izvještaja i poslovanja Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja za 2003., o čemu je izraženo bezuvjetno mišljenje.
2. Postupak revizije proveden je u skladu s revizijskim standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija – INTOSAI.
3. Prema mišljenju Državnog ureda za reviziju, financijski izvještaji Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2003. u svim značajnijim aspektima iskazuju objektivni i istinit prikaz poslovanja tijekom godine i stanja na koncu godine, te istinit financijski položaj i rezultate financijske aktivnosti kao i namjensko trošenje sredstava.

Financijski izvještaji sastavljeni su u skladu s propisima koji određuju računovodstvo proračuna i proračunskih korisnika, a poslovanje se odvijalo u skladu s propisima koji određuju nadležnost Agencije."

Privitak 6. Prikaz rada (aktivnosti) Agencije u 2002. godini

STATISTIČKI PRIKAZ AKTIVNOSTI (1. ožujak 2002. – 28. veljače 2003.)

Statistički prikaz aktivnosti Agencije obuhvaća tri tematske cjeline:

- Broj i struktura zaposlenika Agencije;
- Pregled obrađivanih predmeta;
- Proračun Agencije.

Predmeti koji su analizirani su svi obrađivani predmeti u razdoblju od **1. ožujka 2002. do 28. veljače 2003.** što predstavlja izvještajno razdoblje Izvješća za 2002. godinu.

1. BROJ I STRUKTURA ZAPOSLENIKA AGENCIJE

2. PREGLED OBRAĐIVANIH PREDMETA

- 2.1. Ukupan broj obrađivanih predmeta
- 2.2. Analiza predmeta prema njihovoj kvalifikaciji
- 2.3. Analiza predmeta prema udjelu okončanih predmeta
- 2.4. Analiza predmeta prema načinu pokretanja postupaka
- 2.5. Analiza predmeta prema djelatnostima stranaka u postupku
- 2.6. Analiza predmeta prema sjedištima stranaka
- 2.7. Analiza predmeta prema broju pokrenutih upravnih i prekršajnih postupaka

3. PRORAČUN AGENCIJE

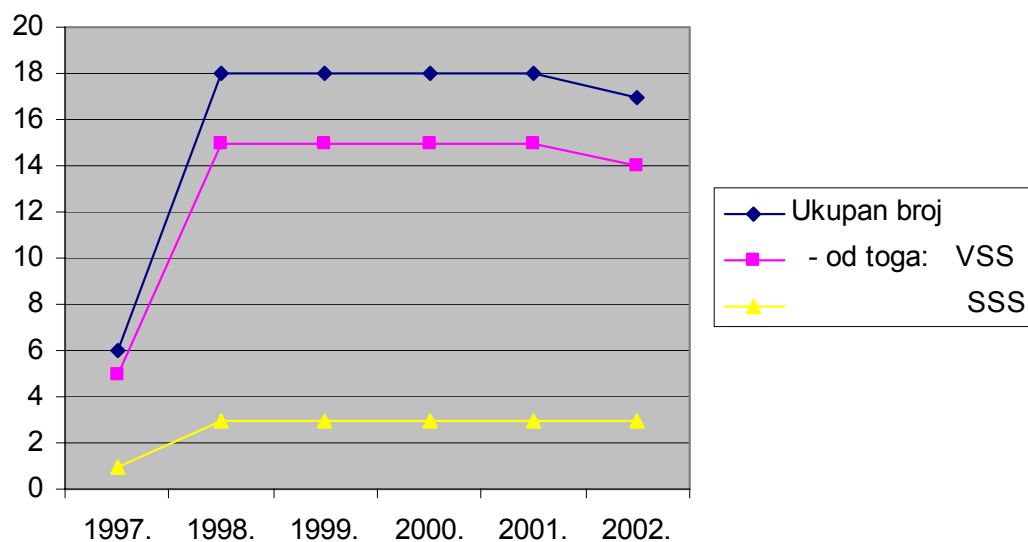
1. BROJ I STRUKTURA ZAPOSLENIKA AGENCIJE

Tablica 1. Usporedni prikaz broja zaposlenih u Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja

	2001.	2002.	Odnos u % 2002./2001.
Broj zaposlenih	18	17	-5,56%
VSS	15	14	-6,67%
SSS	3	3	0,00%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 1. Kretanje broja zaposlenika u razdoblju 1997. – 2002.

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

2. PREGLED OBRAĐIVANIH PREDMETA

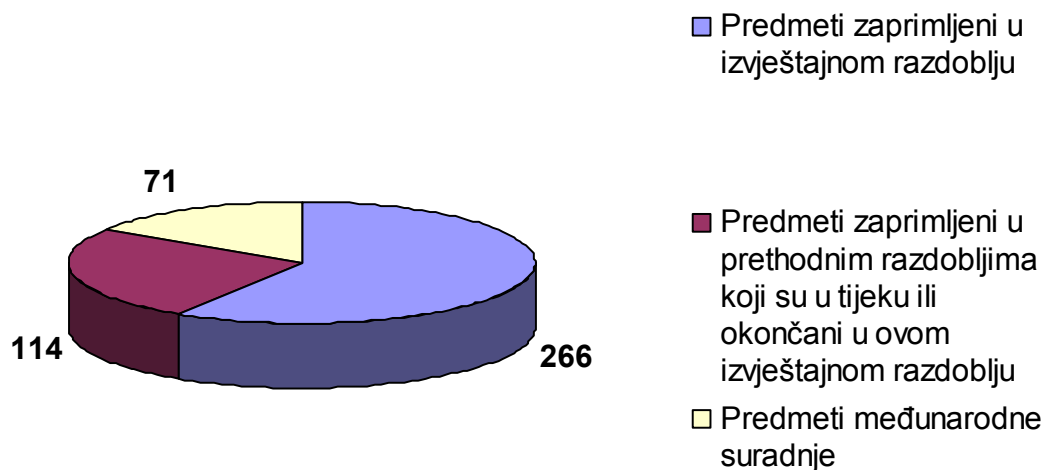
2.1. Ukupan broj obrađivanih predmeta

Tablica 2. Ukupan broj predmeta obrađivanih u izvještajnom razdoblju

	Broj predmeta
Predmeti zaprimljeni u izvještajnom razdoblju	266
Predmeti zaprimljeni u prethodnim razdobljima koji su u tijeku ili okončani u ovom izvještajnom razdoblju	114
Predmeti međunarodne suradnje	71
Ukupno	451

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 2. Ukupan broj predmeta obrađivanih u izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Tablica 3. Predmeti otvoreni u izvještajnom razdoblju

	Okončano	U tijeku	Ukupno	Udio u uk. br. predmeta (u %)
Zlouporebe	45	11	56	21,05
Koncentracije	26	18	44	16,54
Sporazumi	51	28	79	29,70
Ukupno upravni predmeti	122	57	179	67,29
Stručna prethodna mišljenja	22	2	24	9,02
Ostali neupravni predmeti	36	12	48	18,05
Mišljenja na zakone i druge akte	11	4	15	5,64
Ukupno neupravni predmeti	69	18	87	32,71
Ukupan broj predmeta	191	75	266	100,00
Udio u uk. br. predmeta (u %)	71,80	28,20	100,00	

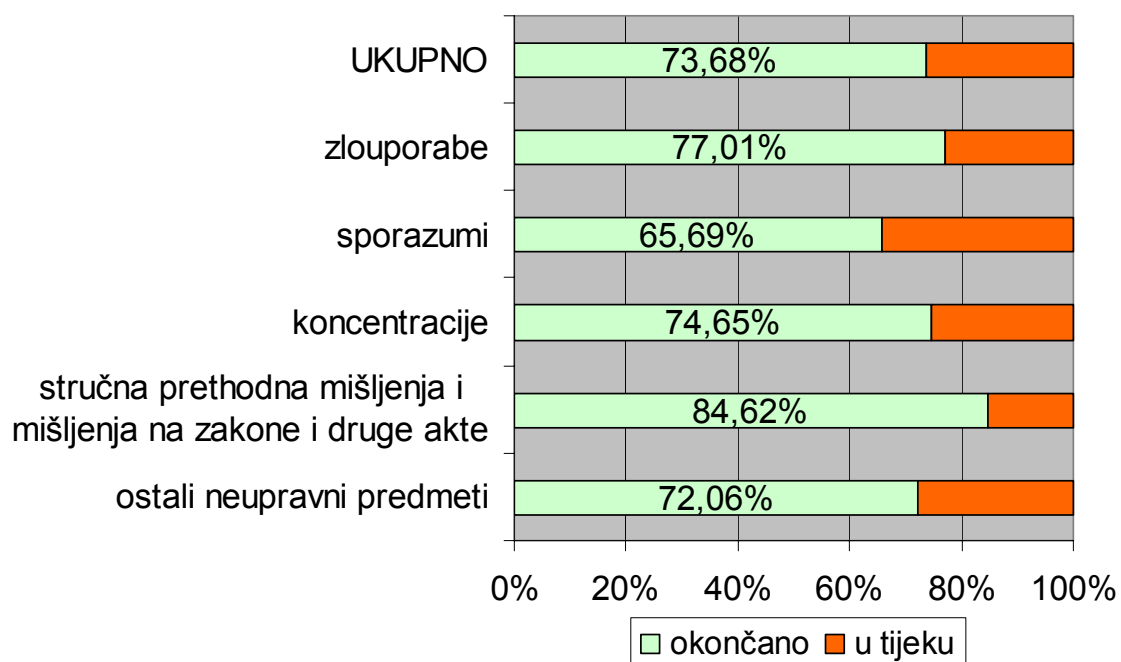
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Tablica 4. Predmeti otvoreni u prethodnim razdobljima, koji su u tijeku ili okončani u ovom izvještajnom razdoblju

	Okončano	U tijeku	Ukupno	Udio u uk. br. predmeta (u %)
Zlouporebe	22	9	31	27,19
Koncentracije	27	0	27	23,68
Sporazumi	16	7	23	20,18
Ukupno upravni predmeti	65	16	81	71,05
Stručna prethodna mišljenja	9	2	11	9,65
Ostali neupravni predmeti	13	7	20	17,54
Mišljenja na zakone i druge akte	2	0	2	1,75
Ukupno neupravni predmeti	24	9	33	28,95
Ukupan broj predmeta	89	25	114	100,00
Udio u uk. br. predmeta (u %)	78,07	21,93	100,00	

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 3. Udio okončanih u ukupnom broju obrađivanih predmeta u izvještajnom razdoblju po pojedinim kategorijama

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

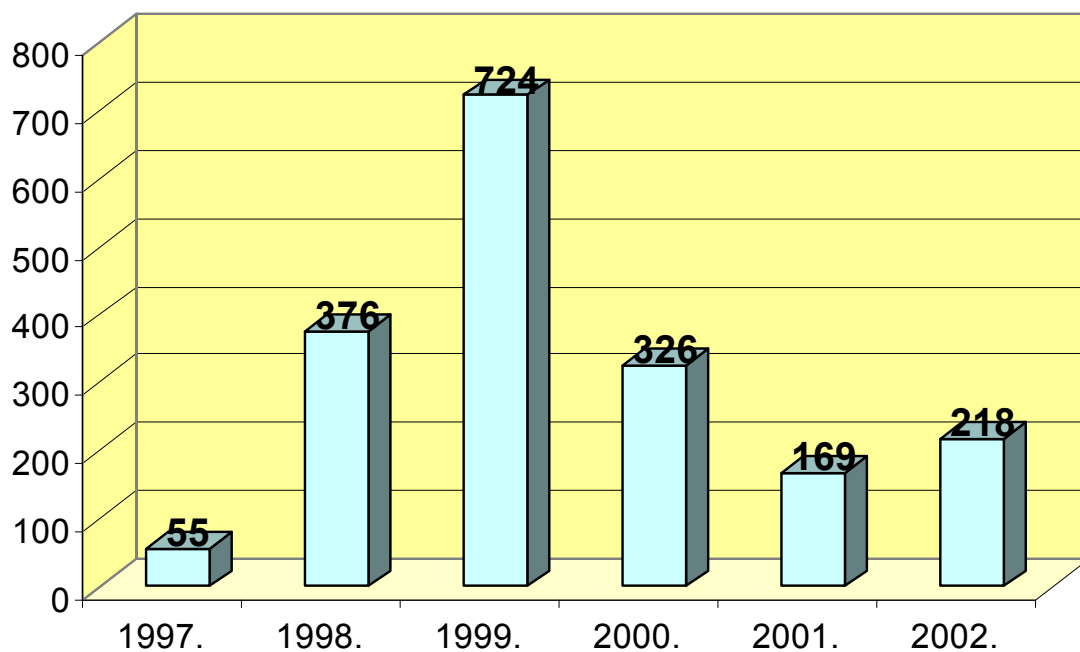
Tablica 5. Usporedni prikaz ukupnog broja predmeta od početka rada Agencije

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	Odnos u % 2002./2001.
UPRAVNI PREDMETI:							
ZLOUPORABE	27	68	90	52	48	56	16,67%
SPORAZUMI	9	264	534	147	23	79	243,48%
KONCENTRACIJE	5	25	64	34	26	44	69,23%
Ukupno:	41	357	688	233	97	179	84,54%
NEUPRAVNI PREDMETI:							
STRUČNA PRETHODNA MIŠLJENJA I MIŠLJENJA NA ZAKONE I DRUGE AKTE	14	19	36	93	72	39	-45,83%
Međusuma*:	55	376	724	326	169	218	28,99%
OSTALI NEUPRAVNI PREDMETI	-	-	-	-	60	48	-20,00%
PREDMETI MEĐUNARODNE SURADNJE	-	-	-	-	73	71	-2,74%
UKUPNO:					302	337	11,59%

* međusuma predstavlja zbroj ukupnog broja upravnih predmeta i stručnih prethodnih mišljenja, mišljenja na zakone i druge akte

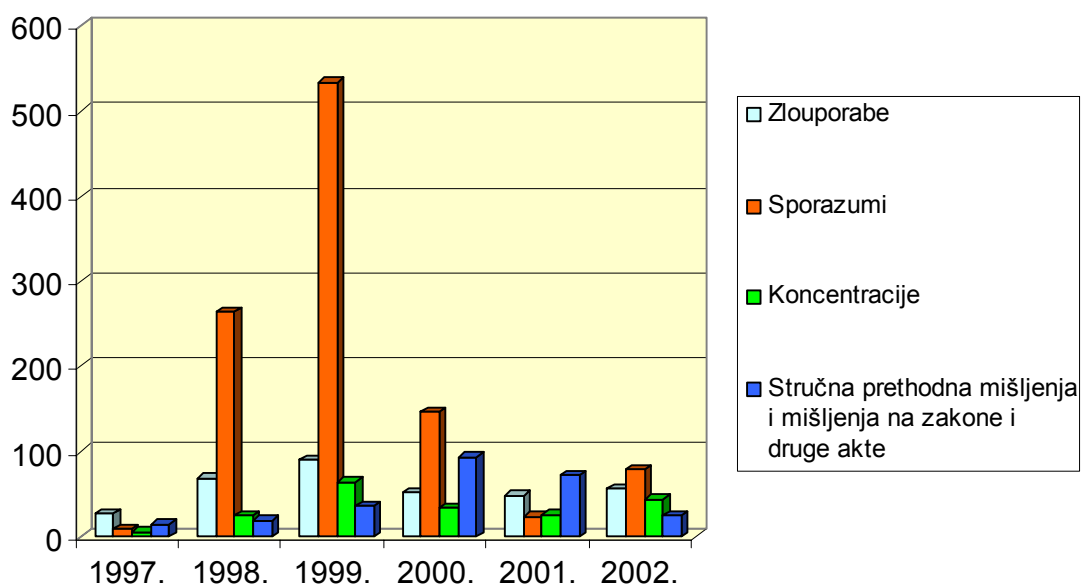
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 4. Broj pokrenutih predmeta po pojedinim godinama u razdoblju 1997. – 2002.

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 5. Struktura pokrenutih predmeta po pojedinim godinama u razdoblju 1997. – 2002.

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

2.2. Analiza predmeta prema njihovoj kvalifikaciji

Tablica 6. Pregled otvorenih predmeta prema kvalifikaciji predmeta u izvještajnom razdoblju

OPIS	broj predmeta	Struktura u %
KONCENTRACIJE	44	13,06
stjecanja većinskog udjela i većinskog prava odlučivanja	37	10,98
pripajanja	4	1,19
spajanja	3	0,9
ZLOUPORABE VLADAJUĆEG I MONOPOLISTIČKOG POLOŽAJA	56	16,62
OCJENE UGOVORA (SPORAZUMI)	79	23,44
franchising	27	8,01
licence	10	2,97
isključiva/selektivna distribucija	30	8,90
ostalo (poslovna suradnja)	12	3,56
STRUČNA PRETHODNA MIŠLJENJA, TE MIŠLJENJA NA ZAKONE I OSTALE AKTE	39	11,57
stručna prethodna mišljenja	24	7,12
■ o (ne)postojanju obveze prijave namjere provedbe koncentracije	5	-
■ ostala mišljenja (tumačenje odredaba ZZTN, ostalo)	19	-
mišljenja na zakone/akte	15	4,45
OSTALI NEUPRAVNI PREDMETI	48	14,24
MEĐUNARODNA SURADNJA	71	21,07
međunarodni seminari	15	4,45
- ostali oblici suradnje s međunarodnim institucijama i tijelima za pravo konkurencije; CARDS i ostali projekti itd.	56	16,62
UKUPAN BROJ PREDMETA:	337	100,00

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

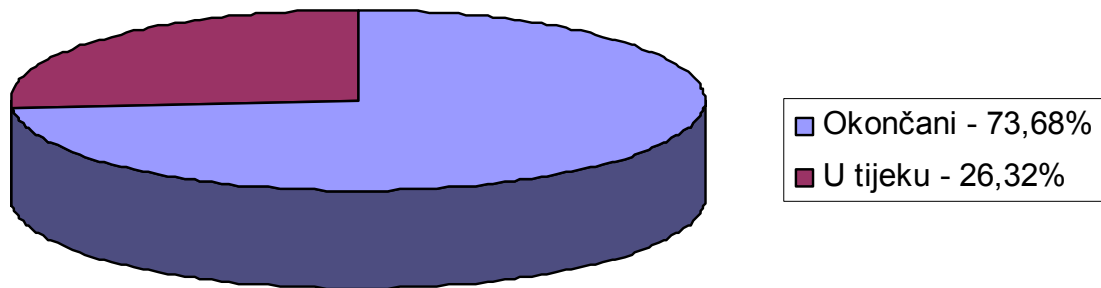
2.3. Analiza predmeta prema udjelu okončanih predmeta

Tablica 7. Broj okončanih predmeta i predmeta u tijeku od svih obrađivanih predmeta u izvještajnom razdoblju

	Okončani	U tijeku	Ukupno	Udio okončanih predmeta (u %)
Predmeti zaprimljeni u izvještajnom razdoblju	191	75	266	71,80
Predmeti zaprimljeni u prethodnim razdobljima koji su u tijeku ili končani u ovom izvještajnom razdoblju	89	25	114	78,07
Ukupno	280	100	380	73,68

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 6. Struktura okončanih predmeta i predmeta u tijeku od ukupnog broja obrađivanih predmeta u izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

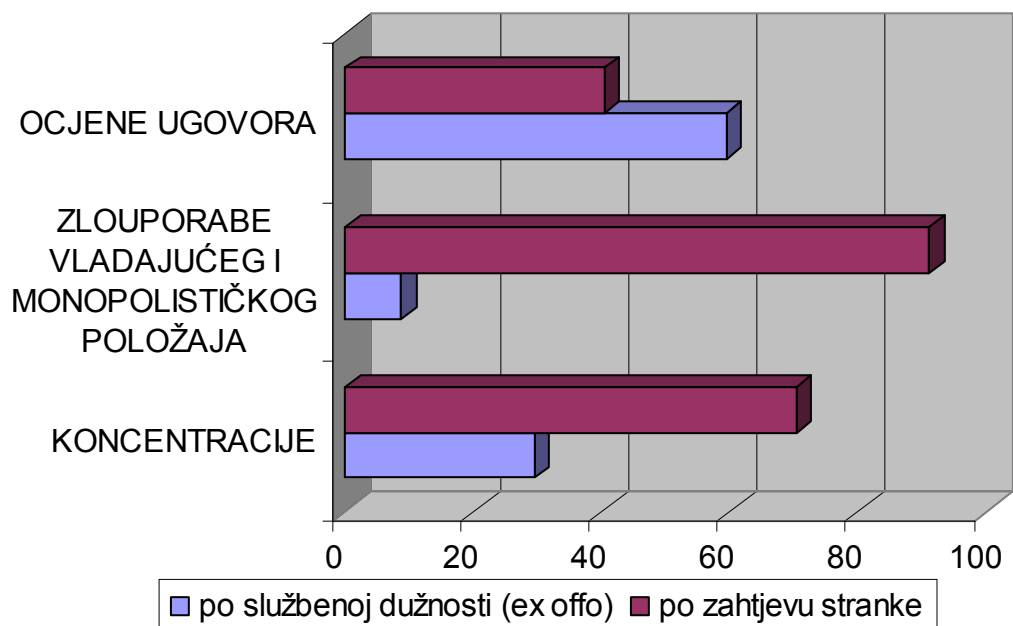
2.4. Analiza predmeta prema načinu pokretanja postupaka

Tablica 8. Broj predmeta prema načinu pokretanja postupka, a koji su otvoreni u izvještajnom razdoblju

OPIS	broj predmeta	Struktura u %	
KONCENTRACIJE	44	100,00	
po službenoj dužnosti (ex offo)	13	29,54	
po zahtjevu stranke	31	70,46	
ZLOUPORABE VLADAJUĆEG I MONOPOLISTIČKOG POLOŽAJA	56	100,00	
po službenoj dužnosti (ex offo)	5	8,93	
po zahtjevu stranke	51	91,07	
OCJENE UGOVORA (SPORAZUMI)	79	100,00	
po službenoj dužnosti (ex offo)	47	59,49	
po zahtjevu stranke	32	40,51	
Σ	po službenoj dužnosti (ex offo)	65	36,31
	po zahtjevu stranke	114	63,69
UKUPNO PREDMETA:	179	100,00	

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 7. Struktura predmeta prema načinu pokretanja postupka, a koji su otvoreni u izvještajnom razdoblju

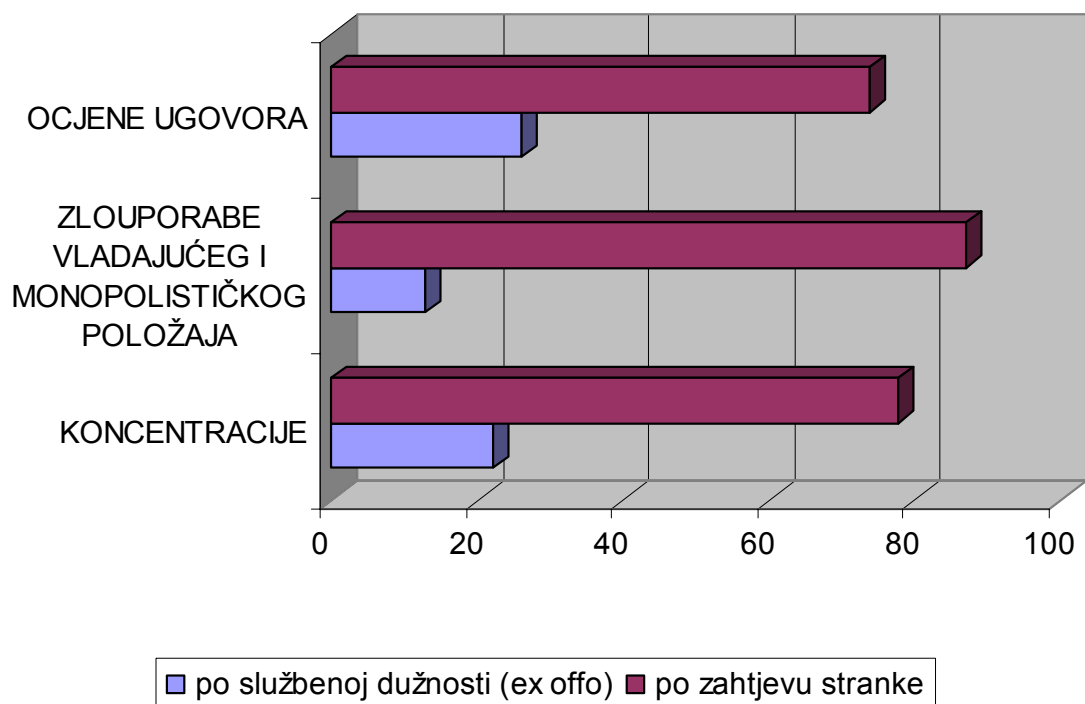
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Tablica 9. Struktura predmeta prema načinu pokretanja postupka otvorenih u prethodnim razdobljima, a koji su okončani ili u tijeku u ovom izvještajnom razdoblju

OPIS	broj predmeta	Struktura u %	
KONCENTRACIJE	27	100,00	
po službenoj dužnosti (ex offo)	6	22,22	
po zahtjevu stranke	21	77,78	
ZLOUPORABE VLADAJUĆEG I MONOPOLISTIČKOG POLOŽAJA	31	100,00	
po službenoj dužnosti (ex offo)	4	12,90	
po zahtjevu stranke	27	87,10	
OCJENE UGOVORA (SPORAZUMI)	23	100,00	
po službenoj dužnosti (ex offo)	6	26,09	
po zahtjevu stranke	17	73,91	
Σ	po službenoj dužnosti (ex offo)	16	19,75
	po zahtjevu stranke	65	80,25
UKUPNO PREDMETA:	81	100,00	

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 8. Struktura predmeta prema načinu pokretanja postupka otvorenih u prethodnim razdobljima, a koji su okončani ili u tijeku u ovom izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

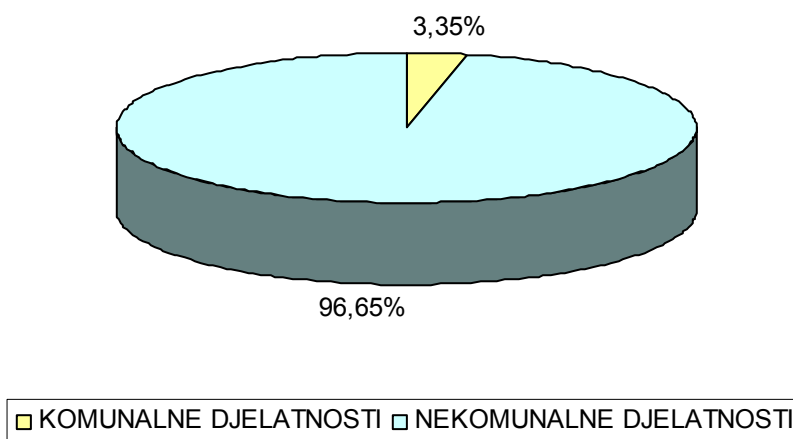
2.5. Analiza predmeta prema djelatnostima stranaka u postupku

Tablica 10. Struktura upravnih predmeta prema djelatnostima stranaka

	predmeti otvoreni u prethodnim razdobljima	predmeti otvoreni u izvještajnom razdoblju	Ukupno	Struktura
KOMUNALNE DJELATNOSTI	5	6	11	4,24%
opskrba pitkom vodom, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	-	1	1	
energenti i opskrba toplinskom energijom	1	3	4	
prijevoz putnika u javnom prometu	1	-	1	
održavanje groblja	2	-	2	
održavanje čistoće i odlaganje komunalnog otpada	1	1	2	
tržnice na malo	-	1	1	
NEKOMUNALNE DJELATNOSTI	76	173	249	95,76%
prerađivačke djelatnosti	21	32	53	20,38%
uslužne djelatnosti	55	141	196	75,38%
• trgovina na malo i veliko	21	77	98	37,69%
• financijske institucije	7	18	25	9,62%
• ugostiteljstvo i turizam	6	4	10	3,85%
• transport	3		3	1,16%
• ostalo	18	42	60	23,08%
UKUPAN BROJ MJERODAVNIH TRŽIŠTA	81	179	260	100,00%

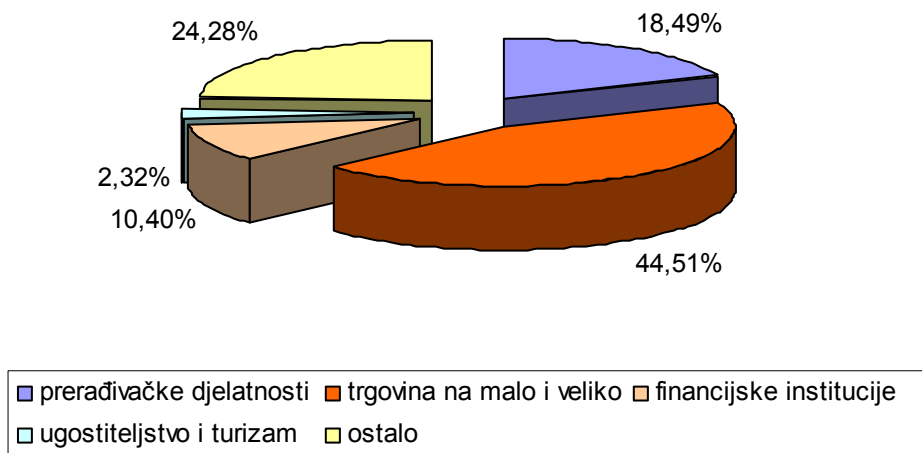
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 9. Struktura upravnih predmeta otvorenih u izvještajnom razdoblju prema vrstama djelatnosti koje obavljaju stranke u predmetima

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 10. Struktura upravnih predmeta iz područja nekomunalnih djelatnosti otvorenih u izvještajnom razdoblju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

2.6. Analiza predmeta prema sjedištima stranaka

Tablica 11. Sjedišta stranaka u upravnim predmetima otvorenima u izvještajnom razdoblju

SJEDIŠTE STRANAKA U POSTUPKU	Ukupno	Struktura
A) ŽUPANIJE		
ZAGREBAČKA	12	3,18%
KRAPINSKO-ZAGORSKA	5	1,33%
SISAČKO-MOSLAVAČKA	6	1,59%
KARLOVAČKA	10	2,65%
VARAŽDINSKA	5	1,33%
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	5	1,33%
BJELOVARSKO-BILOGORSKA	0	0,00%
PRIMORSKO-GORANSKA	8	2,12%
LIČKO-SENJSKA	0	0,00%
VIROVITIČKO-PODRAVSKA	0	0,00%
POŽEŠKO-SLAVONSKA	0	0,00%
BRODSKO-POSAVSKA	2	0,53%
ZADARSKA	8	2,12%
OSJEČKO-BARANJSKA	15	3,98%
ŠIBENSKO-KNINSKA	2	0,53%
VUKOVARSKO-SRIJEMSKA	1	0,27%
SPLITSKO-DALMATINSKA	24	6,37%
ISTARSKA	12	3,18%
DUBROVAČKO-NERETVANSKA	5	1,33%
MEĐIMURSKA	3	0,80%
GRAD ZAGREB	178	47,21%
Ukupno:	301	79,90%
B) INOZEMSTVO (stranke sa sjedištem izvan RH)	76	20,16%
UKUPNO (A+B):	377	100,00%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

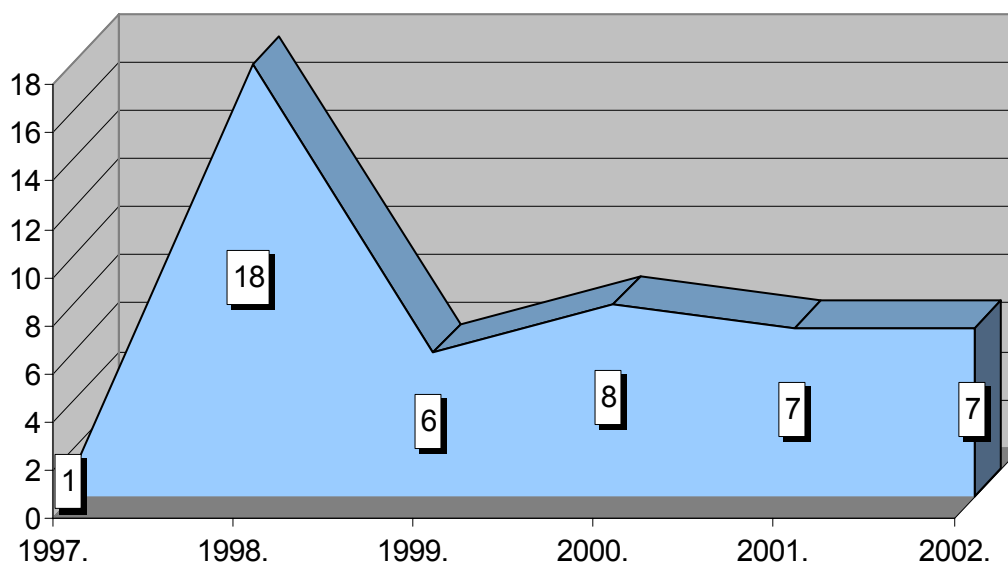
2.7. Analiza predmeta prema broju pokrenutih upravnih i prekršajnih postupaka

Tablica 12. Tužbe na Upravnom sudu Republike Hrvatske koje su podnesene u izvještajnom razdoblju

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	Ukupno	Struktura
UKUPNO	1	18	6	8	7	7	47	100,00%
U tijeku	0	3	3	6	6	7	25	53,19%
Okončano	1	15	3	2	1	0	22	46,81%
Tužba uvažena	0	2	0	1	0	0	3	13,64%
Tužba odbijena	1	11	2	1	1	0	16	72,73%
Tužba odbačena	0	2	0	0	0	0	2	9,09%
Odustanak od tužbe	0	0	1	0	0	0	1	4,54%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 11. Broj tužbi podnesenih na Upravnom sudu Republike Hrvatske u razdoblju 1997. - 2002.

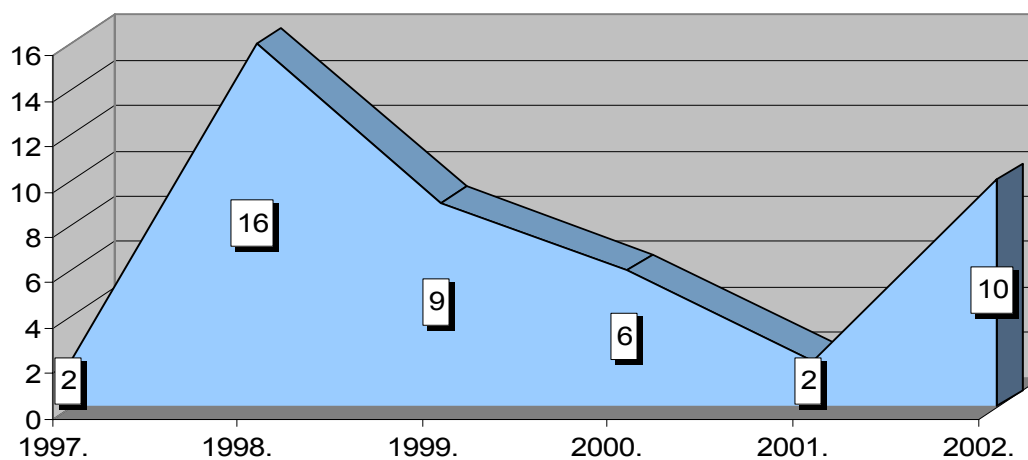

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Tablica 13. Broj podnesenih zahtjeva na prekršajnim sudovima
Republike Hrvatske

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	Ukupno	Struktura
UKUPNO	2	16	9	6	2	10	45	100,00%
U tijeku	0	4	0	0	2	5	11	24,44%
Okončano	2	12	9	6	0	5	34	75,56%
Kazna	0	2	1	1	0	0	4	11,76%
Zahtjev odbijen	0	0	2	0	0	0	2	5,88%
Zahtjev odbačen	0	2	2	2	0	0	6	17,65%
Zastara	0	7	2	1	0	0	10	29,42%
Odustanak	2	1	0	1	0	5	9	26,47%
Obustava postupka / odgađanje donošenja rješenja	0	0	2	1	0	0	3	8,82%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 12. Broj podnesenih zahtjeva na prekršajnim sudovima Republike Hrvatske
u razdoblju 1997. – 2002.

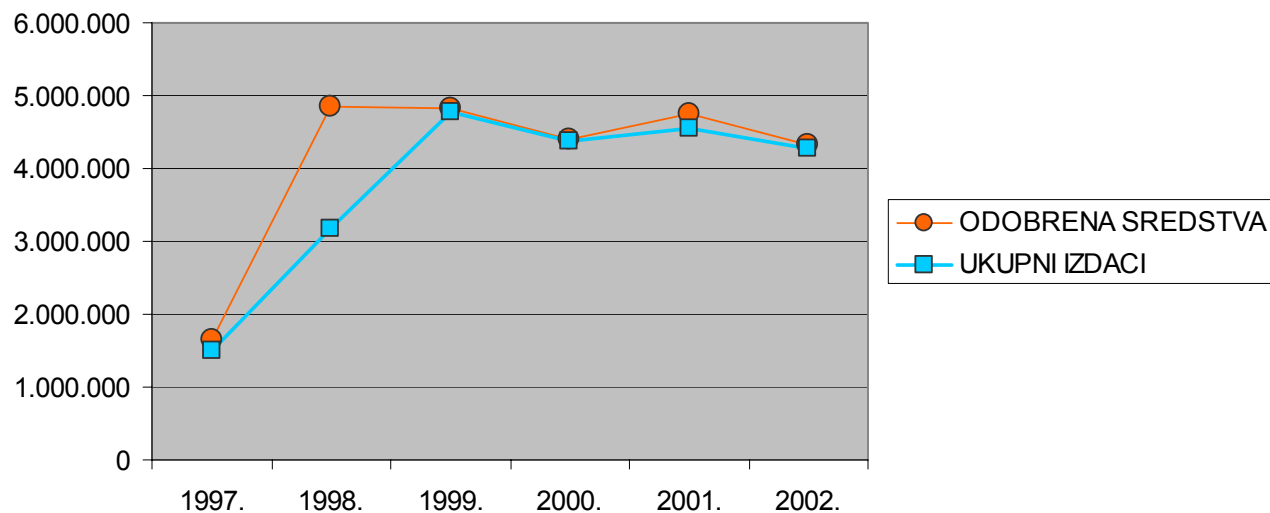
Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

3. PRORAČUN AGENCIJE

Tablica 14. Proračun Agencije za razdoblje 1997. - 2002.

Pozicija	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	Indeks 2002./2001.
A. ODOBRENA SREDSTVA IZ PRORAČUNA	1.648.361	4.846.365	4.826.278	4.406.499	4.760.692	4.314.820	91
1. Tekući izdaci	1.012.618	2.418.807	4.510.153	4.335.867	4.258.346	4.116.240	97
1.1.za zaposlene	287.941	1.270.458	2.981.755	2.940.875	2.598.930	2.489.800	96
1.2.za materijalne izdatke	724.677	1.148.349	1.528.398	1.394.992	1.659.416	1.626.440	98
2. Kapitalni izdaci	476.943	755.898	253.211	50.328	297.640	157.170	53
B. UKUPNI IZDACI (1.+2.)	1.489.561	3.177.705	4.763.364	4.386.195	4.555.986	4.273.410	94
C. NEUTROŠENO (A-B)	158.800	1.668.660	62.914	20.304	204.706	41.410	-

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Tablica 15. Proračun Agencije za 2002. godinu

		REBALANS	UTROŠENO	INDEKS
		Proračuna za 2002.	1. - 12. 2002.	
Račun / Naziv računa		(2)	(3)	(3) / (2)
(1)				
3	Rashodi	4.160.320	4.116.239,63	98,94
31	Rashodi za zaposlene	2.496.522	2.489.800,22	99,73
311	Plaće	2.141.100	2.106.691,13	98,39
3111	Plaće u novcu	2.141.100	2.106.691,13	98,39
312	Ostali rashodi za zaposlene	0	23.206,91	
3121	Ostali rashodi za zaposlene	0	23.206,91	
313	Doprinosi na plaće	355.422	359.902,18	101,26
3131	Doprinosi za mirovinsko osiguranje	187.346	184.335,26	98,39
3132	Doprinosi za zdravstveno osiguranje (uklj. dopr. za sl. put)	149.877	148.572,24	99,13
	Doprinos za slučaj nezgode na radu 0,47%	0	9.087,87	
3133	Doprinosi za zapošljavanje	18.199	17.906,81	98,39
32	Materijalni rashodi	1.661.798	1.625.093,27	97,79
321	Naknade troškova zaposlenima	158.137	161.701,00	102,25
3211	Službena putovanja	75.000	79.055,62	105,41
3212	Nakn.za prij.,na rad na terenu i odvojeni život	39.137	39.306,41	100,43
3213	Stručno usavršavanje zaposlenika	44.000	43.338,97	98,50
322	Rashodi za materijal i energiju	191.500	180.814,27	94,42
3221	Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	144.000	143.440,47	99,61
3223	Energija	40.000	31.820,45	79,55
3225	Sitni inventar i auto gume	7.500	5.553,35	74,04
323	Rashodi za usluge	911.761	890.123,59	97,63
3231	Usluge telefona, pošte i prijevoza	154.900	134.663,83	86,94

3232	Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	216.261	216.128,00	99,94
3233	Usluge promidžbe i informiranja	13.000	11.968,71	92,07
3234	Komunalne usluge	135.000	136.502,77	101,11
3235	Zakupnine i najamnine	246.600	245.742,51	99,65
3237	Intelektualne i osobne usluge	75.000	74.761,51	99,68
3238	Računalne usluge	10.000	10.000,00	100,00
3239	Ostale usluge	61.000	60.356,26	98,94
329	Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	400.400	392.454,41	98,02
3291	Naknade članovima povjerenstava	364.400	360.927,08	99,05
3292	Premije osiguranja	10.000	9.566,38	95,66
3293	Reprezentacija	18.000	17.997,75	99,99
3294	Članarine	8.000	3.963,20	49,54
34	Financijski rashodi	2.000	1.346,14	67,31
343	Ostali financijski rashodi	2.000	1.346,14	67,31
3431	Bankarske usluge i usluge platnog prometa	2.000	1.346,14	67,31
4	Rashodi (za nabavu nefinancijske imovine)	154.500	157.170,62	101,73
41	Rashodi za nabavu neproizvedene imovine	20.000	32.327,14	161,64
412	Nematerijalna imovina	20.000	32.327,14	161,64
4123	Licence	20.000	32.327,14	161,64
42	Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	134.500	124.843,48	92,82
422	Postrojenja i oprema	134.500	124.843,48	92,82
4221	Uredska oprema i namještaj	128.500	119.539,26	93,03
4222	Komunikacijska oprema	6.000	5.304,22	88,40
425	Nematerijalna proizvedena imovina	0	0,00	
4262	Ulaganja u računalne programe	0	0,00	
UKUPNO:		4.314.820	4.273.410,25	99,04

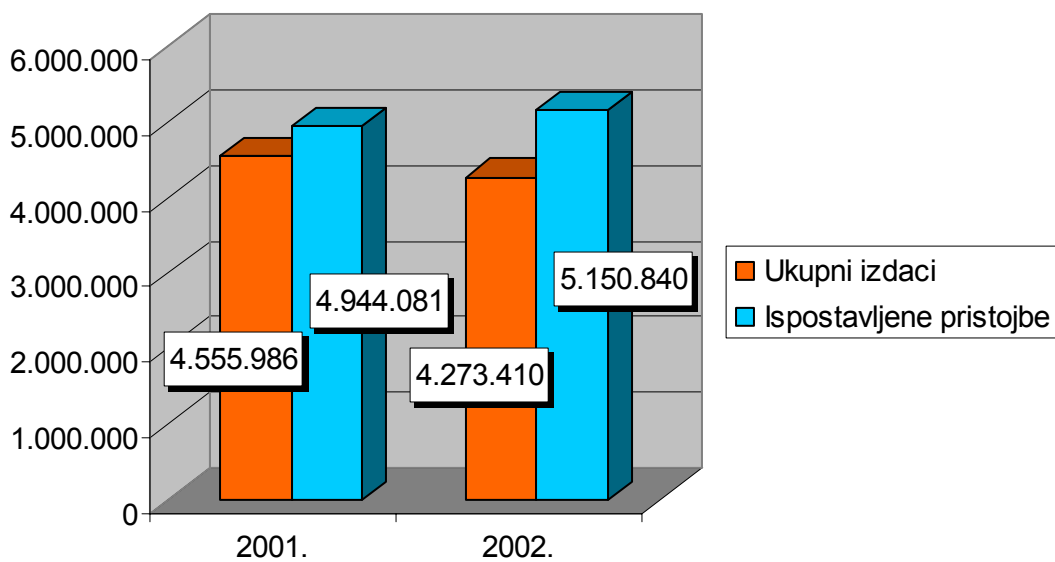
Tablica 16. Ukupni izdaci Agencije i ispostavljene upravne pristojbe tijekom 2001. i 2002. godine

u HRK

	2001.	2002.	Odnos u % 2002./2001.
Ukupni izdaci	4.555.986	4.273.410	- 6,20%
Ispostavljene pristojbe	4.944.081	5.150.840	+ 4,18%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 13. Ukupni izdaci Agencije i ispostavljene upravne pristojbe tijekom 2001. i 2002. godine

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

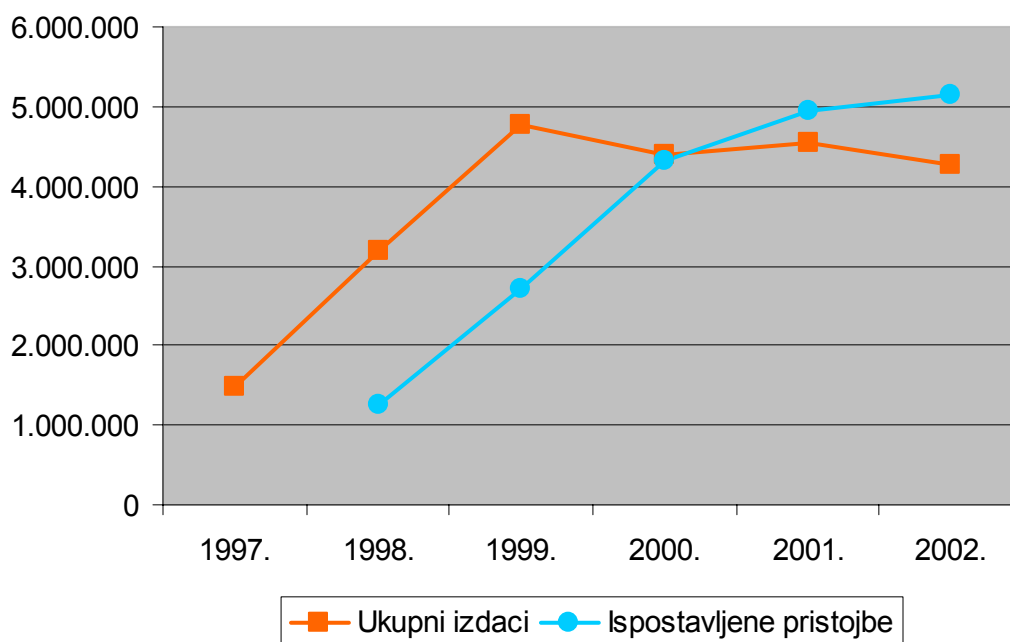
Tablica 17. Ukupni izdaci Agencije i ispostavljene upravne pristojbe u razdoblju 1997. - 2002.

u HRK

	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.
Ukupni izdaci	1.489.561	3.177.705	4.763.364	4.386.195	4.555.986	4.273.410
Ispostavljene pristojbe	-	1.266.778	2.704.435	4.320.400	4.944.081	5.150.840

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku

Slika 14. Ukupni izdaci Agencije i ispostavljene upravne pristojbe u razdoblju 1997. - 2002.

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja; Odjel za istraživanje, analitiku i informatiku